

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

Bc. Aneta Serafinová

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Integrační seskupení na asijském kontinentě a jejich vztahy s EU

Integration Groupings in Asia and Their Relations with the EU

Student:

Bc. Aneta Serafinová

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Honová Iva, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Aneta Serafinová**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6210T004 Eurospráva**
Specializace: **00 Eurospráva**
Téma: **Integrační seskupení na asijském kontinentě a jejich vztahy s EU**
Integration Groupings in Asia and Their Relations with the EU

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska integračních procesů v Asii
3. Vývoj vzájemných vztahů Asie a EU
4. Současné vztahy Asie a EU a jejich budoucnost
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

CIHELKOVÁ Eva et al. *Regionalismus a multilateralismus: Základy nového světového obchodního řádu?* Praha: C. H. Beck, 2010. 373 s. ISBN 978-80-7400-196-3.

CIHELKOVÁ Eva et al. *Nový regionalismus: teorie a případová studie.* Praha: C. H. Beck, 2007. 361 s. ISBN 978-80-7179-808-8.

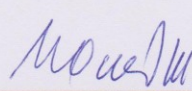
PLUMMER, Michael G. a Erik JONES. *International Economic Integration and Asia.* 3rd ed. New Jersey: World Scientific, 2006. 364 s. ISBN 981-256-757-7.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

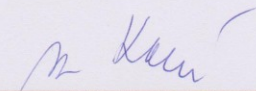
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Iva Honová, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 20. dubna 2013

Bc. Aneta Serafinová

Bc. Aneta Serafinová

Děkuji Ing. Ivě Honové, Ph.D., za cenné připomínky během vedení diplomové práce.

OBSAH

1	ÚVOD	5
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA INTEGRAČNÍCH PROCESŮ V ASIIL.....	7
2.1	FRAGMENTACE, GLOBALIZACE A REGIONALIZACE SVĚTOVÉ EKONOMIKY.....	7
2.2	INTEGRAČNÍ PŘEDPOKLADY ASIJSKÉHO KONTINENTU	9
	2.2.1 Geografická e ekonomická pozice	9
	2.2.2 Členění asijského megaregionu	10
2.3	INTEGRAČNÍ SESKUPENÍ V ASIJSKÉM REGIONU	14
	2.3.1 Spojené arabské emiráty	14
	2.3.2 Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu	17
	2.3.3 Sdružení národů jihovýchodní Asie.....	20
	2.3.4 Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci	23
	2.3.5 Asijsko – tichomořská hospodářská spolupráce	26
2.4	SHRNUTÍ.....	31
3	VÝVOJ VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ ASIE A EU	33
3.1	STRATEGICKÉ DOKUMENTY PRO ROZVOJ VZTAHŮ MEZI ASIÍ A EVROPSKOU UNIÍ DO ROKU 2006	33
	3.1.1 Směrem k nové strategii pro Asii	34
	3.1.2 Evropa a Asie: strategický rámec pro posílené partnerství.....	35
3.2	VÝVOJ VZTAHŮ JEDNOTLIVÝCH INTEGRAČNÍCH SESKUPENÍ A VYBRANÝCH ASIJSKÝCH ZEMÍ S EU.....	36
	3.2.1 Jednotlivé vztahy asijských integračních seskupení s EU	37
	3.2.2 Jednotlivé vztahy vybraných asijských zemí s EU	39
3.3	ASIJSKO-EVROPSKÉ SETKÁNÍ.....	46
	3.3.1 Summit ASEM.....	48
3.4	EVROPSKÉ FINANČNÍ NÁSTROJE PRO ASII DO ROKU 2006	49
	3.4.1 Program TACIS	49
	3.4.2 Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce	50
3.5	SHRNUTÍ.....	52

4	SOUČASNÉ VZTAHY ASIE A EU A JEJICH BUDOUCNOST	54
4.1	STRATEGICKÉ DOKUMENTY PRO ROZVOJ VZTAHŮ MEZI ASIÍ A EVROPSKOU UNIÍ	
	OD ROKU 2007 DO SOUČASNOSTI	54
4.1.1	Strategický dokument pro EU – asijskou spolupráci.....	54
4.1.2	Regionální strategický dokument pro pomoc střední Asii 2007–2013	55
4.1.3	Evropská unie a střední Asie: Strategie pro nové partnerství.....	56
4.2	EVROPSKÉ FINANČNÍ NÁSTROJE PRO ASII 2007 – 2013	57
4.2.1	Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci 2007 – 2013	58
4.2.2	Nástroj stability 2007 – 2013.....	59
4.2.3	Finanční nástroj pro spolupráci s průmyslovými a jinými zeměmi a územími s vysokými příjmy 2007 – 2013	60
4.3	ROZVOJOVÁ POMOC PLYNOUCÍ Z EU ZEMÍM ASIE	61
4.4	KVANTIFIKACE VZTAHŮ ASIE S EVROPSKOU UNIÍ	65
4.4.1	Vzájemný obchod Spojených arabských emirátů s EU	65
4.4.2	Vzájemný obchod Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu s EU	66
4.4.3	Vzájemný obchod Sdružení národů Jihovýchodní Asie s EU	68
4.4.4	Vzájemný obchod Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci s EU	69
4.4.5	Vzájemný obchod Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce s EU	70
4.5	BUDOUCNOST PRO EVROPU A ASII: EU – ASIJSKÝ DIALOG 2012 – 2014	71
4.6	SHRNUTÍ.....	73
	ZÁVĚR.....	75
	SEZNAM TABULEK A SEZNAM GRAFŮ	
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	
	SEZNAM ZKRATEK	
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	
	SEZNAM PŘÍLOH	

1 ÚVOD

Asie je velice spleťtým kontinentem, protože je velice heterogenní ve všech aspektech jak ekonomickém, politickém, náboženském, sociálním, kulturním tak i z hlediska přírodních podmínek. Jedná se o největší a zároveň o nejlidnatější kontinent světa. Asií probíhají všechny podnebné pásy od arktického až po tropický, což vytváří různé podmínky pro hospodářský rozvoj.

Integrace je procesem spojování dvou a více zemí ve vyšší celek. První integrační procesy v Asii začaly vznikat značně později, než na ostatních světadílech. Asijské integrační snahy započaly až v 80. letech, kdy na všech kontinentech docházelo k renovaci ekonomické integrace vlivem globalizace. V současné době se v Asii nacházejí čtyři plnohodnotné integrační seskupení, kterými jsou: Spojené arabské emiráty, Sdružení národů jihovýchodní Asie, Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu a Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci. Mimo tyto čtyři regionální integrace stojí i integrace mezikontinentální a to je zejména Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce.

Diplomová práce je rozdělena kromě úvodu a závěru na tři hlavní kapitoly. Kapitola „Teoretická východiska integračních procesů v Asii“ definuje podstatné aspekty, které se týkají integrace. Blíže se zaměřuje na fragmentaci a globalizaci, dále na elementární předpoklady Asijského kontinentu a jeho následné rozčlenění na menší celky. Důležitou součástí této kapitoly jsou jednotlivá integrační seskupení, kde je charakterizován jejich vznik, členské státy, ekonomická charakteristika regionu a institucionální uspořádání.

Kapitola s názvem „Vývoj vzájemných vztahů Asie s EU“ se věnuje strategickým dokumentům do roku 2006, které jsou velice důležité pro rozvoj vztahů mezi Asijským kontinentem a Evropskou unií. Následně je charakterizován vývoj vztahů mezi jednotlivými integračními seskupeními a Evropskou unií a také vývoj vztahů mezi vybranými zeměmi a EU. Jelikož rozsahově není možné popsat vztahy všech zemí, bylo autorem vybráno 5 zemí. Těmito zeměmi je Čína, jako představitelka nejlidnatější země Asie, Barma, jako stát, který má největší problémy s Evropskou unií, Indii, zemi, která má dle názoru autora největší potenciál, Japonsko, tedy zemi s 3. největší ekonomikou světa a nakonec Afghánistán, který je představitelem nejchudší země v Asii. Následně jsou vymezena Asijsko – evropská setkání, která představují základ pro řešení mezinárodních otázek a záležitostí. Závěr této kapitoly je věnován Evropským finančním nástrojům pro Asii

do roku 2006, kterým je Program TACIS a Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce.

Kapitola „Současné vztahy Asie a EU a jejich budoucnost“ analyzuje současné vztahy mezi regiony, charakterizuje aktuální strategické dokumenty a Evropské finanční nástroje pro současné období. Těmito nástroji je Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci 2007 – 2013, Nástroj stability 2007 – 2013 a Finanční nástroj pro spolupráci s průmyslovými a jinými zeměmi a územími s vysokými příjmy 2007 – 2013. Součástí této kapitoly je i analýza rozvojové pomoci, která pochází z Evropské unie a kvantifikace vzájemných vztahů prostřednictvím vzájemného obchodu. Aktuální otázkou je i budoucnost vztahů mezi těmito regiony, kterou se zabývá EU – asijský dialog 2012 – 2014, který nese podnázev Budoucnost pro Evropu a Asii.

Cílem této diplomové práce je na bázi teoretických znalostí analyzovat jednotlivá integrační uskupení asijského regionu, charakterizovat vývoj vztahů s Evropskou unií, specifikovat jednotlivé strategické dokumenty a finanční nástroje pro období do roku 2006 a následně pro aktuální období 2007 – 2013. Dále analyzovat rozvojovou pomoc, kterou nabízí zemím Asie Evropská unie a kvantifikovat vzájemné vztahy prostřednictvím obchodu.

V diplomové práci jsou použity metody analýzy relevantních zdrojů, komparace a deskripce.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA INTEGRAČNÍCH PROCESŮ V ASII

2.1 Fragmentace, globalizace a regionalizace světové ekonomiky

Světovou ekonomiku chápeme jako soubor národních ekonomik, které jsou recipročně spjaty svými hospodářskými vztahy. Tyto vztahy jsou prováděny prostřednictvím obchodu se zbožím, službami a mezinárodními toky peněz, technologií a kapitálu a neustále se ožívují a reprodukují.

Soudobá situace světové ekonomiky je svázána s fragmentací, která je definována jako rozdělení celku na dílčí části. Proces fragmentace je spojen se vznikem suverénních států, kdy je fragmentace posilována, nebo oslabením či zánikem státu, kdy dochází k oslabování [7]. Ještě v roce 1945 existovalo 65 státních celků, zatímco v roce 2012 je jich již 196¹. Mezi nejdůležitější příčiny fragmentace, jak tvrdí Honová (2007, s. 12) patří „:

- *proměna kolonií v samostatné státy;*
- *separatismus národnostních menšin;*
- *rozpad federativních států a*
- *národně osvobozenéky boj.“*

Nepříznivé dopady fragmentace světové ekonomiky mohou být překlenuty formou integračního uspořádání různého druhu, dle rozvinutosti jednotlivých regionů [7]. Integrace² je procesem sjednocování a mezinárodní ekonomická integrace (MEI) je propojování národních trhů a vytváření těsnějších, vzájemných vazeb [4]. MEI dělíme na regionální a globální ekonomickou integraci. Regionální ekonomická integrace je proces, ve kterém se dva a více států z jednoho kontinentu dohodnou na spolupráci, pro dosažení míru, stability a bohatství. [37] Globální ekonomická integrace je prvkem globalizace a je realizována prostřednictvím liberalizace mezinárodního obchodu a podporována mezinárodními ekonomickými institucemi. Jedná se zpravidla o mezikontinentální integrace [4]. Existuje

¹ 193 zemí je členskými zeměmi Organizace spojených národů, mimo OSN stojí Kosovo, Vatikán a Tchaj-wan.

² Pojem integrace se objevil v 50. letech 20. století.

mnoho důvodů, proč se stát členem integračního seskupení jako např.: zvyšování konkurence a tím dosáhnout vyšší efektivity, úspory z rozsahu, přístup na zahraniční trhy, přilákání zahraničních investorů, vojenské či náboženské motivy a samozřejmě také politické důvody.

Jednou za základních podmínek globalizace je internacionalizace, která představuje prohlubování vztahů mezi jednotlivými zeměmi, příkladem může být odstraňování bariér obchodu. Důsledkem tohoto prohlubování není jen propojenost podílejících se zemí, ale také závislost těchto zemí na sobě navzájem, tuto závislost označujeme jako interdependenci. Pojem globalizace se začal objevovat až v průběhu 80. let a jedná se o fenomén, který představuje různorodé procesy propojování činností lidí v celosvětovém měřítku [5]. Do oblasti globalizace se dle Kunešové a Cihelkové (2006, s. 26) zahrnuje „:

- *globalizaci finančních toků;*
- *globalizaci trhu práce;*
- *globalizaci informačních toků a*
- *globalizaci obchodu se zbožím a službami. “*

Globalizace má silný vliv nejen na obchod, ale také na investice a technologie a to natolik, že se světová ekonomika mění každým dnem. Důsledky globalizace jsou ve většině případů chápány pozitivně, neboť obchod díky ní roste, zlepšuje se přístup k zahraničním trhům, zvyšuje se konkurence. Důležitou podmínkou pro růst ekonomiky jsou informace, neboť ty šetří čas a náklady. Existují také negativní důsledky globalizace jako například přelévání problémů ze země na zemi, kdy už nemohou být tyto problémy řešeny na národní úrovni, nebo dominantní postavení silnějších subjektů na úkor slabších, nebo také zvyšující se nezaměstnanost, která vzniká tím, že konkurenceschopnější podniky likvidují neefektivní výroby. Globalizace má vliv i na úlohu státu, neboť dochází k redistribuci moci mezi státy a nadnárodními společenstvími. V současné době neexistují prostředky na zvládnutí záporných dopadů globalizace, neboť mezinárodní organizace³ mají jen skrovné možnosti. Je možné, že globalizace bude dotčena nacionalismem, na který se budou obracet všichni, kteří budou globalizací diskriminováni [5].

³ Příkladem mezinárodních organizací může být: OSN, Světová obchodní organizace, Světová banka, nebo Mezinárodní měnový fond.

Souběžně s globalizací působí ve světové ekonomice i regionalismus. Neexistuje jednotná definice, na které by se všichni teoretikové shodli, dle jedné strany se jedná o politiku státu, která se zabývá omezováním obchodních překážek mezi subjekty, dle druhé strany se jedná o proces integrace, který vede k propojování a vytváření těsnějších vazeb mezi státy. Elementárním prvkem regionalismu je region, který je charakterizován jako uskupení dvou a více zemí, které má podobu regionální kooperace a integrace [5]. Těmito podobami jsou jak tvrdí Kunešová a Cihelková (2006, s. 104 – 106) „:

- *regionalizace;*
- *regionální fórum;*
- *státem podporovaná regionální integrace;*
- *zóna volného obchodu;*
- *celní unie;*
- *společný trh;*
- *měnová unie;*
- *hospodářské unie a*
- *politická unie.*“

2.2 Integrační předpoklady asijského kontinentu

2.2.1 Geografická a ekonomická pozice

Asie⁴ je velice komplikovaným světadílem, neboť je velice různorodý ze všech hledisek jak z ekonomického, politického, náboženského, sociálního, kulturního tak i z hlediska přírodních podmínek. Jedná se o největší světadíl světa, má 44,5 miliónů km² a zároveň o nejlidnatější světadíl se skoro 4 miliardami obyvatel. Asií probíhají všechny podnebné pásy od arktického až po tropický, což představuje různé předpoklady pro ekonomický rozvoj [18]. Také politické systémy v Asii jsou velice rozmanité od konstituční monarchie, přes absolutní monarchii, federální státy, liberální demokracii až po vojenskou diktaturu [7]. Díky rozmanitým politickým systémům a existenci jaderných zbraní⁵ se v Asii nacházejí i důležité konflikty, které sleduje celý svět jako např. v Kašmíru,

⁴ Mapa Asie viz příloha č. 1.

⁵ Indie, Pákistán, možná i Severní Korea

Afghánistánu, na Korejském poloostrově nebo Srí Lance. Z politického pohledu se tedy nejedná jen o region důležitého politického významu, nýbrž o region velice vratký.

2.2.2 Členění asijského megaregionu

Následujících sedm částí, nebo také oblastí Asie, má podobné předpoklady pro vytváření integračního seskupení. Přesto je důležité podotknout, že vlivem dalších faktorů, ať už náboženských, nebo politických jsou integrační tendence v rámci vymezených oblastí velmi slabě rozvinuty [7].

- severovýchodní Asie, zde patří: Čína, Mongolsko, Japonsko, Tchaj-wan, severní a jižní Korea a asijská část Ruska;
- do jihovýchodní Asie řadíme: Myanmar, Malajsie, Thajsko, Laos, Kambodža, Vietnam, Singapur, Brunej, Indonésie, Filipíny;
- jižní Asie je představována Pákistánem, Indií, Nepálem, Bhútánem, Bangladéšem, Srí Lankou a Maledivami;
- střední Asie obsahuje státy: Kazachstán, Turkmenistán, Uzbekistán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Gruzii, Ázerbájdžán a Arménii⁶;
- jihozápadní Asie se skládá ze Saudské Arábie, Kuvajtu, Bahrajnu, Spojených arabských emirátů, Ománu a Jemenu;
- střední východ představují tři státy: Irák, Irán a Afghánistán;
- blízký východ tvoří Sýrie, Libanon, Izrael, Palestina a Jordánsko [7].

Pro Evropskou unii má ekonomický, politický a kulturní význam jen několik skupin zemí, kterými jsou:

- severovýchodní Asie – Čína, Jižní Korea, Severní Korea;
- jihovýchodní Asie – Myanmar, Brunej, Filipíny, Indonésie, Laos, Malajsie, Kambodža, Singapur, Thajsko, Vietnam, Východní Timor a země Sdružení jihovýchodní Asie (ASEAN);
- jižní Asie – Bangladéš, Bhútán, Indie, Maledivy, Nepál, Pákistán, Srí Lanka, Afghánistán a země Sdružení pro regionální spolupráci v jižní Asii (SAARC);

⁶ Gruzie, Ázerbájdžán a Arménie - s těmito státy počítáme tehdy, pokud je nezařadíme do Evropy

- Perský záliv – Bahrajn, Katar, Kuvajt, Omán, Saúdská Arábie, Spojené emiráty, Jemen, Irák, Írán a země Rady pro spolupráci v zálivu (GCC) a
- střední Asie – Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Turkmenistán, Uzbekistán a Mongolsko [3].

2.2.2.1 Severovýchodní Asie

Severovýchodní Asii představují tři důležité země, těmi jsou: Čína, Japonsko a Korea. V poválečném období se tyto země odlišovaly svým vývojem. Zatímco Čína zůstala velkou, nerozvinutou, ale soběstačnou ekonomikou, tak Japonsko a Jižní Korea se staly hlavními vyvážejícími zeměmi, kdy obchod upravovala pravidla Všeobecné dohody o clech a obchodu a později pravidla Světové obchodní organizace. Severní Korea je velice chudou, hladomorem zmítanou zemí, ve které je ekonomika světa uzavřena. Navíc zde byly uvaleny sankce za rozvoj jaderného programu mezinárodním společenstvím [29]. Japonsko má nejrozvinutější ekonomiku, ale Jižní Korea ji rychle dohání, především díky drastickým ekonomickým reformám z roku 1960. Čína se otevřela světu až v roce 1970 a v současnosti představuje jednou z ekonomických mocností světa. Tyto tři ekonomiky jsou na sobě silně závislé, což přináší prospěch pro všechny strany. S růstem jejich ekonomik a po asijské krizi v roce 1997 dosáhly tyto země užších hospodářských vztahů.

V první polovině 20. století se jakákoliv integrace jevila jako nemožná, neboť zde existovali politické a ideologické bariéry, které oddělovaly Čínu od svých sousedů, dalším problémem bylo vojenské napětí mezi Severní a Jižní Koreou. Také komunistický režim v Číně blokoval jakoukoliv spolupráci se zeměmi západního světa [29]. V posledním období roste zájem těchto zemí o regionální hospodářskou integraci. Jako jednu z možností, na které se shodli, je vytvoření zón volného obchodu nejen mezi sebou navzájem, tedy pro všechny tři země (Korea, Čína, Japonsko), tak dohody dvou zemí (Korea -Japonsko, Korea - Čína, Japonsko - Čína) a zároveň vytvořili možnost formování dohod o volném obchodu s členy Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN) [30]. Na summitu v květnu roku 2012 se projevila neschopnost severovýchodních asijských národů vytvořit dobré vztahy v politické a ekonomické sféře. Ambiciózní plán na vytvoření zóny volného obchodu mezi Čínou, Japonskem a Jižní Koreou neustále naráží na řadu nevyřešených otázek jako je kolonialismus, občanské konflikty, nebo mezinárodní války. Představitelé těchto tří zemí se na tiskové konferenci shodli na tom, že dohoda je důležitá pro budoucnost zemí, ovšem ne na tom, kdy by tato dohoda měla být uzavřena [58].

2.2.2.2 Jihovýchodní Asie

Jihovýchodní Asie sestává ze dvou geografických zón: pevninské tu tvoří Laos, Kambodža, Barma (Myanmar), Vietnam, Thajsko a část Malajsie ležící na malajském poloostrově. Druhou zónu tvoří Malajské souostroví, mezi něž patří Velké a Malé Sundy, Filipíny, Moluky a další menší ostrovy a souostroví. V této části jihovýchodní Asie nalezneme východní část Malajsie, Brunej, Východní Timor, Filipíny, Indonésie a Singapur. K jihovýchodní Asii se také patří dvě australská území, a to Kokosové ostrovy a Vánoční ostrov [51].

Významnou integrací v Jihovýchodní Asii je ASEAN, který vznikl v roce 1967, úspěchy se začaly projevovat především v období po roce 1994, kdy bylo ustanoveno Regionální fórum ASEAN [60]. Další integrací, která se týká Jihovýchodní Asie je APEC, který byl založen v roce 1989 a obsahuje 7 zemí ASEANu. Mimo zůstává stát Východní Timor, který je nejchudší zemí v Jihovýchodní Asii, neboť 42% obyvatelstva existuje pod úrovní příjmu 1 USD na den [8]. Je členem OSN a má pouze pozorovatelský status při ASEANu, ale je členem regionálního fóra ASEANu.

2.2.2.3 Jižní Asie

Vymezení jižní Asie je mnohem snazší, než vymezení jihozápadní Asie, řadíme zde státy: Indie, Bangladéš, Nepál, Srí Lanka, Bhútán, Pákistán a Maledivy. V některých, hlavně anglosaských definicích, se setkáváme i s Afghánistánem. Tento region je specifický tím, že na něm vznikaly první starodávne civilizace. V současné době má díky své strategické poloze důležitý význam a zároveň je bohatý na nerostné suroviny [52].

V květnu 1980 byla naznačena myšlenka pro spolupráci zemí v jižní Asii a o pět let později, tedy v roce 1985 bylo založeno SAARC, ve kterém byly členské státy všechny země jižní Asie mimo Afghánistán, který je také jednou z nejchudších zemí světa. O Afghánistánu se začalo více hovořit až po událostech z 11. září 2001. Po vojenských zásazích mezinárodního společenství začalo probíhat obnovování země, ať už v otázkách politických, ekonomických, tak i v řešení problematiky uprchlíků, nebo otázkách souvisejících s výrobou a šířením drog [3].

2.2.2.4 Perský záliv

Do zemí Perského zálivu řadíme následující země: Írán, Spojené arabské emiráty, Omán, Bahrajn, Katar, Saúdská Arábie a Kuvajt. Jedná se o relativně uzavřený a bohatý celek. Tato oblast je tvořena dvěma celky: ropné země, které jsou členy Rady pro spolupráci v Zálivu a další ropné země, které jsou méně ekonomicky zdatné⁷.

První spolupráce zemí Perského zálivu se začala rozvíjet v roce 1981, kdy vznikla GCC. Tyto země jsou velice důležité pro Organizaci zemí vyvážející ropu a Organizaci arabských států vyvážející ropu. Další důležitou integrací je Organizace pro hospodářskou spolupráci, která vznikla v roce 1964.

Tak jak je v Jihovýchodní Asii je problematickou zemí Východní Timor, v Jižní Asii Afghánistán, tak v Perském zálivu je to Irák. Jedná se o zemi, která byla diktátorským režimem, v současné době je ve špatném ekonomickém stavu, díky válce s Íránem. Nakonec bylo na Irák uvrženo embargo OSN. Pro změkčení sankcí vznikl program OSN, nazývaný Ropa za potraviny, díky kterému mohl Irák prodávat určité množství ropy a za získané finanční prostředky byly nakoupeny potraviny a léky pro obyvatelstvo. V současné době se Irák snaží o reformy, které by snížily vysokou nezaměstnanost. Důležitým cílem Iráku je také diverzifikace ekonomiky, což znamená, vytvoření ekonomiky ne tak závislé na ropě. [3] Také Írán je problematickou zemí Perského zálivu. Hlavní problém, který vznikl v 70. letech minulého století, je spatřován v okupaci ostrovů Spojených arabských emirátů Íránem, jako další můžeme uvést íránský jaderný program, nebo vměšování se této země do interních otázek arabských zemí [100].

2.2.2.5 Střední Asie

Jedná se o region, který má velice rozdílné poměry, na jedné straně se jedná o region, který má velké přírodní bohatství a na straně druhé o region velkých sociálních problémů. Jedná se o místo, kde se střetávala ruská, technická civilizace s tisíc let starým oázovým zemědělstvím. Do střední Asie řadíme tyto státy: Tádžikistán, Kyrgystán, Turkmenistán, Uzbekistán, a Kazachstán. Dle UNESCO specifikace zde částečně patří i Afghánistán a Mongolsko.

Integrační potenciál je v této oblasti velice vysoký, neboť se jedná o jednotný geografický prostor, kdy státy mají společné kořeny a všechny mají své nerostné bohatství. I přes tyto předpoklady nebyla Střední Asie integrována. Důvodem je zejména rivalita mezi

⁷ Jemen, Irák, Írán

jednotlivými státy. V nejbližší budoucnosti se neočekává, že by došlo ve Střední Asii k novému integračnímu seskupení (mimo Společenství nezávislých států⁸), neboť země teprve budují své státoprávní identity a zároveň mají příliš velká očekávání, která spojují jen s vlastními výhodami [103].

2.3 Integrační seskupení v asijském regionu

První integrační procesy se v Asii se začaly vyvíjet mnohem později, než na ostatních kontinentech světa. Asie začala měnit své postavení k integracím až v 80. letech, kdy začalo v celém světě docházet k obnově ekonomické integrace vlivem globalizace. Neméně důležitým podnětem pro rozvoj integrací v Asii byly i politické změny na přelomu 80. a 90. let [7]. Nyní jsou v Asii čtyři plnohodnotné integrační seskupení, kterými jsou: Spojené arabské emiráty, Sdružení národů jihovýchodní Asie, Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu a Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci. Vedle těchto čtyř regionálních integrací stojí i integrace mezikontinentální a to je Sdružení pobřežních států Indického oceánu pro regionální spolupráci a Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce. V následujících kapitolách budu specifikovat jednotlivé regionální, integrační seskupení a Asijsko-tichomořskou hospodářskou spolupráci, zaměřím se na vznik, členské státy, základní ekonomickou charakteristiku a institucionální strukturu.

2.3.1 Spojené arabské emiráty

Spojené arabské emiráty představují ústavní federaci sedmi států, kterými jsou: Abú Dhabí, Adžmán, Dubaj, Fudžajra, Unm al-Kuvajn, Šardža a Rás al-Chajma⁹. Tato federace byla formálně založena v prosinci roku 1971, rozkládá se na ploše 83 600 km² a má 8,2 miliónů obyvatel [77].

V minulosti (50. léta), se jednalo o země velice nerozvinuté, které spadaly pod britský vliv. Až po získání nezávislosti a objevení ropy došlo v těchto zemích k růstu a modernizaci. V současné době řadíme Spojené arabské emiráty k světovým ekonomikám s vysokým

⁸ Společenství nezávislých států je uskupením, které se skládá ze zemí bývalého Sovětského svazu, kterými jsou: Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán a Uzbekistán. Toto společenství vzniklo v roce 1991 a jeho cílem byla koordinace obchodních, finančních a bezpečnostních otázek. Ovšem význam této organizace je spíše symbolický, jak tvrdí Růžičková (2008).

⁹ Mapa Spojených arabských emirátů viz příloha č. 2.

životním standardem. Zvláštním znakem tohoto hospodářství je závislost na cizí práci, neboť 90% pracovní síly tvoří přistěhovalci [7].

V současné době představují Spojené arabské emiráty specifický příklad nejen ekonomické, ale také politické integrace, která je uskutečňována na základě celní, hospodářské a měnové unie, kdy státy užívají jednotnou měnu, a v čele stojí řada okolností, díky nimž vznikla rychle a úspěšně tato integrace:

- shodný politický aparát (šest zemí je absolutistickou monarchií a jeden konstituční);
- homogenní ekonomiky (všechny země se zabývají těžbou a zpracováním ropy);
- totožné politické stanoviska v rámci mezinárodních otázek;
- potřeba vyřešit svou pozici vůči okolním zemím (jedná se především o spory o hranice například se Saúdskou Arábií nebo Omanem) [7].

2.3.1.1 Ekonomická charakteristika Spojených arabských emirátů

Následující tabulka 2. 1. shrnuje základní makroekonomické ukazatele, jako je HDP, růst HDP, průměrná roční míra inflace, export a import za období 2008 - 2011.

Tabulka 2. 1.: Základní makroekonomické ukazatele SAE jako celku

Základní makroekonomické ukazatele	2008	2009	2010	2011
Nominální HDP v b.c. (mld. USD)	314,8	270,3	297,6	338,6
Reálný růst HDP (v %)	3,3	-1,6	1,4	4,2
Průměrná roční míra inflace (v %)	12,3	1,6	0,9	0,9
Export (mld. USD)	239,2	191,8	212,3	281,6
Import (mld. USD)	176,3	149,7	161,4	202,1

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí [75], vlastní zpracování

Nominální HDP v roce 2009 kleslo v důsledku krize, avšak v následujících letech postupně rostlo. Hrubý domácí produkt na obyvatele je 55 099 USD, což znamená, že Spojené arabské emiráty patří k nejbohatším zemím světa. Míra inflace od roku 2008 do roku 2011 klesla o 11,4 %. V rámci zaměstnanosti, která v tabulce není uvedena, z důvodu

zkreslování informací místními úřady, existuje podpora vlády k vytváření nových pracovních míst pro občany SAE. V případě změn ve firmách jsou prvně propouštěni cizinci. Nejdůležitějším sektorem v této federaci je samozřejmě těžba ropy a zemního plynu a na to navazující petrochemický průmysl. Jelikož je hospodářství zaměřeno především na ropu, snaží se emiráty přispívat k rozvoji průmyslu a tím diverzifikovat národní hospodářství. Do rozvoje bylo investováno několik desítek miliard amerických dolarů, díky nimž vznikly důležité průmyslové komplexy, jejichž vlastníkem jsou emiráty. Zemědělský sektor se podílí na HDP velmi málo, důvodem jsou nevhodné přírodní podmínky s vysokými teplotami a nízkými srážkami. I přes nepřízeň klimatických podmínek se vláda snaží podporovat zemědělskou výrobu skrz nevratné investice. Kritika SAE je zaměřena především na nedostatečnou ochranu životního prostředí [75].

2.3.1.2 Institucionální uspořádání SAE

Spojené arabské emiráty jsou specifický politickým zřízením, které funguje i za předpokladu, že zde žije jen pouhých 12-15% původního obyvatelstva, tzv. lokálové. Predikce pro rok 2025 předpokládá, že místních obyvatel bude v tomto roce pouhé 4%.

Na úspěchu emirátů se podílí nejen ropné bohatství, ale také dlouholetá a promyšlená politiko-ekonomická orientace státu, která se straní všem zahraničním konfliktům. Federace tak patří k nejrozvinutějším a politicky nejtolerantnějším arabským zemím.

Na základě ústavy, která byla přijata zeměmi SAE v roce 1971, stojí v čele prezident. Ten je volen Nejvyšší radou vládců¹⁰ na pětileté funkční období. Ústavou je stanoveno, že prezidentem se může stát jen vládce emirátu Abu Dhabi. Aby byl prezident zvolen, musí souhlasit alespoň 5 ze 7 členů rady a další podmínkou je souhlasný výrok vládců emirátů z Abu Dhabi a Dubaje. Což prakticky znamená, že dva ekonomiky a politicky nejsilnější emiráty mají právo veta při volbě prezidenta.

Výkonná moc je představována vládou, která je jmenována prezidentem na doporučení ministerského předsedy. Poradním orgánem je Federální národní rada, která se skládá ze 40 zástupců ze všech emirátů. Tato rada však nemá žádné zákonodárné ani exekutivní pravomoci.

¹⁰ Nejvyšší rada vládců představuje zákonodárný orgán SAE, který se skládá z vládců všech emirátů a schází se čtyři krát do roka.

V Spojených arabských emirátech je zakázána jakákoliv činnost politických stran. Neexistují zde ani volby, jmenování do úřadu probíhá na základě dekretu vládce či korunního prince a je značně ovlivňováno rodovou příslušností.

Nejdůležitější roli v Spojených arabských emirátech hraje 7 vládnoucích rodin, z nichž dvě mají nejsilnější postavení a to rodina Nahyanů z emirátu Abu Dhabi a rodina Maktoumů z emirátu Dubaj. Ze zbylých emirátů je patrná role rodiny Al Qassemi, vládnoucí emirátu Sharjah, a to především ve vzdělávací, kulturní a osvětové oblasti, ve které má pořád významný vliv islámského náboženství [76].

2.3.2 Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu

Radu pro spolupráci arabských zemí Zálivu, nebo také Radu pro spolupráci zemí v oblasti Perského zálivu (GCC) zařazujeme mezi regionální organizaci, která vznikla v roce 1981 podpisem dohody mezi šesti sáty: Kuvajtem, Bahrajnem, Katar, Omanem, Saudskou Arábií a Spojenými arabskými emiráty¹¹. O vstup do této integrace se snaží Jemen, který by se mohl stát součástí této integrace v roce 2016. Existuje zde však problém, že některé ze současných členských států nesouhlasí s přístupem Jemenu, protože je velmi chudý, má velký počet obyvatel a zároveň se jedná o jiné státní zřízení (republika). Tato integrace se rozkládá na ploše o 2,6 milionů km². Hlavním iniciátorem pro vytvoření této Rady byla především Saudská Arábie, která přinutila ostatní členy ke kooperaci. Státy si uvědomily svou slabost, která spočívá v nízké populaci na velkém území, dále si také uvědomovaly politickou nestabilitu. Státy jsou ale spojovány vysokou zásobou ropy¹², stejným náboženstvím, kulturou a dobrými vztahy [7].

Členské země GCC si ve smlouvě stanovily základní cíle, kterými jsou:

- vytvořit jednotný trh;
- spolupráce ve všech oblastech (hospodářská, kulturní a sociální);
- zdokonalovat reciproční vztahy;
- podporovat rozmach zemědělství, průmyslu, technologií a vědy a
- podporovat obchodní a hospodářskou koordinaci [7].

¹¹ Mapa Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu viz příloha č. 3.

¹² Členské země Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu disponují dohromady 45% světových zásob ropy a také představují 20% světové roční výroby.

Jak už bylo zmíněno u předchozích integračních uskupení i tento region si v 80. letech prošel ekonomickou krizí, která zpomalila zdejší integrační procesy. Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu se zabývá především integrací ve sféře průmyslu, těžby ropy, zemědělství, obchodu a investic. V 80. a 90. letech byl celý proces integrace zaměřen na snižování tarifů ve společném obchodě a tvorba standardů a certifikátů i ochranu duševního vlastnictví. Následně Spojené arabské emiráty a Saudská Arábie uvažovaly o prohloubení integrace a to prostřednictvím celní unie a zároveň se objevily myšlenky k vytvoření společné měny. K prvnímu lednu roku 2003 byla spuštěna celní unie a návrh na společnou měnu byl zamítnut v roce 2008 [67].

2.3.2.1 Ekonomická charakteristika Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu

Následující tabulka 2. 2. je zaměřena na jednotlivé země Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu dle primárních ekonomických charakteristik jako je HDP v paritě kupní síly, reálný růst HDP a průměrná roční míra inflace, všechna tato data jsou pro rok 2012.

Tabulka 2. 2.: Základní makroekonomické ukazatele GCC dle jednotlivých států

Základní makroekonomické ukazatele	Kuvajt	Bahrajn	Katar	SA	SAE	Oman
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	0,165	0,032	0,189	0,74	0,271	0,09
Reálný růst HDP (%)	6,3	2	6,3	6	4	5
Průměrná roční míra inflace (%)	3,2	3	1,9	4,6	1,1	3,5

Zdroj: The Word factbook [90], vlastní zpracování

Jak lze vyčíst z tabulky, tak se státy GCC od sebe odlišují i ekonomicky. Velký rozdíl v HDP najdeme mezi Bahrajnem a Saudskou Arábií. Co se týče ekonomik jednotlivých zemí tak Kuvajt je malou, ale bohatou a otevřenou ekonomikou, která je finančně závislá na vývozu ropy. V současné době se snaží přilákat nové investory. Bahrajn naopak představuje nejvíce diverzifikovanou ekonomiku v Perském zálivu. Na jeho území nalezneme velmi rozvinuté komunikační a dopravní zařízení, přesto je obdobně jako Kuvajt závislá na vývozu ropy. Mezi jiné ekonomické aktivity Bahrajnu řadíme výrobu hliníku. V současné

době se země zaměřuje na obnovu důvěry ekonomice Bahrajnu, která se snížila v důsledku domácích nepokojů¹³. Katar je zemí, kde v posledním období neustále roste reálné HDP. V období finanční krize státní orgány chránily svůj bankovní sektor přímými investicemi. Jako u předchozích zemí je země závislá na vývozu ropy. Saudská Arábie má ekonomiku, která je velmi kontrolována. Snaží se o diverzifikaci svého hospodářství, která je zaměřena na výrobu elektřiny a telekomunikací. I tady má vývoz ropy důležité postavení, neboť představuje 80% příjmu státního rozpočtu. Spojené arabské emiráty jsou otevřenou ekonomikou s vysokým příjmem na hlavu. Země prošla transformací z chudého regionu na moderní stát. Vláda se neustále snaží zvyšovat pracovní místa pro místní. A poslední zemí je Oman, který má středně příjmové hospodářství, které je také závislé na ropě. Země se snaží také o diverzifikaci a to především směrem k cestovnímu ruchu nebo dřevozpracujícímu průmyslu [90].

2.3.2.2 Institucionální uspořádání GCC

Organizační struktura Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu je tvořena základními třemi institucemi. Nejvýznamnější úlohu má Nejvyšší rada, která představuje nejvyšší orgán GCC. Skládá se z představitelů členských zemí. Nejvyšší radě předsedá jeden z členů, na období jednoho roku a tato funkce rotuje dle abecedního pořadí států. Nejvyšší rada se schází alespoň jednou ročně a musí se zúčastnit 2/3 členů, přičemž každý stát má jeden hlas.

Druhým orgánem je Rada ministrů, v ní zasedají ministři zahraniční jednotlivých členských zemí. Předsedajícím státem je stát, jenž zároveň předsedá Nejvyšší radě. Schází se jednou za tři měsíce a zúčastnit se musí tak jako u Nejvyšší rady 2/3 členů.

Třetí důležitou institucí je Generální sekretariát, který vede generální sekretář, jenž je jmenován na období tří let Nejvyšší radou. Generální sekretariát zahrnuje pět asistenčních tajemníků pro: ekonomiku, politiku, bezpečnost, člověka a životní prostředí a vojenské záležitosti.

Mimo tyto tři instituce stojí ještě Poradní komise, která má 30 občanů jako členy, kteří jsou vybráni na základě jejich kvalifikace a zabývají se otázkami, kterými se následně bude zabývat Nejvyšší rada. Druhou komisí je Komise pro řešení sporů [7].

¹³ Protesty v Bahraju proběhly v roce 2011 a následně v roce 2012 znova, důvodem nepokojů je snaha aktivistů vyvolat debatu o změně státního zřízení.

2.3.3 Sdružení národů jihovýchodní Asie

Sdružení národů jihovýchodní Asie (dále ASEAN) je jedním z nejpodstatnějších soudobých integračních seskupení v Asii. Toto sdružení národů vzniklo dne 8. srpna 1967 v Bangkoku podpisem pěti zemí a to Indonésie, Filipín, Malajsie, Thajska a Singapur. V roce 1984 byla tato integrace rozšířena o Brunej, v roce 1995 o Vietnam, Laos a Myanmar se připojili v roce 1997 a naposled se ASEAN rozšířil v roce 1999 o Kambodžu¹⁴. V současné době má tato integrace deset členů s geografickou rozlohou 4,5 miliónů km² [7]. Hlavním mottem ASEANU je: "One Vision, One Identity, One Community".

V deklaraci ASEAN jsou zakotveny základní cíle a účely, jimiž jsou:

- urychlit ekonomický růst, kulturní rozvoj a sociální pokrok prostřednictvím spolupráce, na základě rovnosti a partnerství;
- podpořit aktivní spolupráci a vzájemnou pomoc v ekonomické, kulturní, technické, sociální, vědecké a administrativní oblasti;
- podpořit mír a stabilitu prostřednictvím respektování spravedlnosti a právního řádu;
- efektivně spolupracovat v zemědělství, průmyslu, obchodu a v oblasti přepravy a komunikačních zařízení;
- poskytovat si navzájem pomoc ve vzdělávacích a výzkumných oblastech a
- úzce spolupracovat s již existujícími mezinárodními a regionálními organizacemi [60].

ASEAN vznikl v období, které se vyznačuje nízkým stupněm integrace (vyjma Evropských společenství). Proto se v prvopočátcích jednalo především o různé verze volné ekonomické, politické nebo i bezpečnostní kooperace. V roce 1992 se představitelé ASEANu dohodli na těsnější ekonomické integraci a to vytvořením zóny volného obchodu, která měla být dokončena v roce 2007. Nakonec byla plně dokončena během deseti let. Hlavním důvodem k větší spolupráci byla především asijská finanční a ekonomická krize v roce 1997 a 1998, kdy státy procházely hlubokou recesí. V současné době existují v rámci Sdružení národů velké ekonomické rozdíly mezi členskými státy, ale i přesto má ASEAN dobré

¹⁴ Mapa Sdružení národů jihovýchodní Asie viz příloha č. 4.

integrační předpoklady, neboť má kvalifikované lidské zdroje, státy neustále ekonomicky rostou a hlavně zde nejsou náboženské konflikty [1].

Sdružení národů jihovýchodní Asie se skládá ze tří základních pilířů, které představuje: ASEAN Politicko-bezpečnostní společenství, ASEAN hospodářské společenství a ASEAN sociálně-kulturní společenství. Každý z těchto tří pilířů má svůj vlastní plán a společně s Iniciativou pro ASEAN integraci (IAI), strategickým rámcem a IAI pracovním plánem fáze II pro období 2009-2015 tvoří plán pro ASEAN společenství 2009 – 2015.

ASEAN politicko-bezpečnostní společenství má zajistit, aby země v tomto regionu žily společně v míru a také v právním, demokratickém a harmonickém prostředí. Důležitým předpokladem pro ASEAN hospodářské společenství je jednotný trh, vysoká konkurence, spravedlivý hospodářský rozvoj a plná integrace do globální ekonomiky. A třetí pilíř ASEAN sociálně kulturní společenství má přispívat k dosažení solidarity mezi národy a členskými státy ASEAN [60].

2.3.3.1 Ekonomická charakteristika zemí ASEAN

V následující tabulce 2. 3. jsou charakterizovány jednotlivé země Sdružení národů jihovýchodní Asie dle základních ekonomických ukazatelů jako je HDP v paritě kupní síly, reálný růst HDP a průměrná roční míra inflace, všechna tato data jsou pro rok 2012.

Tabulka 2. 3.: Základní makroekonomické ukazatele ASEAN dle jednotlivých států

Základní makroekonomické ukazatele	Indonésie	Filipíny	Malajsie	Thajsko	Singapur
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	1,212	0,416	0,492	0,646	0,326
Reálný růst HDP (%)	6	4,8	4,4	5,6	2,1
Průměrná roční míra inflace (%)	4,5	3,4	1,9	3,1	4,4
Základní makroekonomické ukazatele	Brunej	Laos	Myanmar	Kambodža	Vietnam
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	0,0219	0,0191	0,089	0,036	0,32
Reálný růst HDP (%)	2,7	8,3	6,2	6,5	5,1
Průměrná roční míra inflace (%)	1,2	4,9	3,1	4,5	9,2

Zdroj: The Word factbook [92], vlastní zpracování

Jednotlivé státy v ASEANu se od sebe ekonomicky odlišují. Existují zde velké rozdíly např. v HDP, kdy například Malajsie má 0,492 trilionů \$ oproti Kambodže, která má 0,036 trilionů \$.

Indonésie je velkým celkem, jenž zavádí důležité reformy ve finančním sektoru, včetně celních a daňových reforem. Ekonomicky překonává své sousedy a připojila se k Číně a Indii jako člen G20¹⁵. Přesto stále bojuje s chudobou, nezaměstnaností a korupcí. Filipínská ekonomika čelí řadě dlouhodobých problémů, mezi které řadíme závislost na dovozu energie, nebo zahraniční poptávka po filipínských pracovnících. V roce 2012 byla zdůrazněna problematika vzdělávání, zdraví a sociálních programů, jenž financuje pouze soukromý sektor. Hnací silou Malajsie je především vývoz elektroniky, ropy, zemního plynu. Centrální banka zde udržuje zdravé devizové rezervy. Thajsko se vyznačuje rozvinutou infrastrukturou, pro investiční politikou. Stability dosahuje především vývozem elektroniky a zemědělských komodit. Zároveň je zde jedna z nejnižších nezaměstnaností na světě, tedy méně než 1%. Singapur je zemí s vysoce rozvinutým tržním hospodářstvím. Ekonomika země závisí na vývozy elektroniky, léčiv a informačních technologií. Singapur se vyznačuje otevřeností a bez korupčním prostředím. Brunej představuje ekonomiku závislou na příjmech z těžby nerostných surovin, které tvoří až 90% vývozu. Zdravotnictví a vzdělávání je v této zemi bezplatné. Laos je jednou z posledních komunistických zemí. Má problém s nerozvinutou infrastrukturou a elektřina je pouze ve městech. Barma je na zdroje bohatou zemí, která trpí neefektivní hospodářskou politikou a venkovskou chudobou. Barma je nejchudší zemí v jihovýchodní Asii, ve které je zkorumpované podnikatelské klima a neefektivní hospodářská politika. Kambodža je další z nejchudších zemí jihovýchodní Asie, ve které je omezená možnost vzdělání, existuje zde příjmová nerovnost a také špatné pracovní podmínky. Mnoho dětí zde trpí podvýživou. Vietnam je rozvojovou zemí, která je velmi hustě osídlena. V posledním období se zde snížila chudoba a projevila se snaha vytvářet nová pracovní místa. V roce 2012 představil Vietnam svůj reformní program, který obsahuje restrukturalizaci veřejných investic, státních podniků a bankovního sektoru [89].

2.3.3.2 Institucionální uspořádání ASEANu

V rámci Sdružení národů jihovýchodní Asie funguje jednoduchá organizační struktura. Nejdůležitějším orgánem tohoto sdružení je summit ASEAN, ve kterém se setkávají

¹⁵ Indonésie je členem G20 od roku 1999.

představitelé členských států a udávají směr rozvoje tohoto integračního uskupení. V minulosti se summit ASEAN scházel jednou za tři roky, v současnosti je svoláván každým rokem. Mezi těmito oficiálními summity může být svolán neoficiální summit, na kterém se řeší aktuální otázky [7].

Dále do institucionální struktury ASEANu řadíme setkání ministrů, které probíhá každoročně. Schází se nejen ministři zahraničních věcí, ale i všichni další ministři dle jednotlivých oborů [14].

Dalším orgánem je Ústřední sekretariát, v jehož čele je generální sekretář ASEAN, kterého na pětileté volí summit ASEAN. Tento sekretariát se zabývá běžnou agendou organizace, sídlí v Jakartě a je složen ze zástupců členských zemí. Sekretariát má výkonnou pravomoc, v rámci níž zajišťuje provádění smluv [7].

V každé členské zemi nalezneme národní sekretariát, ten vykonává obdobnou činnost jako Ústřední sekretariát, ovšem na nižším stupni.

Nejnižšími články agendy jsou komise, které se zabývají jednou oblastí např.: obchodem [14].

2.3.4 Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci

Čtvrtou důležitou asijskou integrací regionálního typu je Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci (SAARC). Členskými státy je 8 zemí indického kontinentu: Afghánistán, Indie, Bhútán, Bangladéš, Nepál, Pákistán, Maledivy a Srí Lanka¹⁶. Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci je největší integrovanou oblastí v Asii [7].

V roce 1983 byla členskými zeměmi signována Deklarace pro jihoasijskou regionální spolupráci (SAARC) a zároveň byl vyhlášen Integrovaný akční program tzv. IPA. O dva roky později, tedy v roce 1985 byla schválena Charta, která založila Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci (SAARC) [3].

Jako hlavní cíle sdružení, byly v Chartě označeny:

- podpora lepších životních podmínek států v Jižní Asii a zvyšování kvality života;
- urychlit ekonomický růst, kulturní vývoj, sociální pokrok a zároveň poskytovat všem obyvatelům možnost žít důstojný život;

¹⁶ Mapa Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci viz příloha č. 5.

- podporovat a posilovat sebedůvěru zemí Jižní Asie;
- přispívat k vzájemné důvěře;
- podporovat kooperaci mezi zeměmi a také podporovat ekonomickou, kulturní a sociální pomoc;
- posilovat kooperaci s ostatními rozvojovými zeměmi a
- spolupracovat s dalšími regionálními a meziregionálními integracemi, které mají podobné cíle a zásady [71].

Roku 1991 se signatářské země integračního uskupení SAARC dohodly na vytvoření Výboru pro hospodářskou spolupráci (CEC), který měl prohlubovat a rozvíjet nejen obchodní, ale také hospodářské vztahy. Tím se spolupráce zemí SAARC institucionalizovala. Následně v roce 1997 byla podepsána Dohoda o preferenčním uspořádání obchodů států SAARC (SAPTA), která představovala úsilí států podporovat vzájemný obchod prostřednictvím snižování celních tarifů a poté postupným odstraňováním netarifních bariér. Tato snaha zemí měla vést k vytvoření Jihoasijského pásma volného obchodu (SAFTA). Dohoda o SAFTě byla podepsána na začátku roku 2004 a v platnost dohoda vstoupila o dva roky později. [7]

Deklarace pro jihoasijskou regionální spolupráci nezahrnuje v sobě pouze obchodní záležitosti, ale také další oblasti jako: dopravní infrastrukturu, vytváří síť odborníků, kteří se specializují na finanční a hospodářské problémy a dále se věnuje podnikovému sektoru, nebo investicím [7].

2.3.4.1 Ekonomická charakteristika Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci

Následující tabulka 2. 4. se zabývá ekonomickými charakteristikami (HDP v paritě kupní síly, reálný růst HDP a průměrná roční míra inflace) jednotlivých zemí Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci, uváděná data jsou z roku 2012.

Tabulka 2. 4.: Základní makroekonomické ukazatele SAARC dle jednotlivých států

Základní makroekonomické ukazatele	Bangladéš	Bhútán	Indie	Maledivy
HDP v paritě kupní síly (trilion \$)	0,305	0,004	4,735	0,002
Reálný růst HDP (%)	6,1	9,9	5,4	3,5
Průměrná roční míra inflace (%)	8,8	8,3	9,2	12,8

Základní makroekonomické ukazatele	Nepál	Pákistán	Srí Lanka	Afghánistán
HDP v paritě kupní síly (trllion \$)	0,04	0,514	0,126	0,03
Reálný růst HDP (%)	4,6	3,7	6,8	11
Průměrná roční míra inflace (%)	8,3	11,3	9,5	13,8

Zdroj: The world factbook [91], vlastní zpracování

Jak lze vidět v tabulce, tak jednotlivé země SAARC se od sebe ekonomicky odlišují, největší rozdíl je mezi Bhútánem (0,004 trilionů \$ HDP v PPP) a Indií (4,735 trilionů \$ v PPP). Při bližším pohledu na jednotlivé země zjistíme, že Bangladéš je ekonomikou, která roste i přes politickou nestabilitu, špatnou infrastrukturu a korupci. Tato země je chudá, přelidněná a neefektivně řízená. Bhútán je malou a nejméně rozvinutou ekonomikou toho uskupení, ekonomika je zde založena především na zemědělství a lesnictví. Indické hospodářství je otevřené, ekonomická liberalizace, privatizace státních podniků a snížení kontrol zahraničního obchodu v roce 1990 přispělo k urychlení ekonomického růstu této země. Indie je rozmanitou ekonomikou, která v sobě zahrnuje od tradičního vesnického zemědělství přes moderní zemědělství až po služby, které jsou hlavním zdrojem rozvoje. Naopak Maledivy jsou zaměřeny především na cestovní ruch a rybářství. Země se potýká s nedostatkem pracovní síly. Maledivy se snaží o diverzifikaci své ekonomiky, probíhá zde reforma veřejných financí a vláda se snaží zvyšovat pracovní příležitosti. Nepál je další chudou a málo rozvinutou zemí světa, kde většina obyvatelstva žije pod hranicí chudoby. Základem Nepálské ekonomiky je především zemědělství, které tvoří 1/3 HDP. Pákistán je charakteristický svými politickými spory a nízkou úrovní zahraničních investic. Důležitou roli v ekonomice zde hraje zemědělství. A Srí Lanka v současném období zažívá silný ekonomický růst. Vláda se snaží o růst v poválečných, znevýhodněných oblastech, podporuje rozvoj malých a středních podniků a snaží se o zvyšování produktivity v zemědělství. Afghánistán je zemí, která se snaží zlepšovat svou situaci od roku 2001, kdy padl Taliban. I přesto zůstává zemí velice chudou a závislou na rozvojové pomoci. Hlavní problém je spatřován v nedostatku pitné vody, elektřiny, lékařské péče, dále v kriminalitě a nedostatečné infrastruktuře [91].

2.3.4.2 Institucionální uspořádání Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci

Charta SAARC ve svých člancích III-VIII popisuje základní institucionální uspořádání Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci. Nejdůležitějším orgánem tohoto sdružení je summit nejvyšších představitelů členských zemí. Schází se alespoň jednou ročně a řeší otázky politické a ekonomické. Schůze jednou ročně je stanovena v Chartě, ovšem pravidlem bývá, že se představitelé scházejí co rok a půl [7].

Druhým důležitým orgánem je Rada ministrů, která je složena z ministrů zahraničí všech členských států. Rada je Chartou SAARC zavázána k formulaci politik sdružení, rozhoduje o nových oblastech spolupráce a přezkoumává pokrok v oblasti spolupráce zemí v rámci Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci. Rada ministrů se schází dvakrát ročně [25].

Dalším orgánem, jenž je uveden v článku 5 Charty SAARC je Stálý výbor, který se skládá ze zahraničních tajemníků SAARC členských zemí. Jedná se o výkonný orgán, který přijímá rozhodnutí, které se týkají spolupráce v různých oblastech, schvaluje projekty a programy včetně financování, mobilizuje regionální zdroje a identifikuje nové oblasti spolupráce. Členy Stálého výboru jmenuje Rada ministrů a ji Výbor podává zprávy o své činnosti [78].

Čtvrtým orgánem jsou Technické výbory, jejichž členové jsou zástupci členských států a jsou odpovědní za provádění a koordinaci programů v jednotlivých sférách spolupráce. Patří zde například: Technický výbor pro zemědělství a rozvoj venkove, pro zdraví obyvatel, pro ženy, děti a mládež, pro vědu a techniku, pro dopravu nebo pro životní prostředí. [86] Stálý výbor v roce 1985 rozhodl o ustanovení Programového výboru, který mu má pomáhat v otázkách, které se týkají výběru regionálních projektů, následně jejich umístění, sdílení nákladů a mobilizace zdrojů [66].

2.3.5 Asijsko – tichomořská hospodářská spolupráce

Asijsko – tichomořská hospodářská spolupráce (APEC) je seskupením, které představuje mezikontinentální spolupráci. První myšlenka na vytvoření APECu byla veřejně řečena v roce 1989 předsedou australské vlády Bobem Hawkem a v tom samém roce došlo také k vytvoření tohoto seskupení, kdy členskými státy byli: Brunej, Austrálie, Kanada, Indonésie, Jižní Korea, Japonsko, Malajsie, Filipíny, Nový Zéland, Singapur, Thajsko

a Spojené státy americké [5]. Jedná se především o diskusní fórum, jehož hlavním cílem je podporovat hospodářský růst, které se ve svém prohlášení zavázalo k následujícímu:

- hledání efektivního řešení současných problémů;
- podporovat otevřený multilaterální obchodní systém;
- postupně snižovat bariéry v obchodu a investicích a
- zajistit hospodářský růst, zlepšit vzdělávání a podporovat pokrok [8].

V následujících letech probíhalo rozšiřování APECu. V roce 1991 se připojila Čína, Hongkong a Taiwan, v roce 1993 Mexiko, Papua Nová Guinea, v roce 1994 Chile, a poslední rozšíření bylo v roce 1998 o Peru, Rusko a Vietnam. V současné době má Asijsko – tichomořská hospodářská spolupráce 21 členských států¹⁷ [45].

Asijsko – tichomořská hospodářská spolupráce v sobě obsahuje tři základní pilíře jak tvrdí Kunešová a Cihelková (2006, s. 166) a to „:

- *obchodní a investiční liberalizaci;*
- *ekonomickou a obchodní spolupráci a*
- *podporu obchodu a investic.*“

V rámci prvního pilíře se jedná především o inicializaci svých liberalizačních procesů, kdy se země snaží zjednodušit svůj reciproční obchod. Zároveň byla vytvořena zóna volného obchodu a následně přijata řada opatření, která měla za cíl zlepšit podmínky obchodu mezi státy. Druhý pilíř je založen na výměně stanovisek, k jednotlivým problémům, mezi státy a to formou konzultací. A třetí pilíř se zakládá na spolupráci v těchto oblastech [5].

Asijsko – pacifický region je charakterizován, jako nejdynamičtější region na celém světě, neboť všechny členské státy dohromady představují 40% celkové populace což je přibližně 2,7 miliardy lidí, zároveň vykazuje 44% celkového světového obchodu a 53% světového reálného HDP v paritě kupní síly [9].

¹⁷ Mapa Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce viz příloha č. 6.

2.3.5.1 Ekonomická charakteristika Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce

V tabule 2. 5. jsou popsány základní ekonomické veličiny, jako je: HDP v paritě kupní síly, reálný růst HDP a průměrná roční míra inflace jednotlivých zemí Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce, všechno data jsou pro rok 2012.

Tabulka 2. 5.: Základní makroekonomické ukazatele APEC dle jednotlivých států

Základní makroekonomické ukazatele	Austrálie	Brunej	Filipíny	Indonésie
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	0,960	0,0219	0,416	1,212
Reálný růst HDP (%)	3,3	2,7	4,8	6
Průměrná roční míra inflace (%)	2,1	1,2	3,4	4,5
Základní makroekonomické ukazatele	Kanada	Malajsie	Nový Zéland	Singapur
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	1,446	0,492	0,128	0,326
Reálný růst HDP (%)	1,9	4,4	2,2	2,1
Průměrná roční míra inflace (%)	1,8	1,9	1,2	4,4
Základní makroekonomické ukazatele	USA	Čína	Hongkong	Tchaj-wan
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	15,66	12,38	0,363	0,901
Reálný růst HDP (%)	2,2	7,8	1,8	1,3
Průměrná roční míra inflace (%)	2	3,1	3,7	2,3
Základní makroekonomické ukazatele	Papua – N. Guinea	Chille	Peru	Rusko
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	0,018	0,319	0,325	2,509
Reálný růst HDP (%)	7,7	5	6	3,6
Průměrná roční míra inflace (%)	6,2	2,8	3,6	5,3
Základní makroekonomické ukazatele	Japonsko	Thajsko	Mexiko	Vietnam
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	4,617	0,646	1,758	0,32
Reálný růst HDP (%)	2,2	5,6	3,8	5,1
Průměrná roční míra inflace (%)	0,1	3,1	4,1	9,2
Základní makroekonomické ukazatele	J. Korea			
HDP v paritě kupní síly (trillion \$)	1,622			
Reálný růst HDP (%)	2,7			
Průměrná roční míra inflace (%)	2,2			

Zdroj: The Word factbook [92], vlastní zpracování

Jak je zřejmé z tabulky, jedná se o velice rozmanitý celek, ve kterém jsou velké ekonomické rozdíly. Austrálie je velmi bohatou a rozmanitou zemí, která má celou řadu nerostných surovin jako uhlí, zlato, měď. Základním principem obchodní politiky Austrálie je podpora otevřeného obchodu. Naopak Brunej představuje ekonomiku závislou na příjmech z těžby nerostných surovin, které tvoří až 90% vývozu. A oproti Austrálii má nižší HDP na obyvatele v PPP. Stejně tak mají nižší HDP na obyvatele i Filipíny, pro které je charakteristické že dlouhodobě čelí řadě problémů, jako je např. závislost na dovozu energie. V současné době se vláda zaměřuje na vzdělávání a sociální programy. Indonésie má naopak vysoké HDP na obyvatele, ještě vyšší než Austrálie, ale bojuje s nezaměstnaností, chudobou a korupcí, v současné době zavádí finanční reformy. Japonsko je vyspělou ekonomikou, která má k dispozici špičkové technologie. Pro Japonsko je typická silná pracovní etika. Tato země je závislá na dovozu surovin a paliv a zemědělství je zde vysoce subvencováno a chráněno. V Jižní Koreji došlo za posledních čtyřicet let k obrovské změně, před 40ti lety se jednalo o zemi na úrovni chudých zemí Afriky a Asie v současnosti ji řadíme mezi 20 nejvyspělejších ekonomik světa. Hlavním problémem této země je stárnoucí populace, závislost na vývozu a nepružný trh práce. Kanada je tržně orientovanou ekonomikou, která se zaměřuje především na průmysl a má značné zásoby nerostných surovin jako ropy, zemního plynu nebo uranu. Zároveň disponuje s vysoce kvalifikovanou pracovní silou. Malajsie je zaměřena na vývoz ropy, zemního plynu a elektroniky. Centrální banka si stanovila za cíl udržet zdravé devizové rezervy. Nový Zéland se přeměnil z agrární ekonomiky závislé na Velké Británii na ekonomiku tržního hospodářství. V současné době vláda plánuje zvyšovat tempo růstu produktivity a rozvíjet infrastrukturu. Singapur je další zemí s vysoce rozvinutým tržním hospodářstvím. Ekonomika země závisí na vývozu elektroniky, léčiv a informačních technologií. Thajsko dosahuje stabilně ekonomického růstu, má dobře rozvinutou infrastrukturu a pro investiční politiku. Vyvází především zemědělské plodiny a elektroniku. Spojené státy americké jsou největší a nejvyspělejší ekonomikou světa. Americké firmy jsou flexibilní, dosahují technologického pokroku v medicíně, vojenství a počítačích. Značné výdaje USA jdou na války v Iráku, nebo Afghánistánu. Za vlády prezidenta Obamy došlo k reformě zdravotního pojištění. Od roku 2010 se stala Čína největším vývozcem na světě. Své uzavřené centrálně plánové hospodářství změnila v tržně orientované. V současné době čelí novodobým výzvám – snížení vysoké míry úspor, udržení a tvora nových pracovních míst, snížení korupce a snížit dopad ekonomiky na životní prostředí. Hongkong je otevřenou ekonomikou s volným tržním hospodářstvím, která je závislá na mezinárodním obchodu

a financích. Tato země má omezené nerostné bohatství a musí mnoho surovin dovážet. Tchaj-wan je dynamickou kapitalistickou ekonomikou, která je zaměřena na vývoz elektroniky, strojírenství a petrochemie. Hlavními problémy zde je stárnoucí populace, diplomatická izolace a nízká porodnost. Mexiko má volné tržní hospodářství, které kombinuje zastaralé a moderní techniky v průmyslu i zemědělství. Jako důležité pokládá Mexiko zlepšení vzdělávacích systémů, modernizaci infrastruktury nebo vytvoření nových pracovních zákonů. Papua Nová Guinea je zemí, která se vyznačuje bohatými přírodními zdroji, které jsou vyváženy do zahraničí. V zemědělství je zaměstnáno více jak 85% obyvatelstva. Zároveň zde najdeme ložiska nerostných surovin jako mědi, zlata a oleje. Tyto suroviny tvoří 2/3 příjmu této země. Chile má tržně orientovanou ekonomiku s vysokou úrovní zahraničního obchodu, jež se vyznačuje silnými finančními institucemi. Vývoz v této zemi tvoří 1/3 HDP. Peru je charakteristické svými nerostnými surovinami, které nalezneme jak v horských tak pobřežních oblastech. Peruánská ekonomika stabilně roste, má nízkou inflaci. Nevýhodou je závislost na dovozu potravin, špatná infrastruktura. Rusko po rozpadu Sovětského svazu přešlo k tržní a globálně integrované ekonomice. Problémem zde zůstává ochrana vlastnických práv a soukromý sektor je pod vlivem státního sektoru. Rusko je jedním z hlavních vývozců kovu, jako je ocel či hliník. Nedostatky jsou spatřovány ve snižující se pracovní síle a nedostatečných investicích do infrastruktury. Vietnam řadíme mezi rozvojové a hustě osídlené země, vláda se snaží o snižování chudoby a vytváření nových pracovních míst prostřednictvím reformních programů [92].

2.3.5.2 Institucionální uspořádání Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce

APEC má dvě úrovně institucionálního uspořádání a to politický a pracovní. V politické úrovni hraje důležitou roli 21 představitelů jednotlivých členských zemí. Dále se alespoň jednou ročně scházejí ekonomové jednotlivých zemí. Před nimi zasedají ministři zahraničních věcí a ministři pro ekonomiku, nebo obchod a poskytují doporučení pro jednání ekonomických ministrů. Pravidelně se scházejí ministři v oblasti vzdělávání, životního prostředí, energetiky, financí, udržitelného rozvoje, průmyslu, cestovního ruchu a dalších sektorů, výsledkem jejich schůzky je doporučení, které mají k dispozici ekonomičtí lídové. Na politické úrovni je též důležité hospodářské a obchodní vedení, které má za cíl zlepšovat podnikatelské a investiční prostředí. Schází se čtyřikrát ročně [63].

Pracovní úroveň je prováděná na základě čtyř výborů: pro obchod a investice, který má za cíl liberalizovat a usnadňovat obchod a investice a snižovat bariéry tohoto obchodu, poté výbor pro hospodářskou a technickou spolupráci, tento výbor má na starosti koordinaci a řízení ekonomické a technické agendy, dále hospodářský výbor, který se zabývá reformami, analyzuje jednotlivé politiky a čtvrtým je rozpočtový a řídicí výbor, který má v kompetenci administrativní, manažerské a rozpočtové otázky. Jeho cílem je zvýšení produktivity a efektivity [98].

Vedle těchto dvou úrovní stojí ještě APEC sekretariát, který slouží především jako mechanismus základní podpory APEC procesu. Zajišťuje technickou a poradenskou podporu. V čele sekretariátu stojí výkonný ředitel [10].

2.4 Shrnutí

Svět se skládá z jednotlivých států, které nefungují odděleně, ale jsou propojeny vzájemnými vztahy. Souhrn ekonomik těchto států a jejich recipročních vztahů nazýváme světovou ekonomikou. Dle charakteristik Organizace spojených národů můžeme země ve světové ekonomice rozdělit na rozvinuté, rozvojové a transformující se. Tato diferenciaci je založena na ekonomické charakteristice, kterou je hrubý domácí produkt na obyvatele¹⁸. Světová ekonomika v sobě zároveň zahrnuje čtyři základní tendence: internacionalizaci, interdependenci, regionalismus a v neposlední řadě integraci. Jedná se o proces propojování národních ekonomik v nadnárodní celky a zároveň zvyšování závislosti těchto ekonomik na sobě navzájem. Další důležitou tendencí, která vznikla v 80. letech, je globalizace. V rámci globalizace dochází ke kvalitativní transformaci ve světové ekonomice, která umožňuje zlepšovat technologie.

Vlivem těchto tendencí a především globalizace se začal v Asii, v 80. letech, měnit přístup k integracím. Asijský kontinent je charakteristický svou různorodostí, což dává předpoklad k prointegračním i protiintegračním silám. Samozřejmě není možné vytvořit v Asii jedinou integraci, ve které by byly zapojeny všechny země, neboť předpoklady a ekonomické podmínky jednotlivých zemí jsou značně odlišné. Jako prointegrační faktor můžeme uvést například společnou zásobu nerostných surovin, jako je ropa, která spojuje

¹⁸ Rozvinutými zeměmi jsou například Spojené státy americké, Německo, Francie, Japonsko, transformující země nalezneme ve střední a východní Evropě, dále zde patří Společenství nezávislých států a Mongolsko a rozvojovými zeměmi jsou země Afriky, Asie a Latinské Ameriky.

země Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu. Další prointegrační silou může být: společný historický vývoj, jednotné náboženství, nebo obdobné kulturní podmínky. Naopak protiintegrační silou je v této oblasti odlišný ekonomický vývoj jednotlivých zemí, územní spory¹⁹, nebo náboženské konflikty. V současné době jsou Asii čtyři regionální integrační seskupení, kterými jsou: Spojené arabské emiráty, Sdružení národů jihovýchodní Asie, Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu a Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci. Vedle těchto čtyř regionálních integrací stojí i integrace mezikontinentální a to je Sdružení pobřežních států Indického oceánu pro regionální spolupráci a Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce. Tyto integrace nemůžeme mezi sebou plnohodnotně porovnávat, neboť jsou od sebe velice odlišné, ať už dle počtu států, které jsou členy, rozlohy, ekonomické charakteristiky či počtu obyvatel.

Asie se vlivem globalizace a integračních tendencí začala rozvíjet a stala se tak důležitou součástí světové ekonomiky. Evropská unie si je vědoma jejího sílícího postavení a proto s asijským kontinentem navázala řadu významných bilaterálních vztahů a politických dialogů. Mimo nové vývozní trhy je pro EU velice důležitá asijská ropná zásoba, neboť nemá dostatečné vlastní rezervy a významnou roli také hraje diverzifikace těchto zdrojů.

¹⁹ Územní spor v Asii je například veden mezi Japonskem, Čínou a Taiwanem o ostrovy Senkaku.

3 VÝVOJ VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ ASIE A EU

V minulosti byla na Asii upírána pozornost především od států, jako je Japonsko, nebo Spojené státy americké, Evropské společenství zůstávalo v té době nečinné. Vznik vztahů mezi Evropským hospodářským společenstvím a Asií datujeme k počátku 70. let. Tyto vztahy byly charakterizovány jako prvotní neformální kontakty, díky kterým následně docházelo k formalizaci vztahů prostřednictvím uzavírání dílčích dohod, kterými jsou například obchodní, rámcové dohody a dohody o spolupráci. Ovšem až v 90. letech začaly tyto dohody nabírat významu, postupně se rozšiřovaly na více oblastí, prohlubovala se spolupráce a zároveň se zvýšil počet uzavřených dohod [3].

V současné době známe tři typy dohod, které také bývají nazývány jako tři generace dohod. Jako první jsou obchodní dohody, které byly podepsány v 70. letech a týkaly se především obchodní spolupráce a rozvojové pomoci. Tyto dohody první generace byly uzavírány podle čl. 113 Smlouvy o EHS. Obsahem těchto smluv byla především diverzifikace hospodářství. Dohodami druhé generace jsou kooperační dohody, uzavírané podle článku 113 a také 235 Smlouvy o EHS. Tyto dohody byly podepsány v 80. letech a jejich obsahem je nejen obchodní spolupráce, ale také ekonomická. Cílem těchto dohod bylo podporovat export kapitálu, znalostí, technologií z Evropské unie do Asie a motivovat asijské země k podpisu vzájemně prospěšných obchod prostřednictvím liberalizace a vytváření institucí. A v 90. letech byly uzavírány podle článku 133 a 181 Smlouvy o ES dohody o kooperaci či rámcové dohody. Obsahem těchto dohod bylo vše, jako u předchozích dvou typů dohod, ale navíc se snaží, co možná nejpřehlednější uspořádání vztahů s jednotlivými zeměmi či seskupeními. Základními principy v dohodách třetí generace je demokracie, mezinárodní právo a lidská práva. Součástí je zároveň politický dialog, na kterém se řeší globální otázky, nebo otázky týkající se zájmu jednotlivých smluvních stran [3].

3.1 Strategické dokumenty pro rozvoj vztahů mezi Asií a Evropskou unií do roku 2006

Na počátku byly rozvojové vztahy upravovány v dohodách v oblasti obchodní, nebo asociační politiky. V roce 1993 vstoupila v platnost Smlouva o EU, která v článku 130u specifikovala základní cíle rozvojové politiky, kterými jsou „:

- *trvalý hospodářský a sociální rozvoj rozvojových zemí, a především těch nejvíce znevýhodněných z nich;*
- *hladké a postupné zapojení rozvojových zemí do světového hospodářství a*
- *boj proti chudobě v rozvojových zemích.*“ [105]

3.1.1 Směrem k nové strategii pro Asii

Vzestup Asie v tomto období značně mění ekonomickou rovnováhu ve světě. Světová banka odhadovala, že do roku 2000 bude polovina celkového ekonomického růstu pocházet z východní a jihovýchodní Asie. Zároveň predikovala, že Asie bude představovat významnou část kupní síly, kdy 400 milionů spotřebitelů bude mít disponibilní příjmy alespoň stejně vysoké, nebo vyšší než evropští a američtí občané. Jak je uvedeno v dokumentu Směrem k nové strategii pro Asii: *„z těchto důvodů by měla Evropská unie navázat bližší vztahy s Asií, než tomu bylo doposud, prostřednictvím politického dialogu a začleňování ji do mezinárodních záležitostí. V rámci navázání přátelských vztahů by se Evropská unie měla snažit o zlepšení přístupu k regionální bezpečnosti, především v oblasti kontroly zbrojení a šíření zbraní hromadného ničení, dále by se měla zaměřit na regionální spory, které se v té době odehrávaly v Koreji, nebo Kašmíru a také by měla zabezpečit námořní trasy. Dalším důležitým úkolem Evropské unie bude zajištění záležitostí, jež se týkají řádného vedení věci veřejných a s tím souvisejících lidských práv. Dalším významným aspektem je reforma dříve centrálně plánovaných ekonomik, jako je Čína, Indie, nebo Vietnam. Účast Evropské unie na těchto změnách by měla přinést posílení vzájemného porozumění a ekonomických vazeb. Zároveň se očekává, že do roku 2000 bude v Asii vysoká koncentrace chudých lidí a proto bude zapotřebí rozvojová spolupráce“* [93].

V roce 1994 vydala Komise sdělení s názvem Towards a New Asia Strategy, neboli Směrem k nové strategii pro Asii. Jedná se o první dokument ve vzájemných vztazích mezi Asijským kontinentem a Evropskou unií, který popisuje, jakým směrem by se spolupráce měla ubírat a zároveň vytváří komplexní a vyvážený rámec pro rozvoj vztahů v různých oblastech. Tento dokument se vztahoval převážně na jižní, východní a severovýchodní Asii. Zdůrazňoval, že se tato oblast v posledních desetiletích významně ekonomicky změnila a proto je potřeba, aby zde Evropské unie hrála aktivní roli a byla zde přítomna. Hlavními cíly tohoto dokumentu byly:

- posílit hospodářskou přítomnost Evropské unie v tomto regionu;

- přispět k celkové politické stabilitě Asie, prostřednictvím vzájemných ekonomických a politických vztahů;
- podporovat rozvoj nejvíce zaostalých asijských zemí a
- podporovat demokracii, základní lidská práva a právní stát [35].

Na podporu těchto základních cílů byla vytvořena řada jasně specifikovaných politických priorit:

- pokračovat v posilování bilaterálních vztahů s jednotlivými zeměmi;
- zvyšovat viditelnost Evropy v Asii;
- podporovat úsilí jednotlivých asijských zemí spolupracovat na regionální i subregionální úrovni s cílem zvyšovat bezpečnost;
- podporovat aktivní roli asijských států v mezinárodních akcích;
- zajistit otevřené asijské trhy a nediskriminační podnikatelské prostředí a
- přispět k udržitelnému rozvoji a snižování chudoby [93].

Vztahy mezi Evropskou unií a Asií se ovšem nezačaly vyvíjet až po vzniku této Strategie, EU už v této době měla zavedený politický dialog s většinou asijských partnerů. Na základě bilaterálních dohod se jednalo o vztahy s Japonskem, Čínou, Indií, nebo Pákistánem. Na regionální úrovni se jednalo o dialog s integračním uskupením ASEAN. Před přijetím této strategie už fungovala rozvojová pomoc, kdy mezi léty 1976 – 1991 Evropská unie vyplatila Asii pomoc v hodně 32 miliard ECU, což z Unie činí po Japonsku největšího dárce finanční pomoci. Finance šly především na projekty rozvoje venkova a potravinové pomoci [93].

3.1.2 Evropa a Asie: strategický rámec pro posílené partnerství

Po strategii z roku 1994 přichází v roce 2001 nová strategie s názvem Evropa a Asie: strategický rámec pro posílené partnerství (Europe and Asia: A strategic Framework for Enhanced Partnerships). Zabývá se rozvojem spolupráce s devatenácti asijskými zeměmi: Afghánistán, Barma, Bangladéš, Bhútán, Čína, Filipíny, Kambodža, Korea, Indonésie, Indie, Laos, Maledivy, Malajsie, Mongolsko, Nepál, Pákistán, Srí Lanka, Thajsko a Vietnam. Tato strategie přichází v období, kdy se znovu změnila politická a ekonomická situace v Asii. Došlo ke zvýšení rozvojové a hospodářské spolupráce s Evropskou unií, prohloubil se

i politický dialog, přesto míra informovanosti mezi oběma regiony zůstává nedostatečná. Z tohoto důvodu se hlavním cílem stalo posílení politické a ekonomické přítomnosti Evropské unie v celém asijském regionu a dále je potřeba pracovat na:

- zajištění míru a bezpečnosti nejen v regionu, ale globálně;
- posilování vzájemné obchodní a investiční spolupráce;
- podpoře rozvoje zaostalých zemí;
- vybudování globálního partnerství a spojení s asijskými zeměmi a
- posilovat povědomí o Evropě v Asii a o Asii v Evropě [35].

Tyto základní cíle se pak rozvádějí do konkrétních opatření, které se týkají nejen regionu jako celku, ale také subregionů – jižní Asie, jihovýchodní Asie, severovýchodní Asie a Austrálie. Strategie se také zabývá značnou rozmanitostí Asie, protože zde najdeme jedny z populačně největších zemí jako je Čína, Indie a Indonésie, tak i země s malým počtem obyvatel jako je Brunej, Bhútán a Maledivy, nebo jedny z nejbohatších zemí světa – Japonsko, Singapur, Austrálie, tak i nejchudší: Afghánistán či Severní Korea. Tato rozmanitost může být zdrojem napětí, nepokojů a ozbrojených konfliktů.

Tento dokument popisuje i globální kontext celkové situace, neboť se jedná o období globalizace a změn světové ekonomiky a také zvyšování ekonomické, politické a sociální závislosti. Z pohledu Asie, která si prošla asijskou krizí, se zvýšila závislost na mezinárodních kapitálových tocích a mezinárodním obchodu, který se stal motorem pro obnovu a rozvoj zemí. Z pohledu Evropy, která poskytuje pomoc, je potřeba hlídat si správu finančních prostředků a dodržovat tržní disciplínu. Vzájemná provázanost regionů tudíž sebou nese i globální zodpovědnost [35].

3.2 Vývoj vztahů jednotlivých integračních seskupení a vybraných asijských zemí s EU

Následující podkapitola je věnována vývoji vztahů asijských integračních seskupení a zemí s Evropskou unií. Důvodů pro posilování těchto vztahů bychom mohli jmenovat celou řadu, ať už asijskou geografickou či demografickou velikost, nebo ekonomický a politický význam. Zároveň je Asie důležitým obchodním partnerem, neboť do ní směřuje 1/5 vývozu Evropské unie.

3.2.1 Jednotlivé vztahy asijských integračních seskupení s EU

V druhé kapitole této diplomové práce bylo charakterizováno pět základních integračních seskupení na Asijském kontinentě, kterými jsou Spojené arabské emiráty, Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu, Sdružení národů jihovýchodní Asie, Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci a Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce. Zde budou rozebrány jejich vztahy s Evropskou unií.

Spojené arabské emiráty, nemají samostatně uzavřené dohody s Evropskou unií. I přesto s ní spolupracují a to v **rámci Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu**, v níž jsou členem. První bilaterální vztahy se zeměmi Zálivu byly navázány v roce 1988 a to prostřednictvím Dohody o spolupráci. Hlavními cíli této dohody byly:

- posílení vzájemných vztahů,
- rozšiřování ekonomických a technických vztahů, jakožto i kooperace v oblasti průmyslu, energetiky, zemědělství, rybolovu, obchodu, investic, životního prostředí a dalších;
- posilování celkového ekonomického rozvoje a
- zajištění stability a míru [33].

Tato Dohoda vytvořila Smíšenou radu pro spolupráci, která vznikla v roce 1990, schází se jednou ročně a to jednou v Evropě, jednou v Asii. Jedná se o radu na ministerské úrovni, která se zabývá všemi oblastmi, ale pro oblast energie a hospodářství byly navíc vytvořeny pracovní skupiny [13].

Dohoda o spolupráci v sobě také obsahovala i snahu obou stran vytvořit jednání o dohodě o volném obchodu. Tato jednání byla zahájena v roce 1990, ale brzy byla pozastavena. Znovu byla oživena v roce 2001, kdy státy Perského zálivu přislíbily vytvoření celní unie mezi sebou. Z jednání vyplývalo, že se bude jednat pouze o zboží, ale následně došlo k rozšíření na služby, celní kooperaci, nebo také státní dodávky. Jako specifické položky byly označeny tyto výrobky: petrochemické a chemické produkty a hliník. Avšak po vstupu zemí GCC do Světové obchodní organizace bylo označení specifických položek zrušeno. Začátkem roku 2003 státy GCC splnily požadavek EU a vytvořily celní unii mezi sebou. Problémem, ale zůstaly tarify, které jsou uvaleny na ropu a hliník ze zemí GCC, protože při podepsání dohody o spolupráci budou nulové a tím dojde ke ztrátě

konkurenceschopnosti zemí GCC. Dalšími problémy je liberalizace služeb, pravidla původu, či mechanismus řešení sporů. Jednání byla v roce 2008 opět pozastavena, nejen z předchozích důvodů, ale také se strany nedohodly v otázce lidských práv. Země GCC to odůvodňují tím, že by se dopustily porušení jejich právního systému. Ovšem neformální jednání probíhají nadále [43].

Třetí integrací je **Sdružení národů jihovýchodní Asie**, toto seskupení je velice důležité pro Evropskou unii, neboť po Spojených státech amerických a Číně se jedná o největšího obchodního partnera. První neformální vztahy mezi ASEAN a Evropskou unií byly zahájeny již v roce 1972 a formalizovány následně roku 1980 Dohodou o spolupráci, která v sobě zahrnovala obchodní, politické a technické aspekty. Jedna z členských zemí ASEANu byla z kooperace s Evropskou unií vyloučena kvůli nedodržování lidských práv, a to Barma. Hlavními cíly této spolupráce jsou:

- podporovat veškerými možnostmi mír, stabilitu a bezpečnost;
- posílit rozvoj zaostalých států;
- zlepšovat obchodní a investiční spolupráci;
- spojovat všechny národy a kultury;
- spojit se v boji proti terorismu a zločinu a
- zajistit lidská práva pro všechny občany [15].

V této smlouvě byl zakotven i vznik Společného výboru pro spolupráci. Tento výbor se schází jednou za rok a půl. Je složen z delegátů Evropské komise a vlád států Sdružení národů jihovýchodní Asie. V rámci struktury se ten Výbor skládá z pěti podvýborů a ty se následně zabývají obchodem, hospodářskou spolupráci, životním prostředím, lesnictvím, novými technologiemi a narkotiky. Vztahy se od roku 1980, kdy byla uzavřena Dohoda o spolupráci, mezi ASEANem a Evropskou Unií značně změnily. V té době se jednalo spíše o vztah, kdy Evropská unie investovala do Sdružení národů jihovýchodní Asie a to přijímalo pomoc. V současné době se jedná o vyrovnaný partnerský vztah, neboť ASEAN se vyvinul v ekonomické a politické společenství. Tento status ASEANu byl potvrzen ve sdělení Evropské komise z roku 2001, které nese název Evropa a Asie: Strategický rámec pro posílená partnerství. V tomto dokumentu je kladen důraz na toto seskupení, jako na hybnou sílu, která je velmi významná ve vztazích EU a Asie. Důležitou roli ve vzájemných vztazích hraje setkání Asie – Evropa (ASEM), kterého se samozřejmě Sdružení národů jihovýchodní Asie účastní. Tím, ale spolupráce nekončí, od roku 1978 se každoročně scházejí i ministři

zahraničí a zabývají se vývojem politického dialogu. Tyto schůze jsou nazývány Ministerským setkáním ASEAN – EU. Dále také bylo vytvořeno regionální fórum ASEAN, z roku 1994. V tomto fóru se jedná především o dialog zúčastněných stran na téma bezpečnostních a globálních otázek [15].

Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci je čtvrtou významnou integrací Asijského kontinentu. I toto seskupení navázalo vztahy s Evropskou unií, dle článku 133 Smlouvy o ES a dále podle článku 133, 181 a 300. Pro jižní Asii je Evropa významným partnerem, jedná se zde nejen o obchod, ale také finanční pomoc a ekonomickou kooperaci. Jako hlavní cíle spolupráce, mezi oběma integracemi, bylo vytyčeno [71]:

- posílení spolupráce mezi SAARC a EU;
- podpora míru, stability, rozvoje a obchodu;
- usnadnění obchodu a omezení bariér a
- řešení sporných otázek.

V roce 2006 vstoupila v platnost Dohoda o preferenčním obchodu v rámci zemí SAARC a v témže roce se Evropská unie stala pozorovatelem v tomto regionu a má pomoci předcházet krizím [102].

Co se týče vztahů mezi Evropskou unií a **Asijsko-tichomořskou hospodářskou spolupráci**, tak státy EU stojí mimo vývoj tohoto seskupení. V současné době nelze ani předpokládat budoucí sblížení těchto dvou integrací. Důvodem těchto problémů je liberalizace obchodu Evropské unie, který se uskutečňuje na preferenční bázi a tím by mohlo docházet k diskriminaci APEC [3].

3.2.2 Jednotlivé vztahy vybraných asijských zemí s EU

V této podkapitole jsou analyzovány vztahy vybraných asijských zemí s Evropskou unií. Jelikož rozsahově není možné popsat vztahy všech zemí, bylo vybráno následujících pět zemí. Těmito zeměmi je Čína, jako představitelka nejlidnatější země Asie, Barma, jako stát, který má největší problémy s Evropskou unií, Indie, země, která má dle mého názoru největší potenciál, Japonsko, země s 3. největší ekonomikou světa a nakonec Afghánistán, který je představitelem nejchudší země v Asii.

První politická spolupráce mezi Evropským společenstvím a **Čínskou lidovou republikou** začala v roce 1975. Prvotně se jednalo především o hospodářskou kooperaci, následně již o politickou. V roce 1978 byla ratifikována obchodní dohoda, o dva roky později se Čína stala součástí listiny zemí, které jsou způsobilé pro všeobecný systém preferencí a následně byla podepsána dohoda z roku 1985 o obchodní a ekonomické spolupráci [26]. Perspektivně se rozvíjející vztahy ovšem omezily události z náměstí Tian-an-men z roku 1989²⁰. Na tyto události zareagovaly země Evropského společenství uvalením ekonomických sankcí, přičemž nejdůležitější z nich bylo embargo na vojenskou techniku. Toto embargo se stalo podnětem pro mnoho neshod mezi zeměmi EU. V 90. letech bylo hlavním cílem Evropské unie zlepšit ochranu lidských práv v Číně. Mírným zlomem byl rok 1994, kdy byla obnovena politická jednání, ovšem zbrojní embargo zůstalo zachováno. O rok později, v červenci 1995 bylo zveřejněn dokument Dlouhodobá politika čínsko-evropských vztahů, který označil Čínu jako ekonomickou a politickou velmoc. Zároveň se jednalo o jakýsi mezník, od kterého se vztahy vyvíjely ve třech druzích a to obchodní a ekonomické vztahy, kooperace mezi EU a Čínou a v neposlední řadě politický dialog. V roce 1998 byl zveřejněn další dokument s názvem Budování komplexní spolupráce s Čínou. Následně v roce 2001 byla uveřejněna Strategie EU vůči Číně a v říjnu 2003 byla podpořena další listina s názvem: Vyspělé partnerství: společné zájmy a úkoly ve vztazích mezi EU a Čínou. V roce 2006 vznikla dvě oddělená sdělení první: EU-Čína: užší partnerství, rostoucí odpovědnost a druhé Hospodářská soutěž a partnerství. Cílem obou sdělení je udržovat dobré obchodní vztahy a nadále je prohlubovat [26]. I přes snahu obou stran, stále existují četné neshody, příkladem může být postavení Taiwanu, nebo kooperace se státními systémy, jež nerespektují základní lidská práva. Záměr Evropské unie zamezit těmto případům je prozatím neúčinný. Ovšem, na druhou stranu se Evropské unii podařilo donutit Čínu podepsat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který do té doby Čína ignorovala. Důvodem ustoupení Číny od ignorace tohoto paktu bylo to, že jednání s Evropskou unií o odstranění zbrojního embarga byla podmíněna právě podpisem. Ve vztazích Evropské unie a Číny nalezneme samozřejmě také shodné stanoviska, příkladem může být jednotné stanoviska v oblasti terorismu, nebo trvale udržitelného rozvoje. Čína se také podvolila jednat o životním prostředí.

²⁰ Jednalo se o tzv. masakr na náměstí Nebeského klidu, kdy došlo k násilnému potlačení lidového povstání armádou. Podle čínské vlády bylo zabito 200-300 občanů, dle jiné organizace zemřelo až 3000 lidí.

Co se týče současných vztahů mezi Evropskou unií a Čínou, tak pravidelně dochází k setkání ministrů trojky EU a ministrů Čínské lidové republiky, zároveň se konají konzultace na vysoké úrovni a setkání ministrů zahraničí. Nejdůležitějším tématem jsou lidská práva a s tím související svoboda projevu, trest smrti, mučení, či přístup k náboženství. Evropská unie nadále podporuje čínské reformy, spolupracuje s Čínou ve sféře energetiky, průmyslu, dopravy, nových technologií [26]. Důležitou součástí pro politické vztahy jsou i politické summity mezi Evropskou unií a Čínou, první se konal v Londýně v roce 1998 a setkání se uskutečňují jednou v Pekingu, jednou v Evropské unii. Poslední se uskutečnil v září 2012 v Bruselu. Mezi hlavní témata k diskuzi patřily ekonomické a finanční otázky. Zároveň představitelé EU poděkovali čínskému premiérovi za podporu v období euro krize. Poté se shodně vyjádřili, že důležitým prvkem vzájemných vztahů je obchod, neboť EU je největším obchodním partnerem Číny a ta je naopak pro EU druhým nejvýznamnějším partnerem. Obě strany potvrdily také zájem o jednání o investiční dohodě, která by se zabývala nejen ochranou investic, ale také přístupem na trh. Během tohoto summitu byly podepsány dohody o inovacích, antimonopolním zákonu a vesmírných technologiích [34].

Nepříliš dobré vztahy mezi Evropskou unií a **Barmou** vznikly v roce 1996, kdy Evropská rada uvrhla na Barmu embargo na vývoz zboží, které by mohlo být užito k násilí, zároveň bylo zamítnuto vydání víz pro představitelé junty²¹ a zmrazeny jejich finanční zdroje v cizině. Tato situace měla za následek přerušení setkání ministrů EU-ASEAN, protože se v roce 1997 stala Barma součástí ASEAN a Evropská unie nechtěla, aby tato země přistoupila k dohodě o spolupráci. V roce 2000 došlo ke změně situace, neboť Evropská unie stvrdila svůj záměr vést dál dialog se všemi stranami. V roce 2001 se konala schůze na vysoké úrovni, kdy se evropští představitelé setkali s Aun Schan Su Ťij, která získala Nobelovu cenu míru. O rok později opět Evropská unie apelovala na Barmu k obnovení demokracie a také k ochraně lidských práv. V dubnu roku 2004 byl vydán postoj Evropské unie, kdy ji současná situace v Barmě znepokojuje, jedná se o to, že nedošlo k reformám, stále zde nejsou dodržována základní lidská práva a z těchto důvodů stále platil zákaz vydávání víz [15].

²¹ V roce 1988 došlo k demonstraci barmských obyvatel, důvodem této demonstrace byla nespokojenost s celkovou situací v zemi. Proti této demonstraci zasahovala barmská policie a vojenská armáda. V zemi došlo k vojenskému převratu a vládu nad zemí uchopila vojenská junta. Populární se v té době stala Aun Schan Su Ťij, která se vrátila z ciziny a založila novou stranu. Nedlouho poté byla uvězněna. Junta přislíbila předání moci po volbách. Ve volbách zvítězila strana Aun Schan Su Ťij. Vojenská junta neuznala výsledky voleb a neodevzdala moc vítězné straně.

O tři roky později, při brutálním potlačení klidných nepokojů, jež vedli buddhističtí mniši, Evropská unie ještě více přitvrdila. Toto přitvrzení spočívalo nejen ve zbrojním embargu, ale také v zákazu exportovat typické vývozní produkty, kterými je dřevo, drahé kameny, nebo kovy. EU však nabídla i druhou variantu, kterou je odklonění se od těchto sankcí, pokud v Barmě dojde k demokratizaci, jako hlavní bod smíru bylo stanoveno propuštění politických vězňů. [94] Na stranu Evropské unie se přiklonil ASEAN, který v roce 2011 vydal prohlášení, že se zástupci ASEAN dohodli na sankcích vůči Barmě, aby tak zintenzivnili tlak k demokratizaci státu. V tom samém roce došlo k odvolání generála, který s juntou vedl zemi za posledních dvacet let, zároveň byla ukončena moc vojenské junty a byl jmenován nový prezident Thein Sein. Pozitivní reakce na sebe nenechaly dlouho čekat a do této země přišly investice ve výši 20 miliard dolarů, především od Číny, Hong Kongu a Thajska. Další pozitivní zprávou bylo propuštění 200 vojenských vězňů, ovšem dalších 2000 zůstalo nadále uvězněno. Začátkem roku 2012 obdrželo dalších 651 vězňů prezidentskou milost. I přesto však zůstává požadavek propustit všechny politické vězně ze strany mezinárodního společenství. K prvnímu zmírnění uvalených sankcí ze strany Evropské unie došlo v lednu 2012, důvodem tohoto rozhodnutí byly demokratické reformy, jimiž země v poslední době prošla. EU tudíž začala snižovat cestovní omezení, která se týkala vrcholových politiků. Dalším projevem demokratické snahy země bylo pozvání pozorovatelů z ASEAN, EU a Spojených států amerických na barmské parlamentní volby. V dubnu 2012 byly Evropskou unií zastaveny skoro všechny sankce, uvalené na Barmu, zůstalo pouze zbrojní embargo. Díky pozitivním změnám přislíbila Barmě v srpnu, téhož roku, Světová banka finanční pomoc ve výši 80 milionů USD, které by měli jít do oblasti školství a infrastruktury a v listopadu je Světová banka Barmě schválila. Jedná se o první finanční pomoc v posledních 25 letech [83].

Jednou z prvních zemí, se kterou v 60. letech navázalo Evropské hospodářské společenství diplomatické vztahy, byla **Indie**. V následujících dvaceti letech byly signovány dvě bilaterální dohody mezi EHS a Indií, první se týkala pouze obchodu, druhá už byla zaměřena i na ekonomickou spolupráci. Tyto dvě smlouvy byly nahrazeny v roce 1994 dohodou třetí generace, která zaručuje intenzivnější obchodní kooperaci mezi oběma subjekty. Tato smlouva byla založena na pravidlech Světové obchodní organizace, zajišťuje fungování na základě doložky nejvyšších výhod a též obsahuje řešení sporů. V této smlouvě se nejedná pouze o sektor obchodu, ale zabezpečuje i další sféry jako průmysl, energetiku, investice, služby a telekomunikaci [102].

V roce 1996 vznikl další důležitý dokument, který se zabývá vztahy mezi Evropskou unií a Indií, nazývá se „Prohloubení partnerství mezi EU a Indií“. Následující rok, 1997, Komise vytvořila nové návrhy, jak podpořit a zároveň posílit vzájemné politické vztahy, jak uvádí Cihelková (2003, s. 545) „:

- *setkání vyšších úředníků;*
- *schůzky Komise a indických plánovačů;*
- *bilaterální schůzky u příležitosti multilaterálních fór;*
- *pracovní skupiny specialistů k aktuálním problémům a*
- *ad hoc schůzky konané u různých příležitostí.*“

K dalšímu pokroku došlo v roce 2004, kdy se obě strany dohodly na primárních krocích ke strategickému partnerství. Tento dokument se zabývá různými tématy od terorismu, přes zbraně hromadného ničení, současný problém migrace, dodržování základních lidských práv až po obchodní a hospodářskou kooperaci [96]. Důležitou roli ve vzájemných vztazích hrají i summity mezi Evropskou unií a Indií. První se konal v Lisabonu, roku 2000. V rámci tohoto summitu byla signována kolektivní deklarace a dohoda o kooperaci těchto subjektů v oblasti civilního letectví [79]. Poslední summit se uskutečnil v roce 2012 v Novém Dillí. Představitelé obou stran podpořili intenzivnější kooperaci ve sféře obchodu, energetiky a výzkumu. V rámci obchodu se jednalo o paktu volného obchodu, který představuje největší světovou dohodu. Pro Indii je Evropská unie nejvýznamnějším obchodním partnerem. Co se týče oblasti energetiky a klimatu, tak se obě strany shodly na kooperaci v oblasti spolehlivosti dodávek energie, zároveň se domluvily na zvyšování energetické účinnosti a samozřejmě zajištění bezpečnosti. Od roku 2006 fungují konference, které se zabývají tematikou energetiky. V současné době má Indie k dispozici jen jeden zdroj energie a to černé uhlí, ostatní zdroje energie jsou plně dováženy ze zahraničí. Indie je specifická tím, že celosvětově spotřebovává nejméně elektřiny. Zajímavostí je, že vesnice většinou elektřinu nemají a pokud ano, tak ji ve večerních hodinách vypínají [79]. Důležitou kapitolou summitu byl i výzkum a inovace, kdy byly zahájeny výzkumné programy v oblasti vodních a biologických zdrojů. Spolupráce se má rozšířit dále o energetiku, nebo ochranu zdraví. A v neposlední řadě spolu strany spolupracují v boji proti terorismu, počítačové trestné činnosti, nebo pirátství [47]. Vzájemná komunikace a spolupráce ovšem není bezproblémová, i přes veškeré snahy obou stran existují spory například o dovozní cla, která se týkají vína a tvrdého alkoholu. Tato indická dovozní cla jsou velice vysoká, v řádech až

stovek procent. Tato situace je ovšem neschůdná pro evropské dodavatele, kteří tím ztrácí na indickém trhu svou konkurenceschopnost. Následně bylo provedeno šetření Komisi, která potvrdila, že se jedná o situaci v rozporu s pravidly Světové obchodní organizace. Tento problém, byl po neúspěšných jednáních předán Světové obchodní organizaci [96].

Historie Evropsko-japonských vztahů sahá až k počátku 20. století, jednalo se především o politickou a strategickou spolupráci. Ovšem po druhé světové válce, došlo k útlumu těchto vztahů a spolupráce mezi Japonskem a zeměmi západní Evropy neexistovala. První vzájemné obchodní vztahy byly navázány v 60. letech a jednalo se o obchodní dohody. V 70. letech započaly stálé porady mezi oběma stranami, jejichž cílem bylo zintenzivnit spolupráci. V tomto období se také vyskytly první problémy ve vzájemných vztazích, které spočívaly v nerovnováze společné obchodní bilance. Japonsko výrazně dotovalo své firmy a omezovalo import. Evropské společenství se tudíž začalo snažit o otevření japonského trhu především pro bankovní služby, potravinářské výrobky a hotové zboží [3]. Ve společném prohlášení, které bylo vydáno v roce 1991, se obě strany dohodly na základních zásadách a cílech, kterými jsou:

- posílení stability, míru a bezpečnosti;
- podpoření obchodní a ekonomické spolupráce;
- řešení nejen vzájemných problémů, ale také problémů, jež se týkají jedné strany a
- vzájemné přibližování kultur.

O tři roky později vznikl dialog o regulační reformě, který se koná každým rokem, a obě strany zde mají možnost přednést své požadavky. Mimo prosazování si svých zájmů se zde jedná například o obchodním právu, právu duševního vlastnictví, o finančních službách, celní a chemické politice. Dialog o regulační reformě není jediným dialogem mezi Evropskou unií a Japonskem, probíhají také konzultace mezi předsedy Evropské rady a Komise a japonským ministerským předsedou, dále se setkává Komise s celou japonskou vládou, dále se schází komisař pro vnější vztahy s japonským ministrem zahraničí. Důležitou roli zastávají summity Evropská unie – Japonsko. První summit se uskutečnil v roce 1991. Na těchto summitech se projednávají vzájemné hospodářské vztahy, politické otázky, jaderná bezpečnost, změna klimatu, rozvojové cíle tisíciletí, práva duševního vlastnictví, inovace a další.

V současné době se spolupráce zaměřuje na více oblastí, kterými jsou věda a technika, telekomunikace, rozvojová pomoc, průmyslová politika, infrastruktura, sociální politika. Zároveň existuje tzv. kulatý stůl pro obchodní dialog mezi EU a Japonskem, jedná se o podnět soukromého odvětví, který posiluje vzájemný obchod a investice. Další činností tohoto dialogu je kontrola výsledků, jichž docílila jak Evropská unie, tak Japonsko [50].

Vztahy mezi **Afghánistánem** a Evropskou unií jsou založeny na snaze o obnovu této země. V Afghánistánu po řadu desetiletí probíhala celá řada konfliktů, díky kterým se tato země stala velice chudou, s nízkým příjmem na osobu. V roce 2003 vzniklo za pomoci Evropské unie strategické fórum, kterého se účastnili jak afghánská vláda, tak dárci finanční pomoci a různé organizace. Cílem tohoto fóra bylo zveřejnění pokroků, jež tato země dosáhla a také představení budoucích dlouhodobých vizí, kterých by mělo být pomoci prostředků na obnovu dosaženo [102].

O dva roky později bylo přijato společné prohlášení, které je základem pro nové partnerství mezi Evropskou unií a Afghánistánem. Představa obou stran je taková, že Afghánistán bude mít aktivní roli v mezinárodním společenství a zároveň bude budovat svou perspektivní budoucnost, aniž by zde hrozil terorismus, extremismus, nebo organizovaný zločin. Součástí společného prohlášení je politická a hospodářská správa, kdy se Evropská unie zavázala pomoci zemi s budováním silných a odpovědných institucí na národní i regionální úrovni a zároveň zajistit demokratický dohled. Naopak Afghánistán se zavázal vybudovat důvěryhodný, transparentní právní a regulační systém, který bude podporovat příliv zahraničních investic. Dalšími důležitými body byly: boj proti omamným látkám a obchodování s lidmi, lidská práva, občanská společnost a práva uprchlíků, vzdělání a kultura [32].

V současné době jsou vztahy Evropské unie a Afghánistánu charakterizovány na čtyřech základních úrovních: politické a ekonomické vztahy, dialog s občanskou společností, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc. V rámci politických a ekonomických vztahů jsou úkoly zaměřeny především na posílení vztahů mezi EU a Afghánistánem. Delegace pro politické záležitosti je odpovědná za politickou analýzu a zpracovávání zpráv, které se týkají obou partnerů a jsou zaměřeny na rozvojovou spolupráci, lidská práva, obchod a politické záležitosti. Dialog s občanskou společností probíhá formou konzultací na následující témata: práva žen, právní ochrana, zvyšování zájmu a informovanosti, advokacie, právní stát, budování míru a nezávislá média. V rámci rozvojové pomoci se Evropská unie stala hlavním dárce, který poskytuje oficiální rozvojovou pomoc. Tato pomoc je řízena Evropskou komisí a hlavním nástrojem je nástroj pro rozvojovou spolupráci. Cílem je

vylepšení zdravotních služeb, zemědělství a dostupnosti pitné vody, zlepšení veřejné správy, reforma policie, zlepšení služeb, regionální spolupráce a zlepšování statistiky pro rozvoj politik. A humanitární pomoc je řízena Evropskou komisí prostřednictvím generálního ředitelství, které je odpovědné za humanitární pomoc třetím zemím. Zároveň byly společně vytyčeny následující cíle:

- předcházení a ochrana života před přírodními katastrofami;
- poskytování pomoci lidem, kteří byli postiženi těmito katastrofami, nebo jinými krizemi;
- poskytování pomoci uprchlíkům;
- financování infrastruktury a
- provádění obnovy a rekonstrukce států [64].

3.3 Asijsko-evropské setkání

Počátky asijsko-evropského setkání (ASEM) nacházíme ve snaze obou regionů posilovat vzájemné vztahy v globálním kontextu. Toto setkávání bylo založeno v roce 1996 v Bangkoku a má charakter neformálního dialogu. Na počátku bylo součástí 15 zemí Evropské unie, 7 členských zemí ASEAN a Čína, Japonsko a Korea. V současné době má Asijsko-evropské setkání 51 členů. Důraz je kladen na rovnocenné partnerství, vzájemný respekt a prospěch a neformálnost. ASEM představuje základ pro řešení mezinárodních otázek a záležitostí, jakými jsou například zbraně hromadného ničení, problematika terorismu, otázky migrace, životního prostředí a další. Zároveň podporuje vytváření nových nápadů pro budoucí politiku, prostřednictvím konzultací a dává příležitost na výměnu zkušeností a znalostí, což zjednodušuje export technologií do asijských zemí [44].

Asijsko-evropské setkání je založeno na základních třech pilířích: politickém, ekonomickém a sociálním – kulturním a vzdělávacím pilíři. Politický pilíř představuje základní politický dialog, jedná se o setkání na nejvyšší úrovni, tedy setkání hlav států a vlád. Politický pilíř je v současné době zaměřen na mezinárodní krizi, bezpečnost a multilateralismus. Součástí tohoto pilíře je řešení mezinárodního a regionálního vývoje, který probíhá formou diskuze v neformálním prostředí. Účastníci si vyměňují své názory, postoje a nakonec vše potvrdí svým samostatným politickým prohlášením. Představitelé řešili zde například otázku Korejského poloostrova, Indicko-Pákistánských vztahů, situace v Barmě, Afghánistánu, Iráku či na Blízkém východě. Dalším prvkem politického pilíře je

posílení mnohostranného systému, prostřednictvím účinného multilateralismu. Na tomto posílení se shodli ministři zahraničních věcí v Pekingu v roce 2001. Cílem jsou reformy v oblasti kontroly zbrojení a odzbrojení. V Kodani o rok později, tedy v roce 2002 se představitelé ASEM rozhodli zdůraznit své odhodlání pro boj s mezinárodním terorismem, přičemž je důležité se zabývat příčinami vzniku terorismu. Státy se zavázaly úzce spolupracovat proti této hrozbě a zajistit tak světový mír, bezpečnost, hospodářský rozvoj a politickou stabilitu. V rámci politického pilíře je součástí i dialog o lidských právech, právním státu a environmentální a migrační dialog [65]. Druhým pilířem je ekonomický pilíř, který je zaměřen na globalizaci a udržitelný rozvoj. V současnosti se zabývá ekonomickou globalizací, rozvojem inovativních myšlenek v oblasti financí a posílením úlohy eura. Hlavním cílem tohoto pilíře je tedy odstranění překážek v oblasti obchodu a investic. Na jednotlivých summitech tedy dochází k projednávání následujících otázek: obchodní bezpečnost, usnadňování obchodu, rozvoj obchodu, regionalismus a multilateralismus, nové technologie, hospodářská soutěž a investiční otázky [31]. A posledním pilířem je sociální, kulturní a vzdělávací pilíř, jehož cílem je posílení kulturních vazeb, bližších kontaktů mezi lidmi, vytvoření osobních vazeb a posílení pochopení a porozumění prostřednictvím dialogu. Na 4. summitu v roce 2002 byl podpořen dialog o kultuře a civilizaci, jehož prostřednictvím má dojít k výměně kulturní politiky a zachování tradičních a moderních forem kultury. Zároveň prokázal, že všechny pilíře ASEM jsou vzájemně propojeny a nelze je od sebe izolovat. Vznikla řada vzdělávacích iniciativ jako ASEM Duo, nebo ASEM Education Hubs, jež budou spolufinancovány Evropskou komisí v rámci programu Erasmus Mundus [74].

Mimo pilířovou strukturu zde hraje důležitou roli i lidský rozměr, který je představován prostřednictvím jednotlivých fór: Asia-Europe People's Forum, Asia-Europe Business Forum, Asia-Europe Parliamentary Partnership a ASEM Eco-Innovation Center. V rámci Asia-Europe Business Forum se setkávají obchodní lídři obou kontinentů a posilují hospodářskou spolupráci. Hlavními tématy je: vývoj trhu, finanční a hospodářská krize, finanční služby, energetická udržitelnost, urbanizace a další. Asia-Europe Parliamentary Partnership je fórum, které slouží ke výměně kontaktů, k podpoře vzájemného porozumění. Schází se pravidelně 2 krát ročně střídavě v Asii a Evropě. Asia-Europe People's Forum stojí mimo oficiální proces ASEM a je tvořen zástupci občanů jak z Asie, tak z Evropy. Jedná se vlastně o alternativní ASEM. ASEM Eco-Innovation Center je nejnověji založené fórum, vzniklo v roce 2011. Zahrnuje tři činnosti: poradenské služby, sdílení znalostí a komunikaci. Hlavním cílem je urychlit ekologické inovace a zelené řízení v malých a středních podnicích [59].

3.3.1 Summity ASEM

První summit ASEM se uskutečnil v roce 1996 v Bangkoku, účastníky bylo již na začátku zmíněných 25 zemí Evropy a Asie. Na tomto summitu se prokázala potřeba posilovat vzájemné vzaty a hlavním tématem bylo: Směrem k novému Asijsko-evropskému partnerství pro větší růst. Byly vymezeny hlavní cíle, mezi které patří globální stabilita, prosperita regionů, partnerství a mír. Všichni představitelé se shodli, že spolupráce by neměla obsahovat jen politický dialog, ale také hospodářskou spolupráci, spolupráci v oblasti rozvoje lidských zdrojů, životního prostředí, kultury a vzdělání. Druhý summit se konal o dva roky později, tedy v roce 1998 v Londýně. Jednalo se o období, kdy druhým rokem probíhala asijská krize. Byly přijaty všechny projekty Evropské komise, jež měly pomoci Asii k překonání krize. Těmito projekty byly: Síť evropských finančních expertíz, jehož cílem byla restrukturalizace finančního odvětví, dále ASIA – Invest, tento projekt se zabýval pomocí pro malé a střední podniky a Záruční fond ASEM, jehož účelem byla poradenská a technická pomoc. Třetí summit se uskutečnil v Soulu v roce 2000. Byl zde přijatý rámec Asijsko-evropské spolupráce, v němž bylo stanoveno prohloubení míru a udržitelný hospodářský a sociální rozvoj. Dále se zde zabývali problematikou Korejského poloostrova a vydali k tomuto problému samostatné prohlášení. V roce 2002 v Kodani se uskutečnil čtvrtý summit ASEM, který byl založen na třech pracovních zasedáních dle jednotlivých pilířů. Politická oblast byla zaměřena především na situaci po 11. září 2001 a zabývala se bezpečnostními problémy, praním špinavých peněz, drogami. Ekonomické zasedání řešilo dopady globálních ekonomických trendů a zabývalo se otázkou regionální hospodářské, finanční a měnové integrace. A v rámci sociální, kulturní a vzdělávací schůze se jednalo o budování důvěry a překonání etnických, geografických a náboženských bariér. Pátý summit se uskutečnil v roce 2004 v Hanoji. Jednalo se o specifický summit, neboť přibýlo nových 10 členů Evropské unie²² a tři země ASEAN²³. Mezi hlavní otázky summitu patřil regionální rozvoj a potvrzení závazků, které spočívají ve spolupráci v oblasti mezinárodních bezpečnostních hrozeb. Šestý ASEM summit se konal v Helsinkách v roce 2006. Jednalo se o historickou událost, neboť si představitelé připomínali desetileté výročí vzniku ASEM. Hlavním tématem bylo Deset let ASEM: Globální výzvy – společné odpovědi. Mezi hlavní priority tohoto

²² Deseti novými zeměmi EU v roce 2004 je: Kypr, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko

²³ Kambodža, Laos a Myanmar se stali novými zeměmi ASEAN.

summitu patřilo: řešení bezpečnostních problémů, kulturní dialog mezi oběma regiony, globalizace a konkurenceschopnost, energetická bezpečnost. V Pekingu v říjnu 2008 se konal sedmý ASEM summit, jehož se zúčastnilo 16 představitelů asijských zemí a 27 představitelů EU. V tomto období probíhala celosvětová finanční krize, která byla také hlavním tématem summitu, dalšími otázkami byla energie, potraviny a přírodní katastrofy. Osmý summit se uskutečnil v říjnu roku 2010 v Bruselu. Představitelé vyjádřili potěšení, že si summity ponechaly svou pravidelnost setkávání. Oba regiony se snaží o vyváženost mezi spotřebou a úsporami a také o lidský rozvoj. Asie a Evropa představují 58% celkové populace, 50% světového HDP a 60% světového obchodu. A dosud poslední summit ASEM se konal ve Vientiane v roce 2012. Hlavním tématem bylo: Přátelé míru, partneři pro prosperitu. Byly diskutovány regionální otázky, otázky dostupnosti potravin, energetické bezpečnosti, finanční krize, přírodní katastrofy, udržitelný rozvoj a další témata. Desátý summit ASEM by se měl konat v roce 2014 v Bruselu [82].

3.4 Evropské finanční nástroje pro Asii do roku 2006

Asijský region je podporován Evropskou unií prostřednictvím rozvojové spolupráce, která se liší dle specifických požadavků jednotlivých zemí. Finanční prostředky jsou získávány z rozpočtu Evropské unie. Pro období před rokem 2007 byly stanoveny dva programy: TACIS a Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce.

3.4.1 Program TACIS

Jednalo se o program na období 2000-2006, který se týkal východní Evropy a střední Asie. Zaměřoval se na usnadnění přechodu z centrálně plánovaného hospodářství na tržní, dále na posílení demokracie a právního státu. Podpora byla zaměřena na následující státy: Ázerbájdžán, Arménie, Bělorusko, Gruzie, Kyrgyzstán, Kazachstán, Mongolsko, Moldavsko, Rusko, Turkmenistán, Tádžikistán, Uzbekistán a Ukrajinu [84]. V rámci spolupráce se tento program zaměřoval na:

- pomoc v právních, institucionálních a administrativních reformách, jednalo se o podporu právního státu, snahu o efektivní vytváření politik, podpora justiční činnosti a vnitřních věcí;

- výpomoc soukromému sektoru při hospodářském rozvoji, tato výpomoc byla charakterizována jako podpora malým a středním podnikům, finančního sektoru, nebo i soukromého podnikání;
- pomoc při řešení nových situací, vzniklých reformami např.: reformou sociálního a důchodového zabezpečení, reforma zdravotnictví a další;
- podpora rozvoje veškeré infrastruktury;
- podpora ochrany životního prostředí a udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a
- rozvoj venkova [85].

Součástí programu TACIS byl i jaderná bezpečnost, která se zabývala nakládáním s jadernými odpady a podporovala účast jednotlivých zemí na mezinárodních iniciativách. Dále se tento program věnoval ekologickým rizikům, využívání přírodních i energetických zdrojů, podporoval veškeré možnosti spolupráce s Evropskou unií, přenos znalostí a zkušeností, technickou pomoc [54].

Finanční rámec pro období 2000 – 2006 byl stanoven ve výši 3 138 miliard EUR. Evropská pomoc byla Asii předávána ve formě grantů. V nařízení bylo určeno, že jen 20% celkové částky může být přiděleno na investice s multiplikačním efektem, jednalo se tedy o investice pro přeshraniční infrastrukturu, nebo na podporu malých a středních podniků či životní prostředí. Dalších 20% z celkového finančního rámce mohlo jít do programů, které se zabývaly podporou hospodářské soutěže. Aby země získala tyto finanční prostředky, musela vypracovat víceletý program, který byl založen na diskuzi země s Evropskou komisí a musel obsahovat cíl projektu, hlavní směry spolupráce a předběžný finanční odhad. Každý rok pak Komise předkládala zprávy o pokroku, kterého bylo dosaženo v rámci programu, ve kterých hodnotí poskytnutou pomoc [84].

3.4.2 Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce

Jednalo se o nástroj, který byl Evropskou unií zřízen pro rozvojové země v Asii a Latinské Americe na období 1992 – 2006. Hlavním cílem byla podpora těchto zemí a následné snižování chudoby a celkově v sobě zahrnoval finanční a technickou pomoc, hospodářskou spolupráci, podporuje lidská práva, demokracii, ochranu životního prostředí a posiluje kulturní aspekt [54].

Finanční a technická spolupráce byla zaměřena na obyvatelstvo, které bylo postiženo chudou, a zahrnovala:

- podporu rozvoje venkova a zkvalitňování bezpečnosti potravin;
- zlepšování ekonomického, právního a sociálního prostředí, především pro soukromou sféru;
- ochranu životního prostředí a udržitelné využívání přírodních zdrojů;
- prevenci a ochranu před přírodními katastrofami;
- regionální spolupráci
- podporu rozvoje institucí a
- rozvoj následujících oblastí: demokracie, lidská práva, vzdělávání, zdravotnictví a sociální služby.

Hospodářská spolupráce byla zaměřena na zvyšování potenciálu prostřednictvím vzdělávacích programů, institucionální podporu pro řádnou správu věci veřejných, legislativní a administrativní rozvoj a podporu podniků.

Pro počáteční období, tedy 1991 – 1995 bylo z prostředků Evropské unie na tento nástroj vyčleněno 2 750 milionů eur, na další období 558 milionů a pro období 2003 – 2006 bylo alokováno 2 523 milionů eur. Tento program financoval náklady, které byly potřebné k provedení projektu a provozní náklady se hradily pouze v počáteční fázi. Výjimku zde tvořily vzdělávací programy, kdy finanční prostředky sloužily k uhrazení studijních nákladů. Tento nástroj mohli využít jak fyzické tak právnické osoby. Za poskytování finanční pomoci v rámci finanční, technické pomoci a hospodářské spolupráci odpovídala Komise, spolu s výborem, který byl složen ze zástupců členských států. Komise každoročně předkládala Evropskému parlamentu výroční zprávu o projektech. Na konci každého víceletého období navíc předkládala komplexní zprávu, v níž hodnotila pomoc, která byla poskytnuta rozvojovým zemím v Asii a Latinské Americe [38].

Program TACIS byl od 1. ledna 2007 nahrazen Nástrojem evropského sousedství a partnerství (ENPI). Prioritním cílem tohoto nástroje je pomoci ke zkvalitnění a prohloubení hospodářské a regionální integrace. Na tento nástroj bylo pro období 2007 – 2013 alokováno 11, 2 mld. eur. Naopak Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce byla nahrazena Nástrojem pro rozvojovou spolupráci (DCI). Tento nástroj je určen pro spolupráci EU se 48

rozvojovými zeměmi Asie, střední Asie, Latinské Ameriky, Blízkého východu a jižní Afriky. Finanční alokace pro současné období činí 16,9 mld. eur. Hlavním cílem DCI je snižování chudoby a zajištění udržitelného rozvoje [99].

3.5 Shrnutí

V 90. letech procházel asijský kontinent velkým ekonomickým rozmachem a zároveň prokazoval silný ekonomický potenciál. Prostřednictvím těchto faktorů se Asie brzy stala důležitým hráčem světové ekonomiky. Jako první si silící pozici Asie uvědomovaly Spojené státy americké, které se snažily nadále si udržet svůj světový politický vliv, ale i důležitou roli při zajištění bezpečnosti. Po Spojených státech začalo i Japonsko upevňovat své dvoustranné vztahy s Asií. ES stála v tomto období v pozadí a tím ztrácela nejen zisky z asijských trhů, ale také to snižovalo evropskou konkurenceschopnost. Tuto situaci se EU snažila změnit přijetím dokumentu Směrem k nové Strategii pro Asii, z roku 1994, který mění stanovisko EU vůči Asii. V této strategii byly formulovány základní cíle a priority, které jsou zajišťovány prostřednictvím konzultací, které nazýváme Asijsko-evropská setkání (ASEM). Tato setkání jsou postavena na třech základních pilířích: politickém, ekonomickém a kulturním. O sedm let později vznikla nová strategie s názvem Evropa a Asie: strategický rámec pro posílené partnerství, tento dokument se zabýval rozvojem kooperace mezi oběma regiony.

Evropská unie v dalších letech uzavírala bilaterální vztahy nejen s jednotlivými asijskými zeměmi, ale také integracemi, především s Radou pro spolupráci arabských zemí Zálivu, Sdružením národů jihovýchodní Asie a Jihoasijským sdružením pro regionální spolupráci. Vztahy EU s Arabskými emiráty je upravován prostřednictvím vztahů s GCC. Pouze Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce nemá upraveny s EU vzájemné vztahy, důvodem je liberalizace obchodu.

Pokud hovoříme o bilaterálních vztazích, nemáme na mysli pouze obchodní vztahy, ale také rozvojovou pomoc, kterou Evropská unie nabízela do roku 2006 prostřednictvím dvou nástrojů. Prvním nástrojem byl Program TACIS, který byl určen zemím východní Evropy a střední Asie a jeho hlavním cílem byl snadný přechod z centrálně plánovaného hospodářství na tržní. Druhým byla Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce, který byl ustanoven pro rozvojové země v Asii a Latinské Americe. Tento nástroj byl zaměřen na podporu těchto zemí, snižování chudoby a zajištění lidských práv a demokracie.

Po roce 2006 došlo k vytvoření nových strategických dokumentů, které se zabývají zefektivňováním a prohlubováním vzájemných vztahů a pro další období byly vytvořeny i nové finanční nástroje, které nahradily původní.

4 SOUČASNÉ VZTAHY ASIE A EU A JEJICH BUDOUCNOST

Asijský region nepředstavoval důležitého partnera pro Evropskou unii jen v minulosti, nýbrž i v současné době, kdy se EU stala globálním hráčem, jsou vztahy mezi těmito regiony velice významné. Hlavními prioritami Evropské unie je zajistit stabilitu, mír a boj proti chudobě, což se snaží nejen včlenit do společných strategických dokumentů, ale také uskutečnit tyto cíle v rámci zahraniční pomoci třetím zemím. Důležitou roli v Asijsko - evropských vztazích hraje i vzájemný obchod, kterému je věnována významná část této kapitoly.

4.1 Strategické dokumenty pro rozvoj vztahů mezi Asií a Evropskou unií od roku 2007 do současnosti

Pro současné období 2007 – 2013 byly Evropskou unií ve spolupráci s Asií vytvořeny 3 komplexní dokumenty, které vytvářejí základ pro Asijsko – evropské vztahy v tomto časovém období. Těmito dokumenty jsou: Strategický dokument pro EU – asijskou spolupráci, Regionální strategický dokument pro pomoc Střední Asii a Evropská unie a Střední Asie: Strategie pro nové partnerství.

Mimo tyto tři komplexní dokumenty stojí víceleté orientační programy, ve kterých jsou specifikovány základní cíle, finanční alokace a oblasti podpory, tyto programy dělíme na dvě etapy: 2007-2010 a 2011 – 2013. Dalším dokumentem je roční akční plán, jak již vyplývá z názvu, je sestavován na každý rok. Zahrnuje informace o jednotlivých projektech a programech, které budou podpořeny [61].

4.1.1 Strategický dokument pro EU – asijskou spolupráci

Tento dokument bývá zároveň označován jako Regional Strategy Paper for EC-Asia Co-operation, tedy Regionální strategický dokument pro EU – asijskou spolupráci a vychází ze Sdělení, které EU i Asie přijaly v roce 2001. Tento dokument se týká následujících zemí: Afghánistán, Barma, Bhútán, Bangladéš, Čína, Filipíny, Indonésie, Indie, Kambodža, Laos, Maledivy, Malajsie, Mongolsko, Pákistán, Srí Lanka, Thajsko, Vietnam. Spolupráce s KLDK je podmíněna respektováním mezinárodních závazků [69].

Pro období 2007 – 2013 byla kooperace EU a Asie specifikována prostřednictvím tří podstatných okruhů, těmi jsou:

- posílení integrace, ve které bude hrát významnou roli dialog mezi Evropskou Unií a ASEANem, SAARCEm a ASEMem;
- podpora spolupráce v jednotlivých oblastech, kterými jsou: životní prostředí, energetika, klima, lidské zdroje, zdraví nejen lidí, ale i zvířat, vysoké školy a
- pomoc vykořisťovaným lidem, či národům [68].

Součástí tohoto dokumentu je i asijská analýza, která vychází z toho, že Asie je velice různorodá, jak v populaci, jazycích, rasách, náboženství tak i v kultuře či tradicích. Zároveň je zde zmíněno, že zde najdeme nejbohatší ekonomiky světa jako Japonsko či Singapur, tak i nejchudší jako Bangladéš, Laos, Barma, nebo Kambodža. A právě z Asie pochází 2/3 nejchudších lidí ve světě. Ovšem chudoba není pro Asijský region jedinou výzvou, neboť zde stále roste výroba drog, či jaderných zbraní a také terorismus. Dalšími problémy jsou přírodní katastrofy, porušování lidských práv a diskriminace menšin [69].

V rámci Strategy Document for EU–Asia Cooperation byla vytvořena i predikce, jak by měla Asie vypadat v roce 2015, i přes velký potenciál tohoto regionu, zde existuje řada problémů, které tlumí růst Asie. Tato predikce představila následný obraz:

- v absolutní chudobě bude nadále žít 250 milionů obyvatel, kteří budou pocházet především z Jižní Asie;
- stále bude docházet ke zvyšování nerovností mezi jednotlivými zeměmi;
- i přes veškerou snahu bude pořád pokračovat diskriminace žen a vyloučených skupin;
- životní prostředí se bude stále zhoršovat a
- celý region bude negativně ovlivňován demografickými změnami [69].

4.1.2 Regionální strategický dokument pro pomoc střední Asii 2007–2013

Tato strategie, jak už vyplývá z jejího názvu, se zaměřuje na země Střední Asie, kterými jsou: Kazachstán, Kyrgyzstán, Uzbekistán, Tádžikistán a Turkmenistán. V předchozím období upevnily tyto regiony svou politickou a ekonomickou spolupráci a v tomto období miní dále prohlubovat své vztahy. Evropská unie uzavřela se zeměmi

Střední Asie Dohody o spolupráci, které jsou charakterizovány politickým dialogem, obchodem a spoluprací v různých oblastech. Tyto dohody jsou uzavřeny na základě dodržování společných priorit, kterými jsou lidská práva, právní stát a demokracie [69]. Mimo tyto Dohody o spolupráci s jednotlivými zeměmi je důležitý i region jako celek, proto v rámci tohoto dokumentu byly vymezeny tyto cíle:

- podpora míru, stability, bezpečnosti celé Střední Asie;
- zajištění udržitelného rozvoje;
- snižování chudoby v tomto regionu a
- zajištění bližší regionální kooperace [61].

V rámci naplnění jmenovaných cílů se Evropská Unie snaží přes politický dialog zlepšit spolupráci a provádění evropské bezpečnostní strategie, která má následně zvýšit vzájemnou důvěru mezi regiony a pomoci při řešení společných problémů. Na snižování chudoby je zaměřena naopak rozvojová politika Evropské unie, jejíž cíle jsou specifikovány v Rozvojových cílech tisíciletí. Významnou součástí pro uskutečnění cílů jsou i reformy v jednotlivých zemích, které mají zajistit zvýšení blahobytu, diverzifikaci ekonomiky, snižování chudoby, zvyšování životní úrovně obyvatel a boj proti drogám, obchodu s lidmi, korupci, organizovanému zločinu a terorismu. Cílem reforem je ekonomická transformace zemí Střední Asie [104].

V současné době stále existují problémy, kterým se region musí vyrovnat, jedná se především o:

- již zmiňovanou otázku chudoby a s tím související společenský rozvoj, kdy hlavními ukazateli tohoto problému je vysoká nezaměstnanost a značné rozdíly v důchodu;
- přírodní zdroje, kde je problém spatřován v nadměrném odlesňování, se kterým souvisí změna klimatu;
- bezpečnost dopravy a
- nízkou transparentnost a investiční klíma [80].

4.1.3 Evropská unie a střední Asie: Strategie pro nové partnerství

Třetím důležitým dokumentem v Asijsko - evropských vztazích je: Evropská unie a Střední Asie: Strategie pro nové partnerství. Opět se jedná o spolupráci Evropské unie s pěti

státy Střední Asie, kterými jsou Kazachstán, Kyrgyzstán, Uzbekistán, Tádžikistán a Turkmenistán a je založena především na bilaterálním a regionálním přístupu. Bilaterální spolupráce má v této strategii zvláštní význam, neboť posiluje a reaguje na jednotlivé návrhy každé z pěti zemí. Hlavním důvodem bilaterality je především řešení otázek, jako jsou lidská práva, energie, vzdělávání a mládež, které se týkají jednotlivých zemí odlišně. Regionální přístup je naopak prospěšný při řešení společných regionálních problémů, jakými jsou: organizovaný zločin, obchod s lidmi, výroba a distribuce drog, znečištění životního prostředí, nebo doprava. [88] Hlavním cílem této strategie je posilování vzájemných vztahů, prosperita a spolupráce v jednotlivých oblastech [36]. Dalšími cíli je:

- politická spolupráce a ekonomický rozvoj;
- spravedlivost a stabilita;
- dodržování mezinárodních závazků a předpisů;
- řádná správa veřejných věcí;
- lidská práva, demokracie a vzdělávání;
- bezpečná správa hranic;
- boj proti organizovanému zločinu, terorismu;
- regionální integrace jako prostředek politické stability a
- přelévání odborných znalostí a zkušeností mezi regiony [88].

Dále v rámci tohoto dokumentu byl zaveden stálý politický dialog na úrovni ministrů zahraniční věcí, dále byla spuštěna evropská vzdělávací iniciativa a iniciativa na podporu právního státu. Mimo politický dialog bude veden s každým státem Střední Asie i dialog o lidských právech a energetice [36].

4.2 Evropské finanční nástroje pro Asii 2007 – 2013

Hlavním cílem evropské finanční pomoci pro Asii je snížení počtu lidí, žijících v chudobě, zajištění nejen ekonomického, ale i sociálního rozvoje a následnou integraci zemí, postižených těmito problémy, do světového hospodářství [99].

Evropská unie přijala v roce 2000 Deklaraci tisíciletí, která vymezuje základní rozvojové cíle tisíciletí, které jsou následující:

- „*snížit chudobu a hlad ve světě;*

- *zajistit základní vzdělání pro všechny;*
- *prosazovat rovnost pohlaví;*
- *snížit dětskou úmrtnost;*
- *zlepšit zdraví matek;*
- *bojovat proti HIV/AIDS a dalším chorobám;*
- *zajistit udržitelnost životního prostředí a*
- *rozvíjet globální partnerství pro rozvoj“ [106].*

Zároveň byly podpisem této Deklarace přijaty primární hodnoty, mezi které se řadí svoboda, tolerance, rovnost, solidarita, respekt k přírodě a sdílená odpovědnost. Těchto cílů má být dosaženo do konce roku 2015 [70].

Aby těchto cílů bylo dosaženo, zaměřila Evropská unie svou pozornost na 48 zemí Asie, Latinské Ameriky, Jižní Afriky a Blízkého východu. Jako v předchozím období je Evropská pomoc financována z rozpočtu Evropské unie²⁴.

4.2.1 Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci 2007 – 2013

Tento finanční nástroj vznikl v prosinci roku 2006, nařízením Evropského parlamentu a rady a jeho hlavním cílem je zkvalitňovat rozvojovou kooperaci. Oproti předchozímu plánovacímu období slučuje tematické a zeměpisné programy do jediného nástroje. Zeměpisné programy jsou charakterizovány tím, že Evropská unie spolupracuje se zeměmi na základě geografické specifikace. Tato specifikace je zaměřena na již zmíněných pět oblastí: Asie, Střední Asie, Latinská Amerika, Jižní Afrika a země Blízkého východu [40].

V rámci zeměpisných programů je spolupráce zaměřena na:

- dosahování cílů tisíciletí, tedy především snížení chudoby;
- zajištění základního vzdělání a zdraví pro všechny;
- posilování demokracie a lidských práv;
- pomoc v obchodní a regionální integraci;
- zajištění ochrany životního prostředí;
- podporu zvyšování zaměstnanosti a zabývat se sociálními otázkami;

²⁴ Zahraniční pomoc Evropské unie je financována z rozpočtu EU a Evropského rozvojového fondu. Každoročně EU investuje do pomoci přibližně 9 mld. eur, což představuje přibližně 255 mld. Kč. Procentuální výše finančních prostředků určených na pomoc viz příloha č. 7.

- zajišťování pomoci a stability v zemích, které prošly krizí a
- zabezpečení používání udržitelných energetických technologií [27].

Druhou skupinou jsou tematické programy, které se neřídí geografickou specifikací, ale zabývají se určitými oblastmi, kterými jsou:

- investice do lidského kapitálu;
- řízení přírodních zdrojů;
- nestátní činitelé a lokální instituce;
- kooperace ve sféře migrace a následném azylu a
- zvyšování kvality a bezpečnosti potravin [40].

Mimo zeměpisné a tematické programy stojí ještě programy pro 18 zemí Afriky, Karibiku a Pacifiku, tyto země podepsaly Protokol o cukru a hlavním cílem tohoto programu je přizpůsobování těchto zemí současným tržím podmínkám, neboť došlo k reformě režimu cukru v Evropské unii [27].

Co se týče chodu tohoto finančního nástroje, je potřeba, aby Komise u geografických programů vypracovala nejen strategický dokument, ale i víceletý program pro každou zemi, či region zvlášť a v rámci tematických programů jsou nutné také strategické dokumenty a zároveň roční, akční plány. Finanční prostředky mohou získat nejen partnerské země, ale i regiony, kraje, obce, okresy, jejich instituce, dále mezinárodní organizace či subjekty, které svou činností pomáhají k dosažení priorit Evropské unie. Pro období 2007 – 2013 bylo pro tento nástroj vyčleněno 16,897 miliardy eur, které byly rozděleny následně:

- 10,057 miliardy eur na geografické programy;
- 5,596 miliardy eur na tematické programy a
- 1,244 miliardy eur pro země Afriky, Karibiku a Pacifiku, jež podepsaly Protokol a cukru [40].

4.2.2 Nástroj stability 2007 – 2013

Tento nástroj vznikl v listopadu roku 2006 Nařízením Evropského parlamentu a Rady. Jeho hlavním cílem je zajištění stability zemí, se kterými Evropská unie spolupracuje, jedná se o vyřešení krizí vzniklých lidským přičiněním, nebo přírodou. Tento nástroj pomáhá řešit

krizové situace, které vznikly po celém světě, nejvíc je ovšem zaměřen na krize v Africe, Tichomoří, Balkáně, Blízkém východě, Latinské Americe či v Karibské oblasti [57].

Kooperace Evropské unie a zemí, kde probíhá konflikt, je zaměřena na:

- zajištění prozatímního vedení;
- poskytnutí technické a logistické podpory;
- podpora demokratických státních orgánů;
- zajištění demokracie a občanské pospolitosti;
- zajištění nezávislosti hromadných sdělovacích prostředků na státních orgánech;
- pomoc se zbylými zbraněmi;
- eliminace škod, vzniklých katastrofami a
- integrace vojáků do běžné společnosti [48].

Finanční pomoc z nástroje stability mohou získat jak třetí země, jejich regiony či instituce, tak i fyzické osoby či soukromé subjekty. Pokud je v zemi stabilní systém, může se tento nástroj zaměřit na předcházení krizí, zajistit připravenost země či regionu na krizi, zamezit špatnému zacházení s biologickými, chemickými a jadernými materiály a vytvářet koncepci pro boj s terorismem a organizovaným zločinem. Pomoc z tohoto nástroje je uskutečňována přes tematické strategické dokumenty a víceleté orientační plány.

4.2.3 Finanční nástroj pro spolupráci s průmyslovými a jinými zeměmi a územími s vysokými příjmy 2007 – 2013

Tento finanční nástroj vznikl Nařízením Rady v prosinci roku 2006 a jeho hlavním cílem je posilovat kooperaci mezi Evropskou unií a třetími zeměmi, které mají vysoké příjmy. Jedná se především o země východní Asie, jihovýchodní Asie, oblast Perského zálivu a severní Ameriky. V současné době se Evropská unie snaží o zkvalitňování vztahů s těmito zeměmi prostřednictvím bilaterálních vztahů, za účelem rozvoje světové ekonomiky a také k podpoření své pozice ve světě. Spolupráce mezi subjekty je zaměřena především na ekonomickou, finanční a technickou oblast [39] a cíle byly charakterizovány následně:

- rozvoj bilaterálních vztahů v oblasti obchodu a investic;
- zajištění dialogu nejen na politické úrovni, ale také mezi hospodářskými a sociálními subjekty obou partnerů;

- podpora kooperace, přátelství mezi ekonomickými organizacemi, vysokými školami a vědeckými subjekty;
- propojování společností, kultury a dědictví;
- kooperace v energetice, dopravě, životním prostředí a
- zviditelnění Evropské unie v těchto zemích [56].

V současné době se jedná o spolupráci Evropské unie s Austrálií, Brunejí, Bahrajnem, Hongkongem, Japonskem, Katar, Kanadou, Kuvajtem, Koreou, Macaem, Novým Zélandem, Ománem, Singapurem, Saúdskou Arábií, Spojenými arabskými emiráty. Spojenými státy americkými a Taipei, která je založena na demokracii, svobodě a lidských právech. Pro zajištění správného fungování tohoto nástroje je zapotřebí vypracovat víceleté programy kooperace, v nichž jsou zakotveny oblasti, které mají nárok na financování Evropskou unií. Mimo tyto programy Komise bere na vědomí roční akční plány, ve kterých jsou specifikovány základní cíle, postupy a návrh financování. Subjekty, které mohou žádat o finance, jsou shodné, jak u předchozích dvou nástrojů a podpora může mít formu pracovní či finanční dohody, veřejné zakázky, nebo grantové smlouvy. Pro období 2007 – 2013 bylo z rozpočtu EU uvolněno na tento nástroj 172 milionů eur [38].

4.3 Rozvojová pomoc plynoucí z EU zemím Asie

Hlavním cílem rozvojové pomoci Evropské unie pro tento region je v souladu s nástrojem pro rozvojovou spolupráci snižovat počet lidí ohrožených chudobou, zajistit udržitelný hospodářský růst, zajišťovat vhodné předpoklady pro obchod a integraci, zajistit řádnou správu veřejných věcí a zabezpečit politickou, ekonomickou a sociální stabilitu. Tyto specifické cíle mají také přispět k dosažení Rozvojových cílů tisíciletí do roku 2015. Pro předchozí období tedy 2007 – 2010 byly vymezeny následující oblasti podpory regionální integrace, politika a know – how na bázi spolupráce a podpora vykořisťovaných osob. Alokace pro toto období byla 400 milionů eur, přičemž 78 milionů šlo na první oblast, 210 milionů eur na druhou a 112 milionů eur bylo rozděleno ve třetí sféře. Víceletý orientační program pro období 2011 – 2013 v souladu s regionální strategií pro Asii na období 2007 – 2013 je zaměřen na stejné tři sféry podpory, jako v minulém období s celkovou alokací 321 milionů eur. První oblastí podpory je podpora regionální integrace, která se zabývá kooperací mezi EU a Asií prostřednictvím setkání ASEM. EU a ASEAN a EU a jižní Asii. Na tuto oblast bylo vyčleněno 63 milionů eur, což představuje přibližně 20% celkové alokace. Druhou

oblastí je politika a know – how na základě spolupráce, na tuto oblast bylo dáno 168 milionů eur, tedy 52% celkové alokace. Tato oblast se zabývá především problematikou životního prostředí, změnou klimatu a energetikou. V rámci ní jsou specifikovány tři hlavní činnosti: podpora regionálních intervencí na podporu ekologického růstu a to prostřednictvím financování projektů, které zajišťují udržitelnou výrobu a spotřebu, kooperace v lesnictví, zamezení nelegální těžby a zabezpečit usnadnění investic, které by pomohly ke zlepšení klimatu. A třetí oblastí je podpora osob, které jsou vykořisťovány v Asii, na tuto oblast jde 90 milionů eur, což představuje 28% celkového finančního rámce. Tato podpora je zaměřena na uprchlíky, bývalé vojáky a bojovníky, jejímž cílem je integrace těchto osob do běžného života [55].

V dubnu roku 2007 byla přijata Strategie ES pro pomoc Střední Asii, hlavním cílem byla pomoc středoasijským zemím v rámci jednotlivých programů a nástrojů ES. Také střední Asie má své orientační programy pro dvě období 2007 – 2010 a 2011 – 2013. Regionální strategický dokument, který se zabývá pomocí pro střední Asii pro období 2007 – 2013 definuje následující oblasti pomoci: Podpora středoasijské regionální spolupráce a dobrých sousedských vztahů, kde hlavními prioritami je doprava, energetika, životní prostředí, boj proti organizovanému zločinu a migrace, druhou oblastí bylo snižování chudoby a zvyšování životní úrovně, která je blíže zaměřena na regionální a místní rozvoj obcí, reformu bezpečnosti a rozvoj venkova a třetím bodem podpora řádné správy veřejných věcí a hospodářská reforma, kde jsou prioritními body: podpora občanské společnosti, sociální dialog, podpora soudní reformy a právního státu a zlepšení veřejné správy [22].

V následujících tabulkách jsou uvedeny základní charakteristiku jednotlivých zemí asijského regionu, tedy počet obyvatel a HDP v PPP a dále je v tabulce znázorněna finanční alokace rozvojové pomoci, kterou poskytuje Evropská unie zemím Asie pro období 2007 – 2013. Poslední sloupec tabulky je věnován ročnímu průměru rozvojové pomoci, kterou každá země Asie dostane. Zkratka SD v tabulce znamená Strategický dokument 2007 – 2013 a MIP Víceletý orientační program.

Tabulka 4. 1.: Rozvojová pomoc Evropské unie zemím Asie

Země	Počet obyvatel	HDP v PPP (trillion \$)	SD 2007-2013 (mil. €)	MIP 2007- 2010 (mil. €)	MIP 2011- 2013 (mil. €)	Roční průměr (mil. €)
Region. Asie	-	-	721	400	321	103,00
Afghánistán	31 108 077	0,033	1 210	610	600	172,86
Bangladéš	163 654 860	0,305	403	205	198	57,57
Bhútán	725 296	0,004	14	8,4	5,6	2,00
Kambodža	15 205 539	0,036	152	77	75	21,71
Čína	1 349 585 838	12,380	173	128	45	24,71
Indie	1 220 800 359	4,735	470	260	210	67,14
Indonésie	251 160 124	1,212	448	248	200	64,00
Laos	6 695 166	0,019	69	33	36	9,86
Malajsie	29 628 392	0,492	8	4	4	1,14
Maledivy	393 988	0,002	10	4	6	1,43
Mongolsko	3 226 516	0,015	29	14	15	4,14
Barma	55 167 330	0,089	65	32	33	9,29
Nepál	30 430 267	0,040	120	60	60	17,14
Sev. Korea	24 720 407	0,040	0	0	0	0,00
Pákistán	193 238 868	0,514	425	200	225	60,71
Filipíny	105 720 644	0,416	130	61	69	18,57
Srí Lanka	21 675 648	0,126	112	52	60	16,00
Thajsko	67 448 120	0,646	17	8	9	2,43
Vietnam	92 477 857	0,320	304	160	144	43,43
Rezerva	-	-	106	106	0	-
Celkem	-	-	4986	2670,4	2315,6	-

Zdroj: European External Action Service [55] a The world factbook [92], vlastní zpracování

Tabulka 4. 2.: Rozvojová pomoc Evropské unie zemím střední Asie

Země	Počet obyvatel	HDP v PPP (trillion \$)	MIP 2007-2010 (mil. €)	MIP 2011-2013 (mil. €)	Roční průměr (mil. €)
Kazachstán	17 736 896	0,232	44	30	10,57
Kyrgystán	5 548 042	0,013	55	51	15,14
Tádžikistán	7 910 041	0,017	66	62	18,29
Turkmenistán	5 113 040	0,475	22	31	7,57
Uzbekistán	28 661 637	0,103	32,8	42	10,69
Celkem	-	-	219,8	216	-

Zdroj: European External Action Service [23], [22] a The world factbook [92], vlastní zpracování

Jak můžeme vyčíst z tabulky největším příjemcem unijní rozvojové pomoci je Afghánistán. Tato země je charakteristická svou zaostalostí a špatnou bezpečnostní situací, proto EU dává nejvíce prostředků této zemi. Hlavním cílem pomoci v Afghánistánu je zlepšit život jeho občanům, zefektivnit poskytování služeb a zajistit národní stabilitu. Dalším důvodem pomoci je prosazování Cílů tisíciletí a to především snižování chudoby a prosazování rovnosti pohlaví. Druhým největším příjemcem je Indie, země, která představuje 1/6 celkové populace a dvanáctou největší ekonomiku světa. Pomoc Evropské unie je zaměřena na ekonomickou reformu a změnu klimatu, neboť indická ekonomika je silně závislá na přírodních zdrojích a proto je potřeba zajistit udržitelnost životního prostředí. Hlavními prioritami se stala podpora sociálního sektoru, tedy primárního, sekundárního i terciárního vzdělávání. Co se týče Cílů tisíciletí tak je podpora zaměřena především na zdraví obyvatel. A třetí zemí s největším příjmem plynoucím z rozvojové pomoci EU je Indonésie. Tato ekonomika je specifická svou odolností vůči finančním a ekonomickým krizím, neboť má obezřetný hospodářský management a klade důraz na fiskální stabilizaci. Rozvojová pomoc je zde zaměřena na podporu vzdělávání, obchodu a investic, také na prosazování práva a spravedlivosti. Další oblastí, na kterou plynou prostředky z rozvojové pomoci, je boj proti změně klimatu. Naopak nejméně prostředků z rozvojové pomoci EU získala Malajsie²⁵. Hlavním cílem ve strategickém dokumentu 2007 – 2013 je snižování chudoby, což podporuje i rozvojové cíle, prostřednictvím zkvalitňování a zvyšování obchodu a investičních toků, zvyšování rozvoje lidského kapitálu a zajištění základních lidských práv. Program je zaměřen především na domorodé kmeny ve východní Malajsii [55].

V rámci střední Asie z tabulky vyplývá, že největším příjemcem rozvojové pomoci je Tádžikistán. Jedná se o zemi, ve které 53% obyvatel žije v chudobě i přes desetiletí ekonomického růstu a snahy snižovat chudobu. Jak tedy vyplývá z předchozích vět, hlavním cílem pomoci je snížení chudoby, prostřednictvím zemědělských, strukturálních a zdravotních reforem a zlepšení podnikatelského prostředí. A středoasijskou zemí, která získává nejméně prostředků na rozvojovou pomoc je Turkmenistán. Tato země se snaží o změnu své dosavadní politiky a začala postupně provádět celou řadu reforem, včetně finančních a měnových. Snaží se o zlepšení sociální a vzdělávací politiky, podporuje malé a střední podnikání. Pomoc

²⁵ Malajsie představuje zemi se středním příjmem a rozvíjející se ekonomikou, v 80. letech vytvořila stabilní makroekonomické prostředí a zajistila investice, což následně vedlo k ekonomickému a sociálnímu rozvoji. Také pozitivně postupuje u plnění indikátorů MDG. Z těchto důvodů zde nesměřuje více finančních prostředků.

z Evropské unie plyne na hospodářské a sociální reformy, které mají být uskutečněny do roku 2020. Také zemědělská reforma je velice důležitá pro rozvoj země, a proto byly vypracovány nové přístupy pro rozvoj zemědělství a venkova. Pomoc EU by se v budoucnu mohla vztahovat i na modernizaci vzdělávacího systému [23].

4.4 Kvantifikace vztahů Asie s Evropskou unií

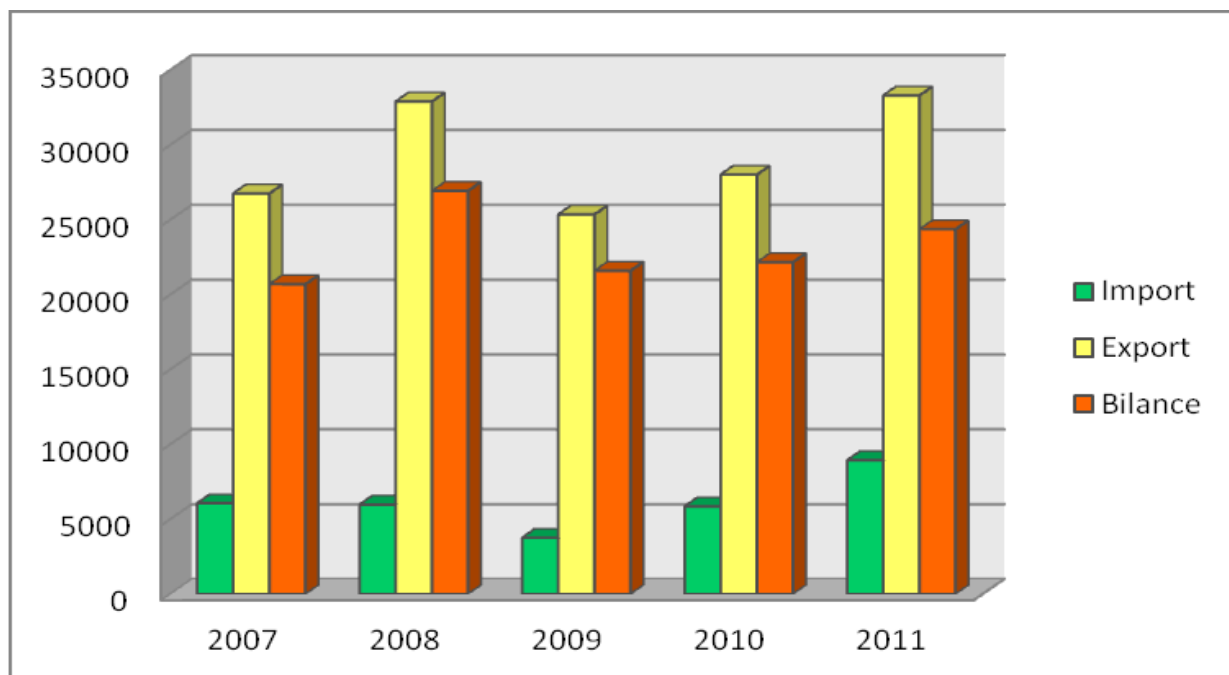
Asie svou rozlohou 44 410 000 km² a přibližně 4 miliardami obyvatel představuje největší a nejlidnatější kontinent na světě [19]. Na rozdíl od Evropy, kde populace neustále stárne, zde najdeme polovinu obyvatelstva do dvaceti let. Jak již bylo zmíněno, jedná se o poměrně nesourodý celek, neboť zde nalezneme jak bohaté tak i velmi chudé státy, různá politická zřízení od republiky, přes konstituční či absolutistickou monarchii až po vládu jedné strany, nebo teokracii [20]. Tím ale různorodost Asie nekončí, neboť Asie je kolébkou mnoha světových náboženství jako například: buddhismu, hinduismu, islámu, judaismu, křesťanství, nebo taoismu. A právě díky svému různorodému potenciálu se Asie stala důležitým obchodním partnerem Evropské unie. Do Evropské unie byl v roce 2011 import 724,036 milionů euro z Asie a naopak do Asie byl export z EU ve výši 513, 657 milionů euro. V důsledku to znamená, že Evropská unie má s Asií zápornou obchodní bilanci neboť import je vyšší než export. Evropská unie je pro Asijský kontinent druhým největším importním partnerem. Na prvním místě se umístila Čína. V rámci exportu je EU pro Asii na prvním místě. Do Evropské unie jsou z Asie importovány stroje a dopravní prostředky z 39% celkového importu, dále minerální paliva, maziva, nebo chemikálie a další. Evropská unie exportuje do Asie také stroje a dopravní prostředky, které tvoří hlavní složku exportu se svými 48% z celkového exportu, dále exportuje chemikálie a příbuzné produkty, nebo tržní výrobky, které jsou tříděny podle výrobního materiálu [17].

4.4.1 Vzájemný obchod Spojených arabských emirátů s EU

Spojené arabské emiráty, které jsou představovány těmito 5 zeměmi: Abú Dhabí, Adžmán, Dubaj, Fudžajra, Unm al-Kuvajn, Šardža a Rás al-Chajm, nemají uzavřené s Evropskou unií samostatné bilaterální smlouvy. Vzájemné vztahy jsou upraveny Dohodou o spolupráci mezi EU a Radou pro spolupráci arabských zemí Zálivu z roku 1989, ve které jsou Spojené arabské emiráty členskou zemí.

V následujícím grafu je znázorněn vzájemný obchod, mezi oběma integracemi, tedy export, import a následně obchodní bilance.

Graf 4. 1.: Obchod EU se SAE v mil. euro

Zdroj: Evropská komise, [95], vlastní zpracování

Jak vidíme v grafu, export Evropské unie do Spojených arabských emirátů je v každém ze sledovaných let vyšší, než import z této integrace do EU, což znamená, že Evropská unie má se Spojenými arabskými emiráty kladnou obchodní bilanci.

Spojené arabské emiráty jsou až 37 importním partnerem Evropské unie, ale 10 nejvýznamnějším exportním partnerem. A naopak pro SAE je EU na prvním místě v importu a na sedmém místě z hlediska exportu. Do EU jsou ze SAE nejvíce dováženy: tržní výrobky, které jsou tříděny dle materiálu, které představují 36,9% importu EU, dále minerální paliva, maziva a příbuzné materiály – 35,9% a stroje a dopravní zařízení z 10,1%. Do Spojených arabských emirátů jsou z Evropské unie dováženy stroje a dopravní zařízení z 50% evropského exportu do SAE a dále tržní výrobky dle materiálu, chemikálie, minerální paliva, potraviny a živá zvířata a další [95].

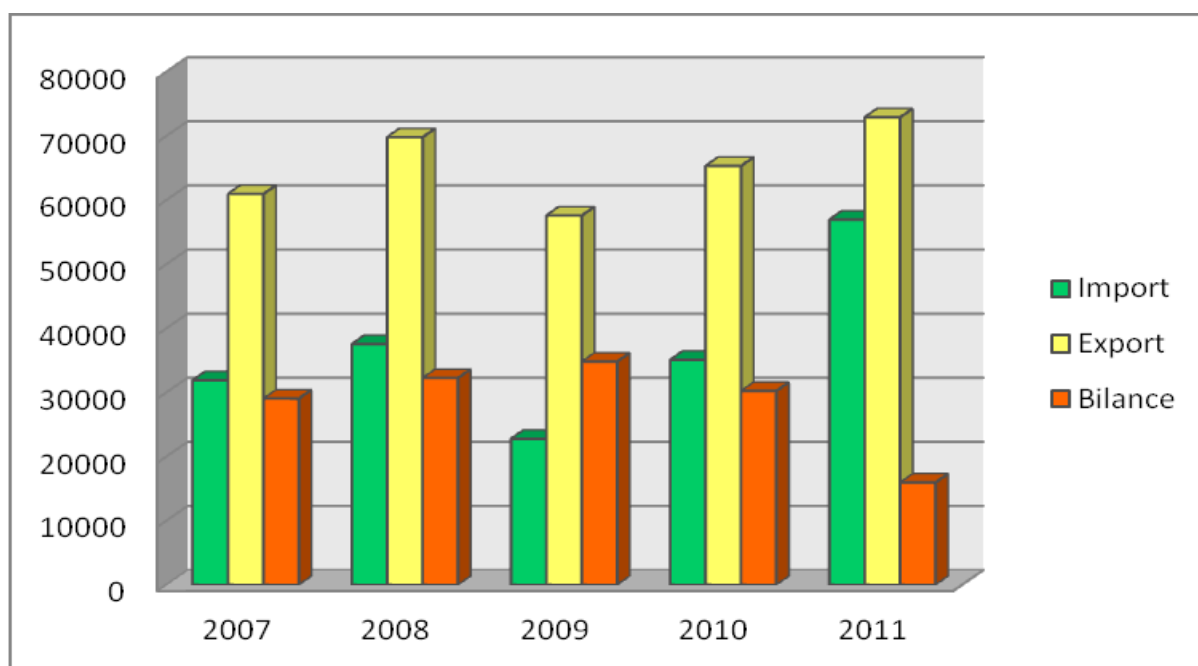
4.4.2 Vzájemný obchod Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu s EU

Evropská unie měla snahu s Radou pro spolupráci arabských zemí Zálivu vyjednávat o dohodě o volném obchodu²⁶, ale jak bylo popsáno v kapitole 3.2.1, tak tato jednání byla

²⁶ Tato jednání se zabývala přístupem na trh zboží, otázkou veřejných zakázek, pravidly pro právo duševního vlastnictví, hospodářskou soutěží, pravidly původu, lidskými právy, terorismem a dalšími.

v roce 2008 pozastavena, ale přesto nadále probíhají neformální kontakty. V současné době tato integrace představuje pro Evropskou unii pátý nejdůležitější exportní trh. Všechny země Rady využívají pro svou spolupráci s Evropskou unií preferenční přístup na trh prostřednictvím Všeobecného systému preferencí [43]. V následujícím grafu je obdobně jako u předchozích integrací znázorněn obchod pomocí exportu, importu a celkové obchodní bilance.

Graf 4. 2.: Obchod EU s GCC v mil. euro

Zdroj: Evropská komise, [42], vlastní zpracování

Evropská unie má s Radou pro spolupráci arabských zemí v zálivu kladnou obchodní bilanci, tedy každoročně je export vyšší než import. Vývoz Evropské unie je heterogenní, ale nejvíc je zaměřen na stroje a dopravní prostředky, kde spadají například železniční lokomotivy, letadla, elektrárny, různé stroje a zařízení. Naopak do EU jsou dováženy z GCC především paliva a jejich deriváty [42]. V rámci obchodu se službami má EU s GCC také kladnou obchodní bilanci, jak je znázorněno v následující tabulce.

Tabulka 4. 3.: EU - GCC obchod se službami

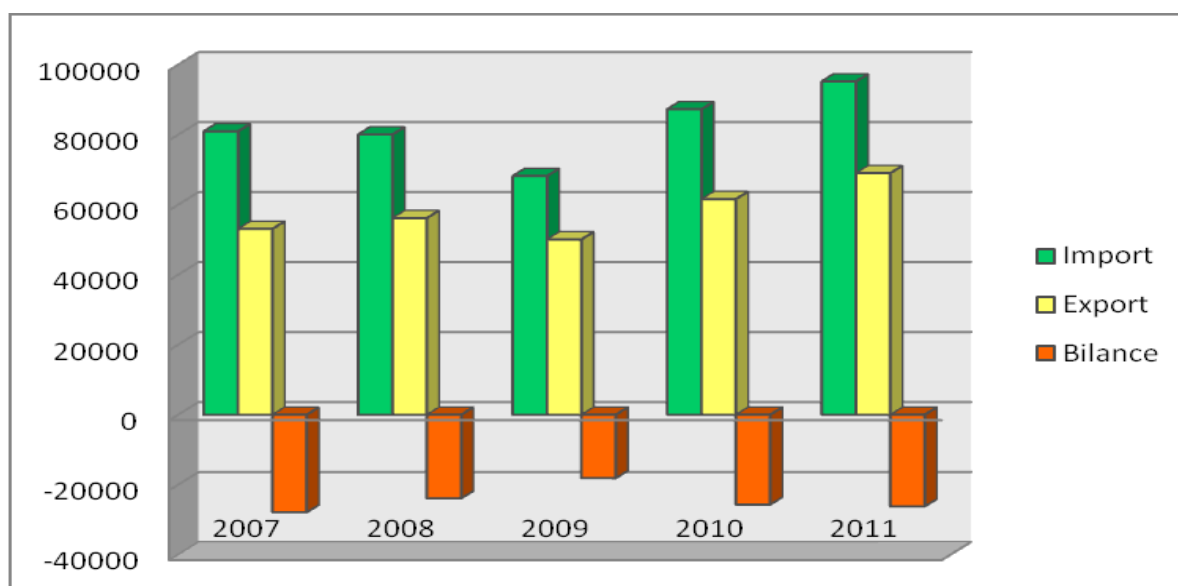
Rok	Import (mld. Euro)	Export (mld. Euro)	Balance (mld. Euro)
2008	11.5	21.6	10.1
2009	11.0	22.0	11.1
2010	11.3	22.5	11.1

Zdroj: European Commission [43], vlastní zpracování

4.4.3 Vzájemný obchod Sdružení národů Jihovýchodní Asie s EU

Spolupráce mezi Sdružením národů jihovýchodní Asie a Evropskou unií probíhá nejen na základě obchodních jednání, ale také prostřednictvím EU-ASEAN dialogu, na kterém se řeší jak obchodní, tak i investiční problematika. Další spolupráce je také zajišťována prostřednictvím EU-ASEAN sekretariátu, který se zabývá otázkami ekonomické integrace, liberalizace služeb a odstraňováním technických překážek obchodu.

ASEAN, jako integrace všech členských zemí představuje pro Evropskou unii po USA a Číně největšího obchodního partnera, zároveň do této integrace plynou velké investice z EU, průměrně za období 2000 – 2009 se jednalo o 9,1 miliard eur ročně. Na následujícím grafu je znázorněn export, import a celková obchodní bilance Evropské unie do Sdružení národů jihovýchodní Asie [21].

Graf 4. 3.: Obchod EU s ASEAN v mil. euro

Zdroj: Evropská komise, [16], vlastní zpracování

Zobrazený graf vypovídá o tom, že export z Evropské unie do ASEAN je každoročně nižší než import, což znamená, že Evropská unie má se Sdružením národů jihovýchodní Asie zápornou obchodní bilanci. Evropská unie dováží z ASEAN z 38,9% stoje a dopravní prostředky, dále různé výrobky, chemikálie, jídlo a živá zvířata. Naopak do ASEAN jsou z Evropské unie taktéž dováženy stroje a dopravní prostředky a to z 50% celkového dovozu a poté z 14% chemikálie [16]. Kladnou obchodní bilanci má Evropská unie s ASEAN v oblasti služeb, jak můžeme vidět v následující tabulce:

Tabulka 4. 4.: EU - ASEAN obchod se službami

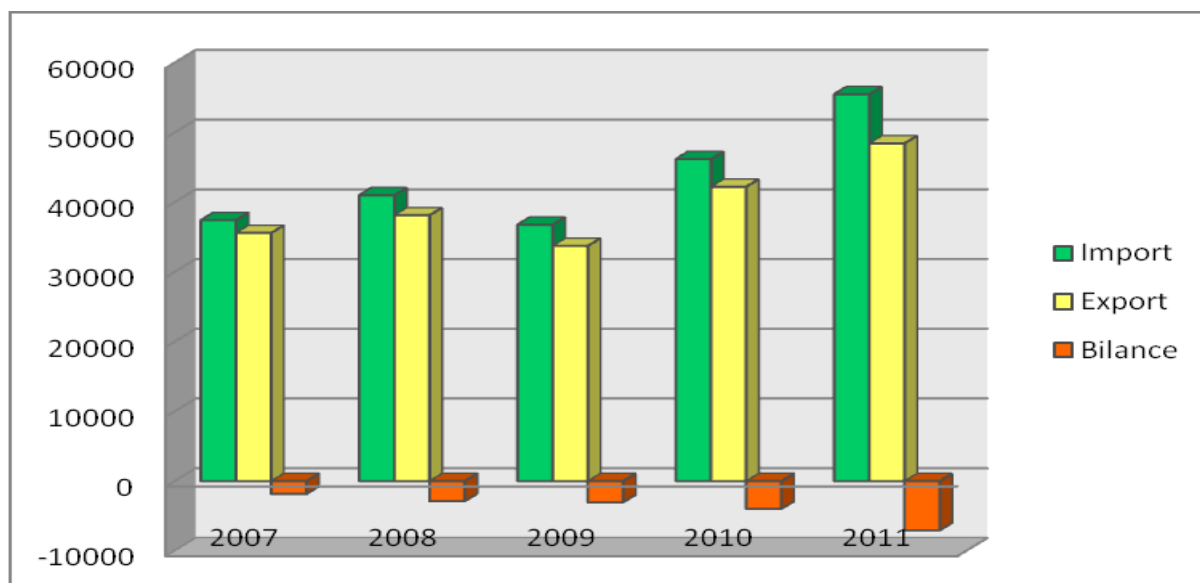
Rok	Import (mld. euro)	Export (mld. euro)	Bilance (mld. euro)
2008	19,5	22,0	2,5
2009	18,0	20,9	2,9
2010	20,5	23,8	3,2

Zdroj: European Commission [21], vlastní zpracování

4.4.4 Vzájemný obchod Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci s EU

Roku 2006 vešla v platnost Dohoda o preferenčním obchodu v rámci zemí SAARC. Vzájemný obchod je znázorněn pomocí grafu, který obsahuje import, export a celkovou bilanci.

Graf 4. 4.: Obchod EU se SAARC

Zdroj: Evropská komise, [72], vlastní zpracování

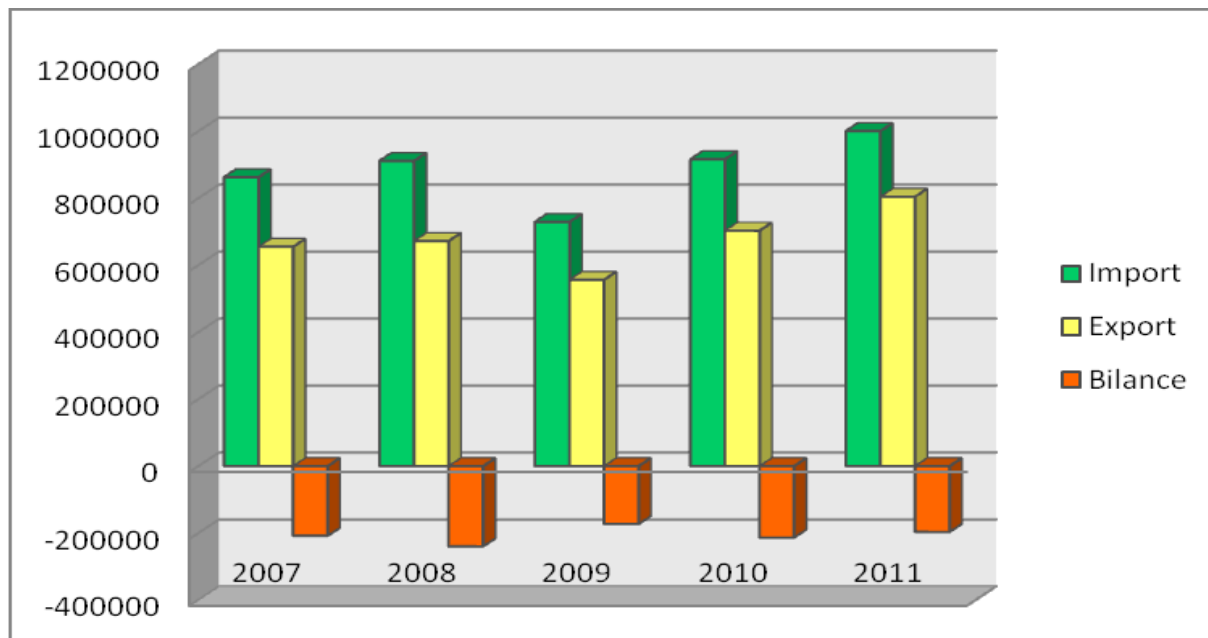
Obchod mezi Evropskou unií a SAARC je charakteristický tím, že import do EU je vyšší než evropský export, díky tomu má Evropská unie se SAARC zápornou obchodní bilanci. Pro Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci představuje Evropská sedmadvacítka druhého největšího importního partnera po Číně a největšího exportního partnera. Do Evropské unie jsou z Jihoasijského sdružení dováženy různé výrobky z 35%, dále výrobky, stroje a dopravní zařízení, chemikálie, minerální paliva, jídlo a živá zvířata. Do SAARC jsou exportovány z necelých 40% stroje a dopravní zařízení, také tržní výrobky, chemikálie a surové materiály s výjimkou paliv [72].

4.4.5 Vzájemný obchod Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce s EU

Asijsko – tichomořská hospodářská spolupráce představuje 40% světové populace, 55% světového HDP a rozkládá se na čtyřech kontinentech [11].

Z těchto důvodů představuje pro Evropskou unií důležitý obchodní partner, jak můžeme vidět v následujícím grafu.

Graf 4. 5.: Obchod EU s APEC v mil. euro

Zdroj: Evropská komise, [12], vlastní zpracování

Obchodní bilance Evropské unie s Asijsko – tichomořskou hospodářskou spolupráci je každoročně záporná, což znamená, že import do EU je vyšší než export. Pro tuto integraci je Evropská unie druhým největším importním partnerem, prvním je opět Čína a také druhým

největším exportním partnerem, na prvním místě jsou zde Spojené státy americké. Do Evropské unie jsou nejvíce z APEC dováženy stroje a dopravní zařízení, minerální paliva a příbuzné materiály, dále tržní výrobky, chemikálie a další. Naopak unijní export do APEC tvoří skoro z poloviny stroje a dopravní zařízení, pak chemikálie, tržní výrobky, minerální paliva, jídlo a živá zvířata [12].

Na konferenci, která se uskutečnila v září roku 2012 se představitelé APEC dohodli na snižování újmy, kterou způsobila evropská dluhová krize. Hlavním cílem jejich ekonomik bude podpora hospodářského růstu a následné uvolňování obchodu a posilování veřejných financí. Představitelé APECu se zároveň zavázali k neomezování vývozu potravin a k snížení cel u 54 druhů ekologického zboží [101].

4.5 Budoucnost pro Evropu a Asii: EU – Asijský dialog 2012 – 2014

Evropský a Asijský kontinent spojuje nejen obchod specifikovaný v předchozí podkapitole, ale také dlouhodobá historie jak mnohostranných, tak i dvoustranných vztahů, které byly politického, ekonomického, hospodářského a kulturního charakteru. I přes historické budování vzájemné spolupráce se v současné době objevují nové výzvy, kterým oba regiony musí čelit, a proto se ukázalo jako nezbytné vytvoření základního rámce, který má podporovat pochopení evropských a asijských politik pro společnou budoucnost Evropy a Asie. [49] K prvnímu lednu 2012 byl zahájen projekt EU – Asijský dialog, jehož hlavním cílem je posílení porozumění mezi politickými orgány, nevládními organizacemi a výzkumnými pracovníky z obou regionů. Tento projekt má trvat po dobu 36 měsíců, tudíž do prosince roku 2014. V rámci tohoto dialogu se koná celá řada konferencí a politických dialogů jak na území EU, tak i na území Asie. Financování má na starost Evropská komise a Konrad-Adenauer-Stiftung v Německu, kdy prostředky pocházejí z německého ministerstva pro hospodářskou spolupráci a rozvoj [97]. Konečnými příjemci jsou političtí činitelé, vědci, občanská a široká veřejnost. Aby bylo dosaženo hlavního cíle, kterým je zajištění udržitelného rozvoje pro vytváření komplexního a konstruktivního partnerství mezi Asií a EU, bylo formulováno 7 specifických témat, kterými jsou:

- diplomacie v oblasti změn klimatu;
- eko města;
- migrace a integrace;
- obchod s lidmi;

- sociální soudržnost;
- bezpečnost potravin a
- námořní pirátství a celková bezpečnost [49].

Prvním tématem je diplomacie v oblasti změn klimatu, hlavním cílem je vytvoření aktuálních strategií a vypracování studií o jednotlivých zemích, přičemž důležitým bodem bude pochopení rozdílů v klimatických otázkách mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi. První klimatický workshop se konal v dubnu 2012 v Malajsii a zaměřil se především na výměnu informací mezi politickými činiteli a výzkumnými pracovníky z obou regionů. V tomto roce a následném, tedy 2013 a 2014 se budou konat čtyři dialogy mezi Evropou a Asií, jejichž hlavním cílem bude prohloubení klimatických znalostí tvůrců evropských politik a naopak pochopení potřeb a cílů, jež jsou včleňovány do právních norem vědci. Na konci roku 2014 bude vypracována zpráva, která bude obsahovat report o politických dialozích a zároveň doporučení pro budoucí politiku. [24]

Téma eko – města je v současné době, kdy populace neustále roste velice důležité. Zabývá se zkoumáním případových studií jak z Evropy, tak i z Asie, poskytuje praktické informace a politická doporučení, která se týkají urbanismu. Na závěr budou vypracována politická doporučení, kterými se budou oba regiony zabývat na Světovém summitu City 2014 v Singapuru [28].

V posledním období stále více lidí migruje, ať už za prací, nebo z politických, ekonomických či náboženských důvodů, proto se důležitým tématem stala i migrace. Většina prováděných výzkumů se zaměřuje pouze na jednu zemi, a proto byla stanovena potřeba vytvořit srovnávací regionální studii, díky které bude následně možné efektivně řídit příliv migrantů. Na konci období bude vytvořená srovnávací studie zpracována v knižní podobě a bude obsahovat i politická doporučení [53].

Obchod s lidmi je závažným problémem, pro který neexistuje systematický výzkum. Z tohoto důvodu je potřeba vytvořit nové studie, které by identifikovaly a kvantifikovaly tento problém. Dialogy mezi výzkumnými pracovníky a politiky jsou neveřejné a to především z důvodu citlivé povahy těchto otázek. Na konci roku 2014 bude vydána publikace, která bude obsahovat výsledky výzkumu, politická doporučení a přístupy k institucionalizaci [46].

Sociální soudržnost je dalším tématem EU – Asijského dialogu. Hlavním cílem je identifikace faktorů, které by mohly ohrožovat soudržnost, prohloubení vzájemného porozumění a kooperace. Spolupráce bude opět probíhat mezi politickými činiteli

a výzkumníky, jejichž výsledkem se stane publikace, která bude zaměřena na tuto problematiku a bude prezentovat výsledky studií a diskuzí mezi nimi [73].

V posledním období byla bezpečnost potravin formulována jako bezpečnostní výzva. V rámci EU existuje evropská potravinová politika, která zaručuje ochranu zdraví spotřebitelů, zatímco Asie má na celou problematiku jiný náhled. Proto je toto téma zaměřeno především na diskuzi o potřebách, problémech a obavách obou regionů [41].

A posledním tématem je námořní pirátství a celková bezpečnost. Do současné doby existovala jen malá spolupráce v této oblasti mezi EU a Asií. Hlavními problémy je právní omezení na stíhání pirátů, problematická situace v úžině Malacca, ilegální rybolov, nebo pobřežní stráž. V rámci tohoto tématu probíhá celá řada fór, diskuzí a konferencí, které mají zajistit rozvoj partnerství v této oblasti [62].

4.6 Shrnutí

V současné době, kdy Evropská unie zastává roli globálního hráče, jsou vztahy mezi oběma regiony velice důležité. EU si stanovila v rámci svých vnějších vztahů prioritní cíle, kterými je zabezpečení stability, míru, ochrana lidských práv, boj s chudobou a zajištění řádné správy věci veřejných. Tyto priority promítla i do strategických dokumentů, které se týkají EU – asijských vztahů. Do roku 2006 byly přijaty dva důležité dokumenty a to: Směrem k nové Strategii pro Asii z roku 1994 a Evropa a Asie: strategický rámec pro posílené partnerství, který vznikl v roce 2001. V aktuálním období, tedy 2007 – 2013 byly ve vzájemné EU – asijské spolupráci vytvořeny další 3 komplexní dokumenty, kterými jsou: Strategický dokument pro EU – asijskou spolupráci, Regionální strategický dokument pro pomoc Střední Asii a Evropská unie a Střední Asie: Strategie pro nové partnerství. Mimo tyto tři dokumenty stojí víceleté orientační programy, ve kterých jsou specifikovány primární cíle, finanční alokace a oblasti podpory, tyto programy členíme na dvě etapy: 2007-2010 a 2011 – 2013. Dalším dokumentem je roční akční plán, který je sestavován na období jednoho roku a jeho obsahem jsou informace o projektech a programech, jež jsou podporovány.

Pro nové období byly vytvořeny nejen nové strategické dokumenty, ale také nové finanční nástroje, z kterých Asie může čerpat prostředky na období 2007 – 2013. Tyto nástroje mají pomoci ke snižování chudoby, k zajišťování rozvoje a integraci zemí do světové ekonomiky. Zároveň jsou v souladu s Deklarací tisíciletí, kterou EU přijala v roce 2000. Prvním nástrojem je finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci 2007 – 2013, který se

zaměřuje na dosahování cílů tisíciletí, zajištění vzdělání, lidských práv, demokracie a další. Pro období 2007 – 2013 bylo pro tento nástroj vyčleněno 16,897 miliardy eur. Druhým nástrojem je nástroj stability 2007 – 2013. Tento nástroj se zabývá řešením krizí. Třetím nástrojem je finanční nástroj pro spolupráci s průmyslovými a jinými zeměmi a územími s vysokými příjmy 2007 – 2013. Je zaměřen na spolupráci EU se zeměmi s vysokými příjmy. Pro období 2007 – 2013 bylo z rozpočtu EU uvolněno na tento nástroj 172 milionů eur.

Důležitou roli ve vzájemných vztazích zastává obchod. Asie je největším a nejlidnatějším světadílem, který je velice nesourodý ať už z pohledu ekonomického, kulturního, nebo náboženského. Do Evropské unie byl v roce 2011 import 724,036 milionů euro z Asie a naopak do Asie byl export z EU ve výši 513, 657 milionů euro. V důsledku to znamená, že Evropská unie má s Asií zápornou obchodní bilanci neboť import je vyšší než export. EU obchoduje i s jednotlivými integračními seskupeními. Se Spojenými arabskými emiráty má kladnou bilanci, tak jako s Radou pro spolupráci arabských zemí Zálivu. Naopak zápornou obchodní bilanci má EU se Sdružením národů Jihovýchodní Asie, s Jihoasijským sdružením pro regionální spolupráci a s Asijsko – tichomořskou hospodářskou spolupráci.

Vzájemné vztahy mezi EU a Asií nejsou pouze obchodní, ale i rozvojové. Hlavním cílem je snižovat počet lidí ohrožených chudobu a zajistit ekonomický, politický a sociální rozvoj. V rámci víceletého orientačního programu bylo pro Asii na období 2007-2013 alokováno 4 986 milionů eur. Pro země střední Asie bylo alokováno 435,8 milionů eur.

Zhodnotíme-li současné vztahy prostřednictvím obchodu a rozvojové pomoci, tak zjistíme, že oba regiony jsou pro sebe navzájem velice důležité a proto je potřeba je neustále posilovat, zkvalitňovat a prohlubovat. Na budoucnost se zaměřil i Asijský dialog 2012 – 2014. Tento dialog si klade za cíl posilovat porozumění mezi politickými orgány, nevládními organizacemi a výzkumnými pracovníky z obou regionů a zajistit udržitelný rozvoj a partnerství.

Závěr

Svět se skládá z jednotlivých samostatných států, jejichž ekonomiky nefungují samostatně, ale jsou propojeny vzájemnými vztahy. Souhrn ekonomik těchto států a jejich recipročních vztahů nazýváme světovou ekonomikou. Světová ekonomika je ovlivňována následujícími tendencemi: internacionalizací, interdependencí, regionalismem, fragmentací, integrací a globalizací. Celkově se jedná o proces propojování ekonomik v nadnárodní celky, a tím dochází k vzájemné závislosti ekonomik na sobě navzájem. Fragmentace naopak představuje rozdělení celku na jednotlivé části, vlivem separatismu, osvobozenického boje, nebo přeměnou kolonií na samostatné státy. Jelikož fragmentace má své nepříznivé dopady na ekonomiku, může být překlenuta integračním uspořádáním. Globalizace má vliv nejen na obchod, ale také na investice a technologie a to natolik, že se světová ekonomika mění každým dnem. Následky globalizace jsou většinou chápány pozitivně, neboť obchod se zvyšuje, zkvalitňuje se přístup k cizím trhům a zesiluje se konkurence.

Asie je svou plochou největší a také nejlidnatější světadíl, který je součástí kontinentu nazývaného Eurasie. Nachází se zejména na východní a severní polokouli. Pokrývá 8,6 % povrchu Země a její obyvatelstvo prezentuje 60 % celkové populace. Ve 20. století se počet lidí žijících v Asii skoro zčtyřnásobil.

První integrační procesy v Asii začaly vznikat později, než ve zbytku světa, až v 80. letech, a to vlivem nejen globalizace, ale také vlivem politických změn na přelomu 80. a 90. let. V současnosti existují na asijském kontinentu čtyři hlavní integrační seskupení, kterými jsou: Spojené arabské emiráty, Sdružení národů jihovýchodní Asie, Rada pro spolupráci arabských zemí Zálivu a Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci. Vedle těchto čtyř regionálních integrací stojí i integrace mezikontinentální a to je zejména Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce.

I přes rozvoj integrací v 80. letech nebyly vztahy s Evropskou unií navázány ihned. První významné dohody byly uzavírány až v 90. letech, kdy se začala prohlubovat spolupráce mezi těmito kontinenty.

Prvním dokumentem, který se zabýval vzájemných vztahy Asie a EU byl Towards a New Asia Strategy z roku 1994, který obsahoval celkovou spolupráci a vytvoření uceleného rámce pro budoucí rozvoj vztahů. Dalším dokumentem byl Europe and Asia: A Strategic Framework for Enhanced Partnerships, který vznikl v roce 2001. V tomto období došlo ke zvýšení rozvojové a ekonomické spolupráce s Evropskou unií a prohloubil se také politický

dialog. Aby mohlo docházet k rozvoji spolupráce a k posilování vzájemných vztahů, byla v roce 1996 založena Asijsko-evropská setkání, která nyní mají 51 členů. Hlavními tématy diskuze jsou: zbraně hromadného ničení, problematika terorismu, otázky migrace, životního prostředí a další. Zároveň se pravidelně, již od roku 1996, co dva roky konají summity mezi partnery.

Evropská unie se snaží podporovat Asii prostřednictvím rozvojové spolupráce, která je diferencovaná dle zvláštních potřeb jednotlivých zemí. Finanční prostředky jsou čerpány z rozpočtu Evropské unie. Pro období před rokem 2007 byly vymezeny dva programy: TACIS a Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce. TACIS byl zaměřen na země východní Evropy a Střední Asie, hlavním cílem bylo pomocí finančních prostředků usnadnit přechodu z centrálně plánovaného hospodářství na tržní, dále podpora právního států a demokracie. Finanční rámec byl ve výši 3 138 miliard eur. Finanční, technická pomoc a hospodářská spolupráce byla zaměřena na rozvojové země Asie a Latinské Ameriky. Hlavní cíl byl specifikován, jako snižování chudoby a podpora zemí v zajišťování lidských práv, demokracie, ochrany životního prostředí. Pro prvotní období, tedy 1991 – 1995 bylo z celkové alokace Evropské unie na tento instrument vyčleněno 2 750 milionů eur, na další období 558 milionů a pro období 2003 – 2006 bylo alokováno 2 523 milionů eur.

V současné době představuje Asie pro Evropskou unii významného partnera. Z tohoto důvodu byly vytvořeny nové strategické dokumenty, které podporují rozvoj vzájemných vztahů. Pro období 2007 – 2013 byly Evropskou unií ve spolupráci s Asií vytvořeny 3 komplexní dokumenty, které vytvářejí základ pro Asijsko – evropské vztahy v tomto časovém údobí. Těmito dokumenty jsou: Strategický dokument pro EU – asijskou spolupráci, Regionální strategický dokument pro pomoc Střední Asii a Evropská unie a Střední Asie: Strategie pro nové partnerství. Každý z těchto dokumentů se zaměřuje na jiný okruh států a tudíž i na jiné oblasti podpory a spolupráce, dle daných možností. Spolu s novými strategickými dokumenty byly vytvořeny 3 nové nástroje EU na podporu Asie a dalších zemí. Prvním je Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci 2007 – 2013, jeho prioritním cílem je zlepšovat rozvojovou spolupráci. Pro období 2007 – 2013 bylo pro tento nástroj vyčleněno 16,897 miliardy eur na geografické, tematické programy a pro země Afriky, Karibiku a Pacifiku, jež podepsaly Protokol o cukru. Druhým nástrojem je Nástroj stability 2007 – 2013, který se snaží řešit krizové situace. Pomoc z tohoto nástroje je uskutečňována přes tematické strategické dokumenty a víceleté orientační plány. A posledním je Finanční nástroj pro spolupráci s průmyslovými a jinými zeměmi a územími s vysokými příjmy 2007 – 2013. Cílem tohoto nástroje je posilovat spolupráci mezi EU a zeměmi, které mají vysoké příjmy.

Pro období 2007 – 2013 bylo z rozpočtu EU uvolněno na tento nástroj 172 milionů eur.

Primárním cílem rozvojové pomoci Evropské unie pro asijský region je ve shodě s nástrojem pro rozvojovou spolupráci snižovat počet lidí ohrožených chudobou, zabezpečit udržitelný hospodářský růst, podporovat vhodné dispozice pro obchod a integraci, zaopatřit náležitou správu veřejných věcí a obstarat politickou, ekonomickou a sociální rovnováhu. Pro předešlou etapu tedy 2007 – 2010 byly definovány následující okruhy podpory regionální integrace, politika a know – how na bázi spolupráce a podpora vykořisťovaných osob. Alokace pro toto období byla 400 milionů eur, přičemž 78 milionů šlo na první oblast, 210 milionů eur na druhou a 112 milionů eur bylo rozčleněno ve třetí sféře. Víceletý orientační program pro období 2011 – 2013 ve shodě s regionální strategií pro Asii na období 2007 – 2013 je orientován na shodné tři sféry podpory, jako v minulém období se sumární alokací 321 milionů eur. Rovněž střední Asie má své orientační programy pro dvě období 2007 – 2010 a 2011 – 2013. Hlavními tématy je podpora středoasijské regionální spolupráce a dobrých sousedských vztahů, snižování chudoby a zvyšování životní úrovně a podpora řádné správy věcí veřejných a hospodářská reforma. Pro období 2007 – 2010 bylo alokováno 219,8 milionů eur a pro další období 216 milionů eur. Mimo rozvojovou pomoc je důležitý také vzájemný obchod, který probíhá bilaterálně mezi EU a jednotlivými zeměmi, ale také mezi EU a jednotlivými integračními uskupeními. Do Evropské unie byl v roce 2011 import 724,036 milionů euro z Asie a naopak do Asie byl export z EU ve výši 513, 657 milionů euro. V důsledku to znamená, že Evropská unie má s Asií zápornou obchodní bilanci neboť import je vyšší než export.

Zaměříme – li se na budoucnost vzájemných vztahů mezi Evropou a Asií můžeme konstatovat, že je perspektivní, ale oba regiony čelí novým výzvám a problémům a proto je zapotřebí vytvořit elementární rámec pro budoucnost Evropy a Asie. V roce 2012 byl zahájen projekt EU – asijský dialog, který se zaměřuje na zvyšování porozumění nejen mezi politiky, ale i nevládními organizacemi a výzkumníky. Tento projekt bude trvat do prosince roku 2014 a je zaměřen na partnerství obou stran v oblasti: změn klimatu, ekologických měst, migrace a integrace, obchodování s lidmi, sociální soudržnosti, bezpečnosti potravin a námořního pirátství.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 2. 1.: Základní makroekonomické ukazatele SAE jako celku	15
Tabulka 2. 2.: Základní makroekonomické ukazatele GCC dle jednotlivých států	18
Tabulka 2. 3.: Základní makroekonomické ukazatele ASEAN dle jednotlivých států	21
Tabulka 2. 4.: Základní makroekonomické ukazatele SAARC dle jednotlivých států	24
Tabulka 2. 5.: Základní makroekonomické ukazatele APEC dle jednotlivých států	28
Tabulka 4. 1.: Rozvojová pomoc Evropské unie zemím Asie	63
Tabulka 4. 2.: Rozvojová pomoc Evropské unie zemím střední Asie	63
Tabulka 4. 3.: EU - GCC obchod se službami	68
Tabulka 4. 4.: EU - ASEAN obchod se službami	69

SEZNAM GRAFŮ

Graf 4. 1.: Obchod EU se SAE v mil. euro	66
Graf 4. 2.: Obchod EU s GCC v mil. euro	67
Graf 4. 3.: Obchod EU s ASEAN v mil. euro	68
Graf 4. 4.: Obchod EU se SAARC v mil. euro	69
Graf 4. 5.: Obchod EU s APEC v mil. euro	70

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje:

- [1] CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Nový regionalismus: Teorie a případová studie (Evropská unie)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 361 s. ISBN 978-80-7179-808-8.
- [2] CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Regionalismus a multilateralismus: Základy nového světového obchodního řádu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 373 s. ISBN 978-80-7400-196-3.
- [3] CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy Evroské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 709 s. ISBN 80-7179-804-5.
- [4] HONOVÁ, Iva. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2007. 101 s. ISBN 978-80-248-1411-7.
- [5] KUNEŠOVÁ, Hana a Eva CIHELKOVÁ. *Světová ekonomika nové jevy a perspektivy*. 2. dopl. a přepr. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.
- [6] PLUMMER, Michael G. a Erik JONES. *International Economic Integration and Asia*. 3. vyd. New Jersey: World Scientific, 2006. 364 s. ISBN 981-256-757-7.
- [7] ZLÝ, Bohumír. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2004. 233 s. ISBN 80-248-0592-8.

Internetové zdroje:

- [8] 1994 Leaders' Declaration. Asia-Pacific Economic Cooperation [online]. 1994 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: http://www.apec.org/About-Us/~link.aspx?_id=CB3E262979724A3A9531BD503AE6CBA2&_z=z

- [9] Achievements and Benefits. Asia-Pacific Economic Cooperation [online]. 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.apec.org/About-Us/About-APEC/Achievements-and-Benefits.aspx>
- [10] APEC Secretariat. Asia-Pacific Economic Cooperation [online]. 2013 [cit. 2013-01-24]. Dostupné z: <http://www.apec.org/About-Us/APEC-Secretariat.aspxAPEC-Operates/Working-Level.aspx>
- [11] APEC. New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade [online]. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.mfat.govt.nz/Trade-and-Economic-Relations/APEC/>
- [12] APEC: EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113470.pdf
- [13] Arabský poloostrov, Irák a Írán. Evropský parlament [online]. 2009 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7245_cs.htm
- [14] ASEAN - Sdružení států jihovýchodní Asie. Internetový politologický časopis e-Polis [online]. 2008 [cit. 2013-01-16]. Dostupné z: http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/287-asean-sdruzeni-statu-jihovychodni-asie.html#_ftn16
- [15] ASEAN a Korejský poloostrov. Evropský parlament [online]. 2009 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7251_cs.htm
- [16] ASEAN: EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113471.pdf
- [17] Asia: EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147208.pdf

[18] Asie - obecná charakteristika. Geografický web [online]. 2011 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.hajduch.net/svet/asie/charakteristika>

[19] Asie. Zeměpis.com: geografický portál [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.zemepis.com/Asieoch.php>

[20] Asie: svět v datech. Vachta.cz [online]. [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.vachta.cz/index.php?lan=cs&right=karta&topcategory=789&mapa=false>

[21] Association of South East Asian Nations (ASEAN). European Commission [online]. 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/regions/asean/>

[22] CENTRAL ASIA INDICATIVE PROGRAMME (2007 - 2010). European External Action Service [online]. 2006 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/central_asia/rsp/nip_07_10_en.pdf

[23] Central Asia, DCI indicative programme (2011 - 2013). European External Action Service [online]. 2006 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/central_asia/docs/2010_ca_mtr_en.pdf

[24] Climate change diplomacy. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-topics/climate-change-diplomacy/>

[25] Council of Ministers. South Asian Association for Regional Cooperation [online]. 2009 [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: <http://www.saarc-sec.org/Council-of-Ministers/53/>

[26] Čínská lidová republika a Tchaj-wan. Evropský parlament [online]. 2009 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7249_cs.htm

- [27] Development Co-operation Instrument (DCI). European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/dci_en.htm
- [28] Eco cities. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-topics/eco-cities/>
- [29] Economic Integration in North East Asia. FELLOW, SENIOR, Jeffrey J. Schott a Ben GOODRICH. Peterson Institute for international economics [online]. 2001 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: <http://www.iie.com/publications/papers/schott1001-1.pdf>
- [30] Economic Integration in Northeast Asia: Challenges and Strategies for South Korea. WONG, Kar-yiu. Korea economic institute of America [online]. 2006 [cit. 2013-01-12]. Dostupné z: <http://keia.org/publication/economic-integration-northeast-asia-challenges-and-strategies-south-korea>
- [31] Economic Pillar. ASEMINFOBOARD: The official information platform of the Asia-Europe meeting [online]. [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.aseminfoboard.org/economicpillar.html>
- [32] EU-AFGHANISTAN JOINT DECLARATION: Committing to a new EU-Afghan Partnership. Public register of Council documents [online]. 2005 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st14/st14519.en05.pdf>
- [33] EU-GCC Cooperation Agreement. European Commission [online]. 2008 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/september/tradoc_140300.pdf
- [34] EU-China summit: committed to further cooperation. European Council [online]. 2012 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/eu-china-summit-committed-to-further-tap-cooperation-potential?lang=en>
- [35] Europe and Asia: A Strategic Framework for Enhanced Partnerships. European Commission [online]. 2001 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/strategy_asia_2001_en.pdf

- [36] EU's relations with Central Asia. European External Action Service [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/central_asia/index_en.htm
- [37] Extension: What is Regional Integration?. Carleton University Center for European Studies: EU Learning [online]. [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: <http://www6.carleton.ca/ces/eulearning/introduction/what-is-the-eu/extension-what-is-regional-integration/>
- [38] Financial and technical assistance and economic cooperation (1992 - 2006). Europa: Summaries of EU legislation [online]. 2007 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/asia/r14001_en.htm
- [39] Financing Instrument for Cooperation with Industrialised and other high-income countries and territories 2007-2013. European Union External Action [online]. 2011 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/ici/index_en.htm
- [40] Financing instrument for development cooperation - DCI (2007-2013). Europa: Summaries of EU legislation [online]. 2010 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/asia/114173_en.htm
- [41] Food security. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-topics/food-security/>
- [42] GCC: EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113482.pdf
- [43] Gulf region. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-01-30]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/regions/gulf-region/>
- [44] History. ASEMINFOBOARD: The official information platform of the Asia-Europe meeting [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.aseminfoboard.org/history.html>

- [45] History. Asia-Pacific Economic Cooperation [online]. 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://www.apec.org/About-Us/About-APEC/History.aspx>
- [46] Human trafficking. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-topics/human-trafficking/>
- [47] India and EU move towards free-trade pact. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/external_relations/120213_en.htm
- [48] Instrument for Stability (2007 – 2013). Europa: Summaries of EU legislation [online]. 2011 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/asia/114171_en.htm
- [49] Introduction. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-project/introduction/>
- [50] Japonsko. Evropský parlament [online]. 2009 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7248_cs.htm
- [51] Jihovýchodní Asie. Jihovychodniasie.info [online]. [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://jihovychodniasie.info/>
- [52] Jižní Asie. Regionální geografie Asie [online]. [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://geo-asie.upol.cz/index.php?page=jizni-asie>
- [53] Migration/Integration. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-topics/migration-integration/>
- [54] Možnosti účasti českých společností na programech zahraniční rozvojové spolupráce Evropského společenství. EAGRI [online]. 2005 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/5018/Moznost_ucasti_na_programech_EU.pdf

- [55] MTR DOCUMENT REGIONAL STRATEGY FOR ASIA 2007-2013 MULTI - ANNUAL PROGRAMME FOR ASIA (MIP) 2011-2013. European External Action Service [online]. 2010 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/asia/rsp/07_13_mtr_annex_en.pdf
- [56] Nařízení Rady (ES) č . 1934/2006. Access to European Union law [online]. 2006 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:405:0041:0059:CS:PDF>
- [57] Nástroj stability. Evropská unie, vnější činnost [online]. 2013 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/ifs/index_cs.htmance/dci_en.htm
- [58] Northeast Asia: a region without regionalism. PETROV. Eastasiaforum [online]. 2012 [cit. 2013-01-13]. Dostupné z: <http://www.eastasiaforum.org/2012/05/23/northeast-asia-a-region-without-regionalism/>
- [59] Overview. ASEMINFOBOARD: The official information platform of the Asia-Europe meeting [online]. [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.aseminfoboard.org/overview.html>
- [60] Overview. Association of southeast Asian Nations [online]. 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.asean.org/asean/about-asean>
- [61] Overview. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/overview/index_en.htm
- [62] Piracy and Security. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-topics/maritime-piracy-and-security/>
- [63] Policy level. Asia-Pacific Economic Cooperation [online]. 2013 [cit. 2013-01-24]. Dostupné z: <http://www.apec.org/About-Us/How-APEC-Operates/Policy-Level.aspx>

[64] Political & economic relation. European External Action Service [online]. [cit. 2013-02-16]. Dostupné z:

http://eeas.europa.eu/delegations/afghanistan/eu_afghanistan/political_relations/index_en.htm

[65] Political Pillar. ASEMINFOBOARD: The official information platform of the Asia-Europe meeting [online]. [cit. 2013-02-17]. Dostupné z:

<http://www.aseminfoboard.org/political-pillar.html>

[66] Programming Committee. South Asian Association for Regional Cooperation [online]. 2009 [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: <http://www.saarc-sec.org/Programming-Committee/76/>

[67] Rada pro spolupráci zemí v oblasti Perského zálivu. MÜLLER, David. Global Politics: Časopis pro politiku a mezinárodní vztahy [online]. 2003 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/gcc>

[68] Regional cooperation. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/index_en.htm

[69] REGIONAL PROGRAMMING FOR ASIA STRATEGY DOCUMENT 2007-2013. European Union external Action [online]. 2007 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/asia/rsp/07_13_en.pdf

[70] Resolution adopted by the General Assembly. United Nations: We the peoples... A stronger UN for a better world. [online]. 2000 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>

[71] SAARC Charter. South Asian Association for Regional Cooperation [online]. 2009 [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: <http://www.saarc-sec.org/SAARC-Charter/5/>

[72] SAARC: EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113489.pdf

[73] Social cohesion. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/the-topics/social-cohesion/>

[74] Social, Cultural, and Educational Pillar. ASEMINFOBOARD: The official information platform of the Asia-Europe meeting [online]. [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.aseminfoboard.org/social.html>

[75] Spojené arabské emiráty: Ekonomická charakteristika země. Ministerstvo zahraničních věcí ČR [online]. 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/spojene_arabske_emiraty/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

[76] Spojené arabské emiráty: Vnitropolitická charakteristika. BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export [online]. 2012 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spojene-arabske-emiraty-vnitropoliticka-19230.html>

[77] Spojené arabské emiráty: Základní informace o teritoriu. BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export [online]. 2012 [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spojene-arabske-emiraty-zakladni-informace-o-19229.html>

[78] Standing Committee. South Asian Association for Regional Cooperation [online]. 2009 [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: <http://www.saarc-sec.org/Standing-Committee/54/>

[79] Strategické partnerství EU-Indie: Předpokládaná role Indie v mezinárodním společenství v krátko- a střednědobém výhledu. NOVOTNÝ, Daniel a Alice SAVOVOVÁ. EurActiv.cz [online]. 2010 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: http://www.academia.edu/1149022/_Strategic_Partnership_EU-India_in_Czech_

[80] Strategie pomoci Střední Asii v období 2007–2013 a orientační program na období 2007–2010. Europa: Summaries of EU legislation [online]. 2008 [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/eastern_europe_and_central_asia/r17106_cs.htm

[81] Summit EU - Čína. Česká televize: iVysílání [online]. 2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000101202/obsah/232980-summit-eu-cina/>

[82] Summits. ASEMINFOBOARD: The official information platform of the Asia-Europe meeting [online]. [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.aseminfoboard.org/2011-12-22-05-56-13/event-category.htmlview.html>

[83] Svazová republika Myanmar. PressEXPRESS.eu [online]. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.pressepress.eu/cz/kontinent/asie/jihovychodni-asie/barma/>

[84] Tacis programme (2000-2006). Europa: Summaries of EU legislation [online]. 2007 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/eastern_europe_and_central_asia/r17003_en.htm

[85] Tacis programmes. Centre of international and european economic law [online]. 2013 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://www.cieel.gr/en/research/tacis.jsp>

[86] Technical Committees. South Asian Association for Regional Cooperation [online]. 2009 [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: <http://www.saarc-sec.org/Technical-Committees/72/Committee/54/>

[87] The EU contribution towards the Millennium Development Goals (MDGs). European: Summaries of EU legislation [online]. 2009 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r12533_en.htm

[88] The European Union and Central Asia: the new partnership in action. European External Action Service [online]. 2009 [cit. 2013-02-29]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/central_asia/docs/2010_strategy_eu_centralasia_en.pdf

[89] The world factbook: EAST & SOUTHEAST ASIA. Central Intelligence agency: The work of a nation. The center of intelligence. [online]. 2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_eas.html

[90] The world factbook: MIDDLE EAST. Central Intelligence agency: The work of a nation. The center of intelligence. [online]. 2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_mde.html

[91] The world factbook: SOUTH ASIA. Central Intelligence agency: The work of a nation. The center of intelligence. [online]. 2013 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_sas.html

[92] The world factbook: Welcome to the world factbook. Central Intelligence agency: The work of a nation. The center of intelligence. [online]. 2013 [cit. 2013-01-19]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

[93] Towards a new Asia Strategy. Archive of European Integration [online]. 1994 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/2949/1/2949.pdf>

[94] Unie prodloužila sankce proti Barmě. EurActiv.cz [online]. 2009 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/unie-prodlouzila-sankce-proti-barne-005937>

[95] UNITED ARAB EMIRATES: EU BILATERAL TRADE AND TRADE WITH THE WORLD. European Commission [online]. 2012 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113458.pdf

[96] Vztahy EU s Indií a Čínou. EurActiv.cz [online]. 2008 [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vztahy-eu-s-indii-a-cinou>

[97] Welcome to the “EU-Asia Dialogue – Shaping a Common Future for Europe and Asia”!. EU - Asia dialogue [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.eu-asia.eu/welcome/>

[98] Working level. Asia-Pacific Economic Cooperation [online]. 2013 [cit. 2013-01-24]. Dostupné z: <http://www.apec.org/About-Us/How-APEC-Operates/Working-Level.aspx>

[99] ZAHRANIČNÍ POMOC EVROPSKÉ UNIE. Česká podnikatelská reprezentace při EU v Bruselu [online]. [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: http://www.cebrecz.cz/dokums_raw/zahranicni_pomoc_eu.pdf

[100] Zahraniční zprávy: Íránu už máme dost, křičí státy Perského zálivu. *EuroZprávy* [online]. 2012 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/blizky-vychod/62391-iranu-uz-mame-dost-krici-staty-perskeho-zalivu/>

[101] Země APEC slíbily podporu růstu a volnější obchod. Finanční noviny [online]. 2012 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: http://www.financninoviny.cz/zpravy/zeme-apec-slibily-podporu-rustu-a-volnejsi-obchod/838137?utm_source=rss&utm_medium=feed

[102] Země jižní Asie a indického subkontinentu. Evropský parlament [online]. 2009 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/relations/article_7250_cs.htm

[103] 2010 Integrace: Středoasijská integrace. Pouze pod vlivem velmocí?. HORÁK, Slavomír. [online]. 2010 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Ffiles.slavomirhorak.webnode.cz%2F2000000093-aa976ac8d8%2FIntegrace2010.pdf&ei=cu5hUeS-Jlb24QTP0ICYBA&usg=AFQjCNEQaTzXT3gh82Mh1JP50V75Xl692w&bvm=bv.44770516,d.ZWU>

[104] 2007 – 2013: Regional Strategy Paper for Assistance to Central Asia. *European External Action Service* [online]. 2007 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/central_asia/rsp/07_13_en.pdf

Legislativní dokumenty:

[105] Smlouva o Evropské Unii. In: *eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11992M/word/11992M.doc*. 1992.

[106] United Nations Millennium Declaration. In: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>. 2000.

SEZNAM ZKRATEK

APEC	Asijsko – tichomořská hospodářská spolupráce
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie
ASEM	Asijsko – evropské setkání
DCI	Finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci
ENPI	Evropský nástroj sousedství a partnerství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
GCC	Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu
HDP	Hrubý domácí produkt
MDG	Rozvojové cíle tisíciletí
MEI	Mezinárodní ekonomická integrace
MIP	Víceletý orientační program
OSN	Organizace spojených národů
PPP	Parita kupní síly
SAARC	Jihoasijské sdružení pro regionální spolupráci
SAE	Spojené arabské emiráty
SAFTA	Jihoasijské pásmo volného obchodu
SD	Strategický dokument
SNS	Společenství nezávislých států
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
USD	Americký dolar

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 20. dubna 2013

Bc. Aneta Serafinová

Bc. Aneta Serafinová

SEZNAM PŘÍLOH

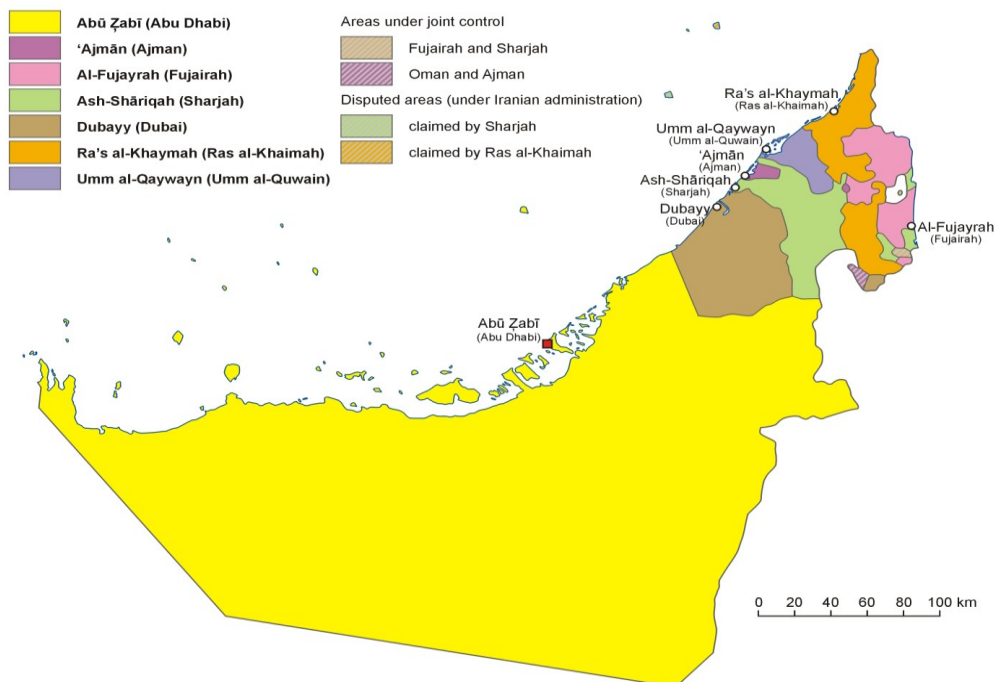
- [1] Mapa Asie
- [2] Mapa Spojených arabských emirátů
- [3] Mapa Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu
- [4] Mapa Sdružení národů jihovýchodní Asie
- [5] Mapa Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci
- [6] Mapa Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce
- [7] Procentuální výše finančních prostředků určených na zahraniční pomoc
EU 2007 - 2013

PŘÍLOHY

Příloha č. 1.: Mapa Asie

Příloha č. 2.: Mapa spojených arabských emirátů

Příloha č. 3.: Mapa Rady pro spolupráci arabských zemí Zálivu

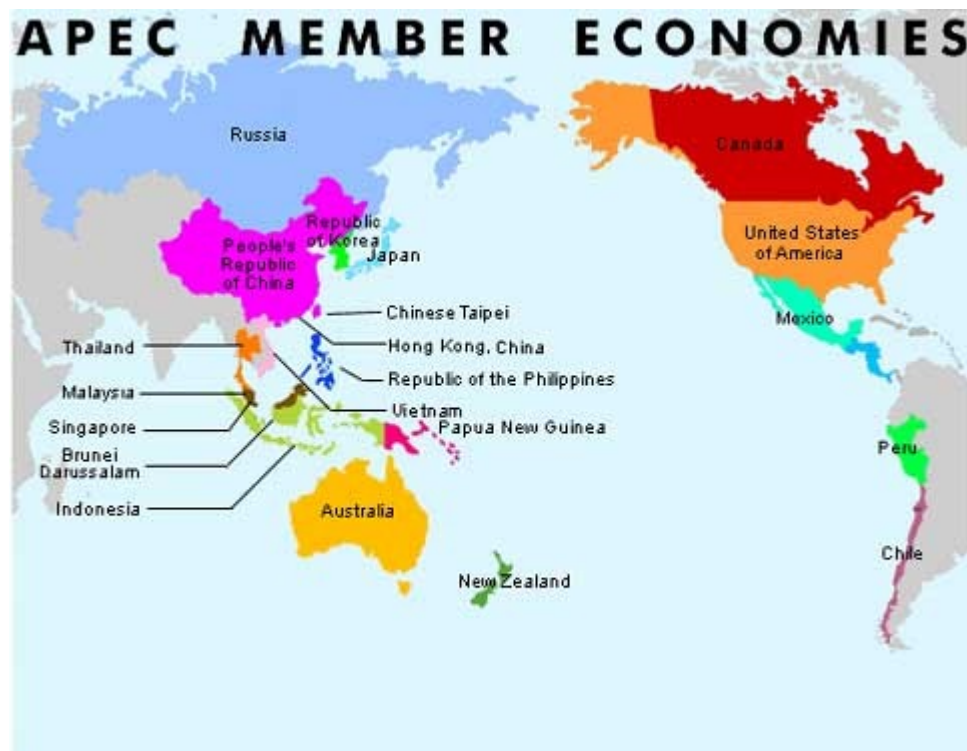
Příloha č. 4.: Mapa Sdružení národů jihovýchodní Asie

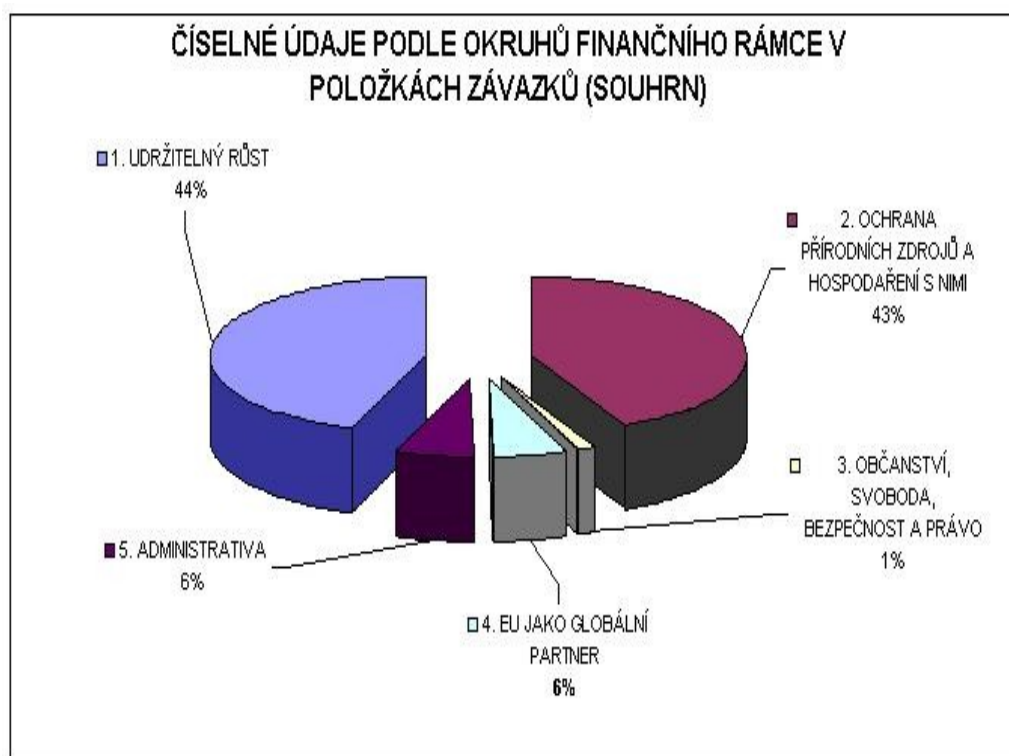
Příloha č. 5.: Mapa Jihoasijského sdružení pro regionální spolupráci

Příloha č. 6.: Mapa Asijsko – tichomořské hospodářské spolupráce

Příloha č. 7.: Procentuální výše finančních prostředků určených na zahraniční pomoc
EU 2007 – 2013

Zdroj: Česká podnikatelská reprezentace při EU v Bruselu, [99]